

**Biblioteca Națională a Republicii Moldova –
dimensiune identitară a țării:
190 de ani de la fondare și trei decenii
de la atribuirea statutului de bibliotecă națională**

Chișinău, 2022

CZU 027.54(478)(082)

B 51

Director general: Elena PINTILEI

Coordonatori de ediție: Vera OSOIANU, Angela DRĂGĂNEL

Copertă: Cristina CEOINAC

Redactor: Jana BADAN

Traducere în engleză: Elina BOLGARINA

Procesare computerizată: Diana ODOBESCU

*Lucrarea este recomandată spre editare de către Consiliul redacțional
al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova
(proces-verbal al ședinței nr. 3 din 7 iunie 2022).*

Descrierea CIP a Camerei Naționale Cărții din Republica Moldova

Biblioteca Națională a Republicii Moldova – dimensiune identitară a țării:

190 de ani de la fondare și trei decenii de la atribuirea statutului de bibliotecă națională / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; director general: Elena Pintilei ; coordonatori de ediție: Vera Osoianu, Angela Drăgănel ; traducere în engleză: Elina Bolgarina. – Chișinău : BNRM, 2022 (Primex-Com). – 195 p. : fig., fot., tab.

Cuprins, rez. paral.: lb. rom., engl. – Referințe bibliogr. la sfârșitul art. – 50 ex.

ISBN 978-9975-119-53-5.

027.54(478)(082)

B 51

Răspunderea asupra conținutului materialelor revine
în întregime autorilor.

© BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA, 2022

SUMAR

ABREVIERI ȘI ACRONIME	5
Elena PINTILEI. Prefață.....	6
Elena PINTILEI, Vera OSOIANU. Biblioteca Națională a Republicii Moldova în contextul Modelului strategic al sistemului național de biblioteci	8
Victoria VASILICA. Etapele devenirii Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova: Expozeu istoric	18
Vera OSOIANU. Trei decenii sub umbrela statutului de bibliotecă națională	28
Aliona MUNTEAN. Biblioteca Națională a Republicii Moldova – păstrătoare de memorie	50
Aliona TOSTOGAN. Serviciile de bibliotecă – componenta de bază a activității Bibliotecii Naționale	71
Veronica BORȘ. Biblioteca Națională a Republicii Moldova – trei decenii în spațiul virtual	102
Lilia POVESTCA. Instruirea personalului: prioritate a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova pe parcursul a trei decenii	113
Vera OSOIANU. Biblioteca Națională și responsabilitățile statutare vizând bibliotecile publice teritoriale	127
Ludmila CORGHENCI, Svetlana BARBEI. Strategii câștigătoare pentru sistemul național de biblioteci	135
Veronica COSOVAN. Programul Național „Memoria Moldovei”: cooperarea și colaborarea între biblioteci, muzee și arhive	150
Diana SILIVESTRU. Biblioteca Națională Digitală „Moldavica” – parte componentă a proiectului Biblioteca Europeană	161
Mariana KIRIAKOV. Proiecte și parteneriate de bibliotecă: comunicare – colaborare – cooperare. Indicatorii de succes și plusvaloarea obținută	175
Iurie COLESNIC. Spațiile Bibliotecii Naționale – monumente de istorie și arhitectură. Știute și uitate.....	184
Biblioteca Națională și proiectele relevante: reflecții și aprecieri	191

SUMMARY

ABBREVIATIONS AND ACRONYMS	5
Elena PINTILEI. Introduction	6
Elena PINTILEI, Vera OSOIANU. National Library of the Republic of Moldova in the context of the Strategic model for the National Librarianship System	8
Victoria VASILICA. The stages of making of the National Library of the Republic of Moldova: A historical exposition.....	18
Vera OSOIANU. Three decades with the status of the National Library	28
Aliona MUNTEAN. National Library of the Republic of Moldova, the keeper of collective memory alive	50
Aliona TOSTOGAN. Library services – the basic component of the activity of the National Library.....	71
Veronica BORȘ. National Library of the Republic of Moldova – three decades in the virtual space.....	102
Lilia POVESTCA. Library staff training, a prior task for the National Library of the Republic of Moldova during three decades	113
Vera OSOIANU. National Library and its statutory obligations addressed to public territorial libraries	126
Ludmila CORGHENCI, Svetlana BARBEI. Winning strategies for the National Librarianship System.....	134
Veronica COSOVAN. National Program “The Memory of Moldova”: Cooperation and collaboration between libraries, museums and archives.....	149
Diana SILIVESTRU. National Digital Library “Moldavica”, an integral part of the project Europeana Library	160
Mariana KIRIAKOV. Projects and partnerships of the library: communication, collaboration and cooperation.....	175
Iurie COLESNIC. Spaces of the National Library, the historical and architectural monuments. Known and forgotten.....	183
The National Library and significant projects: Reflections and valuation	190

ABREVIERI ȘI ACRONIME

BNRM	Biblioteca Națională a Republicii Moldova
CFPC	Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării din cadrul BNRM
CNÎIB	Centru Național al Împrumutului Interbibliotecar
RNP	Rezerva Națională de Publicații
RTN	Repozitoriului Tematic Național în Biblioteconomie și Științe ale Informării din Republica Moldova
SIBIMOL	Sistemului Integrat al Bibliotecilor Informatizate din Republica Moldova
SNB	Sistemul național de biblioteci
UNESCO	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură

Prefață

Lucrarea *Biblioteca Națională a Republicii Moldova - dimensiune identitară a țării* are o dedicație dublă: 190 de ani de la fondarea Bibliotecii Naționale și trei decenii de la atribuirea statutului de bibliotecă națională.

Majoritatea materialelor incluse aici sunt semnate de manageri strategici ai Bibliotecii, cu mulți ani de activitate în instituție, care cunosc în profunzime schimbările pe tot parcursul anilor de consolidare a responsabilităților statutare ale Bibliotecii Naționale.

Lucrarea reflectă dinamica activităților și serviciilor, resurselor documentare, personalului, spațiilor, relațiilor cu bibliotecile din Republica Moldova și cu bibliotecile altor țări.

Urmărind etapele de devenire a Bibliotecii, începând cu atribuirea în anul 1990 a statutului de bibliotecă națională și toți anii următori în care s-a afirmat ca centru biblioteconomic național cu responsabilități firești pentru întreg sistemul național de biblioteci, urmărim, de fapt, etapele de edificare a biblioteconomiei naționale.

BNRM a avut o implicație definitorie la fiecare din aceste etape, oferind spații, expertiză pentru consolidarea relațiilor, facilitarea comunicării atât în interiorul domeniului, cât și în stabilirea și dezvoltarea relațiilor cu organizații internaționale de profil și biblioteci naționale din diferite țări.

În cele trei decenii de activitate sub stindardul de bibliotecă națională, BNRM a urmat consecvent orientările prioritare trasate în Modelul strategic al sistemului național de biblioteci din Republica Moldova, aprobat în decembrie 1991 de Colegiul Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova.

Evident, date fiind greutatea unei etape de început, atât pentru țară, cât și pentru Bibliotecă în noul ei statut, nu toate prevederile

Modelului strategic au fost realizabile în modul în care au fost concepute, însă cea mai mare parte din sarcini poate fi raportată astăzi la capitolul realizări.

Ca instituție identitară a unei țări, Biblioteca Națională este emanația celor trei decenii de independență a Republicii Moldova și istoria dezvoltării țării, care, cu siguranță, și-a pus amprenta pe etapele principale de dezvoltare a BNRM.

De rând cu celelalte lucrări editate cu ocazia unor aniversări importante, marcate în anii precedenți, lucrarea *Biblioteca Națională a Republicii Moldova - dimensiune identitară a țării* întregeste istoria devenirii BNRM și constituie o importantă bază pentru cunoaștere, dedicată cercetătorilor actuali ai domeniului biblioteconomie și știința informării și celor din alte domenii, dar mai ales generațiilor viitoare.

Elena PINTILEI,
director general al BNRM

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA ÎN CONTEXTUL MODELULUI STRATEGIC AL SISTEMULUI NAȚIONAL DE BIBLIOTECI

Elena PINTILEI, director general, BNRM
Vera OSOIANU, director adjunct, BNRM

Rezumat: *Articolul reflectă influența Modelului strategic al sistemului național de biblioteci asupra dezvoltării Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova și a conceptualizării primului statut al bibliotecii. Materialul evidențiază, de asemenea, tezele principale ale Modelului strategic, realizările domeniului bazate pe acest concept, dar și ideile care nu și-au găsit aplicare.*

Cuvinte-cheie: *model strategic, sistem național de biblioteci, centru biblioteconomic național, formarea profesională a personalului, Statutul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.*

Abstract: *The article reflects the influence of the Strategic Model of the National Librarianship System on development of the National Library of the Republic of Moldova and conceptualization of the first Statute of the Library. The article highlights the main theses of this Strategic Model, achievements in the field based on this concept, and describes those ideas that have not been applied in practice.*

Keywords: *Strategic Model, National Library System, National Librarianship Center, professional education of library staff, Statute of the National Library of the Republic of Moldova.*

Modelul strategic al sistemului național de biblioteci din Republica Moldova a fost aprobat de Colegiul Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova, la 24 decembrie 1991, la patru luni de la declararea independenței. Elaborarea concepției (modelului strategic) urmărea scopul „efectuării unei reforme de

fond și structură a activității bibliotecare în republică îndreptată spre asigurarea creșterii rolului bibliotecilor în renașterea națională, în familiarizarea oamenilor muncii cu valorile de cultură și civilizație”. Documentul de importanță crucială pentru biblioteci prevedea modificări principale în structura și dirijarea bibliotecilor, completarea colecțiilor, formarea profesională a personalului de bibliotecă. Modelul strategic a pus fundamentul pe care mai târziu au fost elaborate documentele, care au stat la baza reformei bibliotecilor din Republica Moldova. Cu siguranță, de aici începe reforma bibliotecară propriu-zisă și edificarea biblioteconomiei naționale.

Pentru elaborarea acestui document fundamental, Ministerul Culturii și Cultelor al RSS Moldova, prin Ordinul nr. 56 din 14 mai 1991 „Cu privire la constituirea Comisiei pentru elaborarea concepției sistemului național de biblioteci al RSS Moldova”, a constituit grupuri de lucru cu participarea unor specialiști-cheie din domeniul biblioteconomic. În paralel, au lucrat cinci grupuri de lucru, care au documentat problemele ce țineau de:

- structură, dirijare, interacțiune, statut funcțional;
- fondurile de bibliotecă;
- potențialul informațional automatizat;
- instruirea și reciclarea cadrelor, știință;
- economia de bibliotecă.

Aceste cinci subdiviziuni constituie corpusul principal al Modelului strategic.

De menționat faptul că elaborarea Concepției sistemului național de biblioteci al RSS Moldova începe exact peste un an de la adoptarea Hotărârii Ministerului Culturii al RSSM privind atribuirea Bibliotecii „N. K. Krupskaja” statutului de bibliotecă națională a Republicii Moldova. Ordinul „Cu privire la constituirea Comisiei pentru elaborarea concepției sistemului național de biblioteci al RSS Moldova” prevedea și crearea unui grup de lucru pentru elaborarea unei noi concepții a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

În mai puțin de o lună de la aprobarea Modelului strategic al sis-

temului național de biblioteci din Republica Moldova, la 9 ianuarie 1992, prin Ordinul nr. 3 al Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova, este aprobat primul statut al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Statutul stabilește atribuțiile și sarcinile în calitate de bibliotecă națională, organizarea și modul de funcționare. Ulterior, în baza statutului, sunt elaborate regulamentele de organizare și funcționare a departamentelor Bibliotecii Naționale, respectiv: Patrimoniu, Fonduri, Relații cu publicul, Informațional, Biblioteconomic, Automatizare, informatizare, mecanizare. Modelul, strategic stabilește foarte clar statutul centrelor biblioteconomice ale SNB: naționale, departamentale și teritoriale și funcțiile biblioteconomice ale acestora. Mai apoi, aceste responsabilități au fost dezvoltate în Legea cu privire la biblioteci (1994, 2017), Statutul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (toate edițiile) și mai ales în Regulamentul privind activitatea metodologică în cadrul sistemului național de biblioteci, ambele ediții (2016, 2022).

Modelul strategic definește clar și locul Bibliotecii Naționale în cadrul sistemului național de biblioteci. Conform Modelului strategic, statutul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova este definit printr-o hotărâre a Colegiului Ministerului Culturii, care i-a conferit titlul. O prevedere a Modelului strategic, de care nu s-a ținut cont niciodată, e că „Biblioteca este dirijată de către un director general, care, de regulă, este și directorul general al SNB”. A fost o idee progresistă, care avea ca bază experiența altor țări. În SUA, de exemplu, directorul Bibliotecii Congresului, care are și statut de bibliotecă națională, este numit și „National Librarian”, sau „Bibliotecarul Național”.

Modelul strategic a stat la baza formării unor structuri, cum ar fi Consiliul administrativ al bibliotecii, condus de directorul general, și Consiliul științific, structuri, care s-au păstrat până în prezent și sunt la fel de importante.

O altă orientare fundamentală ce-și are izvorul în Modelul strategic este că serviciile științifice și tehnice ale BNRM sunt atât inter-

ne, cât și de interes comun pentru Ministerul Culturii și Cultelor și SNB. Concepția grupează toate serviciile științifice și tehnice în șase departamente:

- Patrimoniu
- Fonduri uzuale
- Informațional
- Relații cu publicul
- Biblioteconomie
- Automatizare, computerizare, mecanizare.

De menționat faptul că structura BNRM în bază de departamente a fost preluată, la fel, din experiența unor biblioteci naționale europene, în special din experiența Bibliotecii Naționale a Franței.

În anul 1994 s-a renunțat la departamente, însă direcțiile de activitate definite atunci, cu mici ajustări, s-au păstrat până în prezent:

- Direcția Generală
- Direcția Relații cu Publicul
- Direcția Resurse Informaționale
- Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Știința

Informării

- Direcția Comunicare și Tehnologia Informației
- Direcția Infrastructură.

La definirea funcțiilor de bază ale Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (patrimonială, informațională, comunicativă, biblioteconomică), precum și a misiunilor fundamentale, s-a ținut cont de recomandările UNESCO privind bibliotecile naționale. Întreaga reformă bibliotecară a vizat raportarea bibliotecilor din republică la mișcarea de idei, experiențele și practicile de calitate promovate de organizațiile internaționale de profil și marile biblioteci naționale ale lumii.

La diferite etape de timp s-a deviat substanțial de la diverse poziții fundamentate în Modelul strategic, cum ar fi, de exemplu, articolul 3.3.1 Depozitul legal al Republicii Moldova, care, potrivit concepției, se concentrează centralizat la Biblioteca Națională și

este repartizat bibliotecilor de către aceasta. N-au fost puse la punct toate problemele ce țin de Catalogarea centralizată. Standardizare (articolul 3.4). Multe idei au fost prea îndrăznețe sau chiar nereale, cum ar fi prevederea din articolul 3.5 Conservare, restaurare, miniaturizare, potrivit căreia „Restaurarea tipăriturilor (publicațiilor) este efectuată centralizat de către Centrul de restaurare de pe lângă Biblioteca Națională”. Practica a demonstrat că Centrul de restaurare cu greu face față publicațiilor din colecțiile Bibliotecii Naționale și cazurilor dificile din alte biblioteci. Despre centralizarea restaurării, cu dotările existente și potențialul intelectual disponibil, nici nu poate fi vorba. O soluție ar putea fi apariția unor structuri, agenții care s-ar ocupa de restaurarea publicațiilor, după exemplul altor țări. Este un domeniu sau o temă puțin explorată, deși are tot dreptul la existență.

O altă prevedere care n-a mai fost realizată este Controlul de stat și obștesc asupra formării fondurilor. Conform articolului 3.6, acesta urma să fie efectuat de către Ministerul Culturii și Cultelor prin Inspectoratul de Stat, constituit pe lângă Biblioteca Națională din Republica Moldova.

Însă cele mai mari restanțe la realizarea Modelului strategic, atât la nivelul sistemului național de biblioteci, cât și la nivelul Bibliotecii Naționale, au fost acumulate la capitolul Potențialul informațional automatizat. Timpul a demonstrat că, fără o strategie sau un program național de digitalizare a activității bibliotecilor și fără o finanțare corespunzătoare, inclusiv pe segmentul personal calificat, nu se pot face progrese la acest capitol. Ca orientare și argument poate servi strategia de digitizare a Bibliotecii Naționale a Republicii Cehe, care presupune un suport financiar de 18 milioane de euro.

Toate realizările de până acum ale Bibliotecii Naționale în domeniul modernizării sau digitalizării activității s-au bazat pe proiecte de finanțare externă: 70 000 de dolari SUA pentru crearea Centrului de restaurare, alocați de Fundația SOROS – Moldova; 150 000 de dolari SUA pentru crearea Sistemului Integrat al Bibli-

otecilor Informatizate din Moldova (SIBIMOL) – Fundația SOROS – Moldova; 24 000 de dolari SUA pentru crearea sistemului online de recepționare și raportare a datelor statistice și, respectiv, modernizarea Centrului de statistică, proiect susținut de Fundația „Bill și Melinda Gates” prin Programul Național „Novateca”; 409 000 de dolari SUA pentru Proiectul de îmbunătățire a echipamentelor de digitizare ale Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, finanțat de Agenția Japoneză de Cooperare Internațională.

Modelul strategic nu putea să nu ofere suficient spațiu instruirii și formării profesionale continue a personalului de care depinde în mare măsură ascensiunea și dezvoltarea domeniului. De la o distanță de peste 30 de ani se înțelege mai bine faptul că elanul și optimismul înaintemergătorului a fost mare, dacă nu chiar exagerat, pentru că scopul propus pe acest segment nu a fost atins nici până astăzi. Potrivit Modelului strategic, „Instruirea și reciclarea cadrelor de bibliotecă are drept scop strategic pregătirea unor specialiști de ținută europeană, care, pe lângă cunoștințele și deprinderile de specialitate, ar cunoaște la perfecție patrimoniul național, valorile culturii și civilizației universale, două limbi de circulație internațională, bazele automatizării și computerizării proceselor bibliotecare și informaționale”. Aceste exigențe au tot apărut în fișa postului la diferite categorii de specialiști din biblioteconomie și știința informării, dar, în realitate, specialiști de asemenea calificare sunt greu, dacă nu imposibil, de găsit. Puțini specialiști care corespund exigențelor, ca regulă, nu se rețin prea mult în biblioteci și migrează spre sectoare mai prestigioase și mai atractive din punct de vedere financiar.

Evaluarea bibliotecilor publice teritoriale, care s-a desfășurat, în premieră, în conformitate cu prevederile Legii cu privire la biblioteci (2017), pe parcursul anului 2021, a demonstrat că până la realizarea acestui deziderat este cale lungă. Anii de finanțare neadecvată au erodat prestigiul profesiei, motiv pentru care este pe cale de dispariție și ce a mai rămas din Facultatea de Biblioteconomie și Bibliografie de altădată.

Potrivit Modelului strategic, funcția biblioteconomică, care include și învățarea bibliotecarilor prin promovarea de cunoștințe și experiențe reprezentative, este considerată drept una dintre funcțiile principale ale Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, ca centru biblioteconomic național.

După aprobarea Modelului strategic, în anul 1992 apare Ordinul nr. 85 din 2 aprilie 1992 al Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova „Cu privire la reciclarea specialiștilor în domeniul culturii și artelor” (în conformitate cu Hotărârea Guvernului Republicii Moldova din 18 februarie 1991). Ordinul respectiv prevedea:

- ▶ lichidarea cursurilor de perfecționare a lucrătorilor de cultură de la Institutul de Stat de Arte (începând cu 23 mai 1992);
- ▶ crearea subdiviziunilor de reciclare și recalificare a specialiștilor în domeniul culturii, artelor și învățământului artistic, începând cu 1 iunie 1992, conform următoarelor direcții:
 - Conservatorul de Stat „G. Musicescu” (pedagogia muzicală);
 - Institutul de Stat al Artelor (pedagogia în domeniul artelor plastice, coregrafie, artă teatrală, creație populară, management etc.);
 - Muzeul Național de Istorie a Moldovei (bazele muzeologiei);
 - Biblioteca Națională a Republicii Moldova (probleme de bibliografie și biblioteconomie).

A fost nevoie de ani grei până a se ajunge la formula actuală a Centrului de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării (CFPC), din cadrul BNRM, creat în anul 2017, conform prevederilor Ordinului nr. 386 din 30 decembrie 2016 „Cu privire la optimizarea activității BNRM” al Ministerului Culturii. Potrivit regulamentului de organizare și funcționare, misiunea de bază a centrului prevede prestarea activității educaționale continue pentru specialiștii instituțiilor bibliotecare, în context nonformal, coordonarea și sprijinirea metodologică a activităților de formare continuă la nivelul structurilor similare din țară. În patru ani de la fondare (2017-2020), CFPC al BNRM a organizat 180 de activități

de instruire, respectiv 1 368 de ore academice cu participarea a 4 098 de formabili din toate tipurile de biblioteci componente ale sistemului național: naționale, municipale, comunale, sătești, școlare, din colegii etc.

A existat și o verigă intermediară – Școala de Biblioteconomie din Moldova - un proiect susținut de Fundația SOROS - Moldova și realizat în parteneriat de Biblioteca Națională, Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova și Universitatea de Stat din Moldova. Proiectul s-a desfășurat între anii 2001-2006 și a facilitat instruirea a peste 3 600 de bibliotecari din toate tipurile de biblioteci, în special axându-se pe alfabetizarea digitală, scrierea de proiecte, dar și actualizarea cunoștințelor.

Modelul strategic prevedea „cointeresarea materială a bibliotecarilor în perfecționarea profesională permanentă, adică dependența sistemului de remunerare a muncii față de rezultatele instruirii și reciclării” – aici este rezerva care ar putea aduce mult beneficiu domeniului. Cointeresarea materială a fost dintotdeauna veriga slabă a bibliotecarilor, mulți dintre care s-au crezut în drept să se conducă de nefirescul: „Cum suntem plătiți, așa lucrăm”.

Programul guvernamental de dezvoltare a sistemului național de biblioteci, elaborat ca anexă a Modelului strategic al SNB, prevedea elaborarea și aprobarea în anul 1991 a unui nou statut al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Grupul de lucru, împuternicit cu această sarcină, a fost constituit prin același ordin care prevedea și constituirea comisiei de elaborare a Modelului strategic. Așa apare primul Statut al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Statutul este aprobat prin Ordinul nr. 3 din 9 ianuarie 1992 al Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova. Evident că Statutul este fundamentat pe Modelul strategic, în special pe tezele ce vizează Biblioteca Națională, fiind o emanație a Modelului strategic. Variantele ulterioare ale Statutului au fost dictate de necesitatea actualizării și modernizării activității BNRM, racordării tendințelor de dezvoltare la nivel național și internațional. Toate acestea și-au găsit oglindire

în ultima variantă a Legii cu privire la biblioteci (2017), articolul 8, unde sunt definite atât atribuțiile de bază, cât și cele care se desprind din statutul de centru biblioteconomic național. Legea evidențiază, în special, funcția de coordonare și corelare în domeniul cercetării și dezvoltării bibliologiei, biblioteconomiei și științelor informării, care își are izvorul în modelul strategic.

O analiză a Programului guvernamental de dezvoltare a sistemului național de biblioteci, parte componentă a Modelului strategic al SNB, demonstrează că, în condițiile unui stat care își declarase recent independența, realizarea unui asemenea model strategic de dezvoltare era cel puțin ambițios, dacă nu chiar de domeniul fantasticului. Nici după 30 de ani nu se poate pune problema unor noi sedii pentru BNRM, BNC „Ion Creangă”, BM „B. P. Hasdeu”, construirea unor noi edificii pentru bibliotecile publice teritoriale de la sate, crearea unei baze republicane de cultură, odihnă și reabilitare a sănătății bibliotecarilor și multe alte prevederi. Dar cel puțin se cunoaște ce trebuie de realizat în viitor. Toate acestea sunt necesități reale ale domeniului biblioteconomie și știința informării, care erau actuale atunci și rămân actuale în continuare.

Cu toate restanțele de realizare, în linii mari, Modelul strategic al sistemului național de biblioteci a fost baza pe care ulterior s-a edificat biblioteconomia națională și s-a dezvoltat Biblioteca Națională a Republicii Moldova, ca centrul biblioteconomic național și instituție de interes comun pentru Ministerul Culturii și sistemul național de biblioteci.

Referințe bibliografice:

1. Cu privire la reciclarea specialiștilor în domeniul culturii și artelor. Aprobat prin Ordinul nr. 85 din 02.04.1992 al Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova. In: Biblioteconomia Moldovei: (Cadru de reglementare). Chișinău, 1993, pp. 68-69.
2. LEGE cu privire la biblioteci, nr. 160 din 20.07.2017. Publicat: 18.08.2017. In: Monitorul Oficial, Nr. 301-315 [online]. [citat 10.01.2022]. Disponibil: <http://lex.justice.md/md/371219/>

3. OSOIANU Vera. 30 de ani sub stindardul Bibliotecii Naționale. Nonpublicație.
4. OSOIANU, Vera. Biblioteca în căutarea identității. Chișinău, 2013. 356 p. ISBN 978-9975-62-340-7 [online]. [citată 10.01.2022]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/VOsoanu-Biblioteca-in-cautarea-identitatii.pdf>
5. OSOIANU, Vera. Un deceniu sub semnul reformei. Chișinău: BNRM, 2005. 192 p. ISBN 9975-9994-7-6.
6. SISTEMUL Național de Biblioteci al Republicii Moldova: Model strategic. Aprobata prin Hotărârea din 24 decembrie 1991 a Colegiului Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova. In: Biblioteconomia Moldovei: Cadru de reglementare. Chișinău, 1993, pp. 6-49.
7. STATUTUL Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova [online]. [citată 10.01.2022]. Disponibil: http://www.bnrm.md/files/biblioteca/Statut_BNRM.pdf

ETAPELE DEVENIRII BIBLIOTECII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA: EXPOZEU ISTORIC

Victoria VASILICA,
șefa secției Studii și cercetări, BNRM

Rezumat: *Autoarea scoate în evidență etapele devenirii Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, șirul de provocări pentru a corespunde acestui statut. Articolul face referire la colecțiile Bibliotecii Naționale, Agenția Bibliografică Națională, prestarea de servicii pentru utilizatori, conservare și prezervare, relațiile interioare, relațiile internaționale, statutul și gestiunea Bibliotecii Naționale, imobile și echipament, corelația dintre centralizare și descentralizare în biblioteconomia națională.*

Cuvinte-cheie: *Biblioteca Națională, instituție de patrimoniu, centru biblioteconomic național, Programul Național „Memoria Moldovei”.*

Abstract: *The author highlights the stages of making of the National Library of the Republic of Moldova, the series of challenges to meet this status. The article refers to the library collections, the National Bibliographic Agency, services for users, conservation and preservation, internal relations, international relations, statute and management of the National Library, real estate and equipment, correlation between centralization and decentralization in the national librarianship.*

Keywords: *National Library, national heritage institutions, National Librarianship Center, “Memory of Moldova” National Program.*

Istoria Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova începe la 22 august 1832, atunci când a avut loc inaugurarea Bibliotecii Publice Guberniale la Chișinău, aceasta plasându-se în rândul celor mai vechi biblioteci publice din țară. Printre ctitorii acesteia se numără Petru Manega, doctor în drept, venit de la București, Constantin Negruzzi, Constantin Stamati, colonelul rus I. P. Liprandi, care a oferit bibliotecii 428 de volume din biblioteca personală. Primul

bibliotecar a fost Gavriil Bilevici, un intelectual cu studii făcute la Cernăuți, profesor la Gimnaziul nr. 1 de băieți din Chișinău, unde a fost găzduită mult timp biblioteca. În conformitate cu descrierea unei cărți poștale din anul 1909, găsită în Biblioteca „Moldavica”, sediul bibliotecii se afla într-o clădire a Spitalului Militar, care găzduia Gimnaziul nr. 1 de băieți. În aceeași descriere este vorba despre o bogată bibliotecă de cărți și reviste vechi rusești, fapt ce corespunde cu cele menționate mai sus (despre biblioteca lui I. Lipandi) [1]. În anul 1876, Biblioteca Publică Gubernială a fost transmisă în subordinea orașului, devenind astfel bibliotecă publică orașenească până în anul 1939 [2]. Odată cu instaurarea puterii sovietice în Moldova, bibliotecii i se conferă numele „N. K. Krupskaja”, iar în luna mai a anului 1990, ea devine bibliotecă națională a Republicii Moldova, cu o colecție de 3 429, 2 u.m. [3].

Dacă e să ne referim la colecții, în primele decenii ale activității sale, creșterea numărului de volume a fost relativ lentă, ajungând, după 45 de ani de existență, la cifra de 8 mii de volume. În următorii 25 de ani, colecțiile au cunoscut o creștere considerabilă, majorându-se aproape de 5 ori (1902 – 39 mii vol.). În anul 1963, biblioteca a ajuns să dețină o colecție de aproape un milion de exemplare și un sediu nou (actualul bloc central al BNRM).

Datorită faptului că în anul 1987 se atestă o creștere vertiginoasă a colecțiilor, numărul cărora depășește de trei ori capacitatea prevăzută, biblioteca obține blocul A al fostului Seminar Teologic din Chișinău, abandonat de către Institutul Politehnic în urma unui cutremur și fiind în stare avariata. În perioada directoratului lui Alexe Rău, administrația Bibliotecii a depus eforturi mari în vederea obținerii resurselor necesare, organizării reparației capitale și restaurării acestei clădiri, care are o istorie de peste 100 de ani.

Conceptul de bibliotecă a însemnat întâi de toate ordine. Primele biblioteci erau concepute în așa fel încât să adopte întocmai o paradigmă sinergetică, fiind o imagine concentrată a ordinii universale. Jorge Luis Borges își imagina paradisul în forma unei biblioteci,

astfel înțelegerea și perceperea ordinii universale într-o bibliotecă se asociază cu orânduiala apropiată de etern.

Hermann Haken concentrează atenția științifică modernă asupra interacțiunii coordonate a părților în formarea unei structuri ca întreg. Exact această teorie este promovată și de biblioteconomia germană, ideile căreia au apărut în Basarabia pe la începutul secolului XIX. În prefața volumului 1 al lucrării „Istoria Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova de la 1832 până la 1918”, autor Petru Ganenco [4], Alexe Rău amintește despre „Manualul de biblioteconomie” al lui Alexandr Tanshi, tradus din germană, care era în permanență pe masa directorului Ganenco. Principiile biblioteconomiei descrise în acel manual au servit drept bază pentru organizarea colecțiilor și a muncii angajaților. La baza acestor principii era ordinea, care era abordată în câteva planuri:

1. Într-o bibliotecă fiecare lucru trebuie să-și aibă locul său anumit și stabil;
2. Activitățile specifice trebuie să-și aibă un loc de desfășurare anumit și stabil;
3. Fiecare bibliotecar trebuie să aibă obligațiuni anumite care să nu fie repetate de niciun alt bibliotecar.

Tratarea bibliotecii într-o concepție sistemică este nu numai o necesitate a asigurării funcționalității, dar și a dezvoltării instituționale, a dezvoltării proceselor de muncă, serviciilor oferite. Or, spectrul de servicii de bibliotecă este interdependent cu politica de dezvoltare a colecțiilor de bibliotecă și cu profesionalismul angajaților. În contextul realităților socioculturale s-a determinat regândirea misiunii bibliotecii și a redimensionării pachetului de servicii oferite. Pentru a rămâne semnificativă, Biblioteca Națională își asumă tot mai multe responsabilități, creează servicii noi, implementează tehnologii de informare și comunicare fără de care nu mai poate activa eficient. Astfel devine absolut necesară armonizarea permanentă a subdiviziunilor bibliotecii în vederea realizării obiectivelor generale.

Odată devenită națională, biblioteca avea în față un șir de provo-

cări pentru a corespunde acestui statut: colecțiile BN, Agenția Bibliografică Națională, prestarea de servicii pentru utilizatori, conservare și prezervare, relațiile interioare, relațiile internaționale, statutul și gestiunea BN, imobile și echipament, corelația dintre centralizare și descentralizare în biblioteconomia națională. Principiile de bază care se referă la modul de organizare și funcționare a bibliotecilor naționale sunt menționate în documentul înregistrat și publicat sub numărul PGI-87/WS/17, intitulat „Bibliothèques nationales: principes directeurs” (Paris, 1997) [5], standard bazat pe studiul efectuat de către UNESCO asupra evoluției în timp și spațiu a conceptului de bibliotecă națională.

Abordarea conceptului de bibliotecă națională este unul complex, deoarece ea nu e văzută numai ca o instituție în sine, ci și ca instituție-cheie care unifică sistemul național de biblioteci.

Ajustarea la statutul de bibliotecă națională este un proces în care sunt revizuite: aspectul managerial al conceptului, mijloacele, instrumentele și structura organizatorică.

În debutul reformei bibliotecare, demarată după adoptarea de către Parlament a Declarației de independență a Republicii Moldova, se afirma că, în contextul detașării metodologice față de Biblioteca Unională „V. I. Lenin”, de politizarea și ideologizarea activității bibliotecare, domeniul va respira liber, exact ca și alte sectoare de dezvoltare ale țării. Nu putem menționa că a fost atât de simplu, la acel moment era necesar de a orienta prin recomandări conceptuale nu doar biblioteca devenită națională, dar și celelalte biblioteci din sistem. A fost nevoie de elaborarea concepțiilor și soluțiilor, recomandărilor organizatorice, metodologice și manageriale, iar responsabilitatea era și mai mare când, puse în situația de a-și regândi activitatea, centrele biblioteconomice așteptau de la Biblioteca Națională a Republicii Moldova recomandări de moment și strategice, uneori chiar și în cazurile când acestea țineau numai de competența lor. În revista „Ateneu”, primul număr al actualului „Magazin bibliologic”, conceput ca o platformă de interacțiune pen-

tru comunitatea profesională din republică, identificăm viziunile strategice ale Bibliotecii Naționale, și anume:

1. Accesul publicului larg la patrimoniul național scris;
2. Cultivarea gustului pentru lectură;
3. Ridicarea potențialului informațional al bibliotecii.

În această ordine de idei, putem observa că aspirațiile și esența bibliotecii, ca instituție infodocumentară, este susținută de „cei trei piloni” despre care vorbea Vlad Pohilă [6]. Este vorba despre colecțiile de carte, respectarea unor tabieturi și sincronizarea activității la exigențele contemporane, la provocările epocii.

În prefața aceluși „Ateneu”/„Magazin bibliologic”, semnată de Ludmila Corghenci, director adjunct al BNRM în acea perioadă, este și mențiunea că revista profesională a fost creată, în primul rând, pentru „elucidarea problemelor curente și de perspectivă ale bibliotecii în legătură cu conferirea statutului de bibliotecă națională”. Astăzi, „Magazinul bibliologic” rămâne a fi prima și cea mai importantă revistă de specialitate din Republica Moldova ce promovează valorile biblioteconomice și culturale, ideile contemporane și colaborarea profesională în domeniu. Inițiatorul revistei a fost Alexe Rău, doctor, bibliolog, filozof, poet și eseist, dar mai înainte de toate bibliotecar, specialist în domeniul biblioteconomic, teoretician cu tentă filozofică.

Actul de constituire a noii concepții a BNRM a început printr-o experiență deosebită, aceea de creare a Modelului strategic al sistemului național de biblioteci, în timpul căreia a fost nevoie de cunoștințe în bibliologie, de programare strategică la baza căreia se aflau tendințele, legitățile de evoluție a bibliotecii în ultimii ani.

Modelul strategic al sistemului național de biblioteci din Republica Moldova prevedea modificări în structura și dirijarea bibliotecilor, completarea colecțiilor, formarea profesională a cadrelor de bibliotecă, economia de bibliotecă. Prioritatea strategiei a fost crearea bazei legislative și documentare în temeiul căreia să se dezvolte biblioteconomia națională pentru a fi aliniată la normele și princi-

piile biblioteconomice internaționale. Programul guvernamental de dezvoltare a sistemului național de biblioteci al Republicii Moldova, anexat Modelului strategic al SNB, prevedea, printre altele, proiectarea și construirea unor noi edificii, dezvoltarea colecțiilor, instruirea personalului. În acest concept nu erau încadrate și alte axe de dezvoltare a modelului biblioteconomic, cum ar fi cele referitoare la utilizatori și servicii. Cu siguranță, în acea perioadă nu a fost sesizată necesitatea acestor două aspecte importante, deoarece era începutul reformei bibliotecare.

Drept platformă pentru noua concepție a BNRM era modelul cibernetic, care prevedea un proces informațional, model de management ce se constituie pe temeiul unor legi și principii informaționale: ierarhizarea circuitului informațional reversibil (sau legătura inversă și retrospectivă), diversitatea necesară, completarea exterioară (sau complementaritatea consonantistă) [7]. La baza implementării acestui model au stat calcule informatice și matematice. În urma efectuării lor, s-a depistat că volumul optim de informație de serviciu care poate să revină la un angajat, luând în considerație necesitățile creative și de autoperfecționare, este de 170-200 mii biți pe durata unui ciclu de dirijare, adică un an. Reieșind din aceste calcule, s-au făcut evaluări referitoare la numărul de angajați dintr-o secție/departament sau direcție. Un șef de direcție sau departament își păstrează calitățile de lider și capacitatea de a gestiona și monitoriza activitatea a circa 70-100 de angajați. Într-o instituție cu mulți angajați, aproximativ 350 de persoane în anii '90, era necesar de a se găsi o soluție pentru ca activitatea să rămână eficientă. S-a recurs la constituirea a șase departamente cu identitate distinctă. Luând în considerare că modelul cibernetic de management se bazează pe asigurarea funcționării ciclului informațional de dirijare, în fiecare departament s-a instituit câte un post de manager. În descrierea modelului cibernetic de management, Alexe Rău considera că departamentele constituite sunt sisteme ciberneticice ciclice, care funcționează ca niște verigi închise, iar interacțiunea cu organul su-

perior de conducere se întâmplă în două cazuri: în faza de stabilire a liniei algoritmice strategice și la momentul încheierii unui ciclu de management. Actualmente, Biblioteca Națională are la bază modelul de management participativ, un sistem managerial modern, care favorizează manifestarea inițiativei și a creativității fiecărui angajat în realizarea direcțiilor strategice ale instituției [8]. Forme de manifestare a managementului participativ indirect în cadrul Bibliotecii Naționale sunt: Consiliul director, Consiliul de Administrație și alte comisii pe domenii de activitate, organizate în scopul stimulării creativității și a posibilității de participare prin ieșirea din tiparele secției în care activează.

Conceptul nou se aplica într-o structură deja existentă, fiind vorba nu de instruire, ci de reorganizare, lucru care a făcut dificil procesul de implementare. Pe de o parte, trebuia să fie păstrat ceea ce a rămas mai bun prin succesiune de la generațiile de bibliotecari care au muncit în această instituție până la obținerea statutului de bibliotecă națională, pe de alta – trebuia adus elementul de noutate necesar pentru a fi în pas cu timpul și a produce schimbarea întregului SNB.

Conturul managerial s-a axat pe cei „cinci piloni” pe care se ține o bibliotecă modernă: colecțiile, timpul, locul, instituția (politica instituțională) și normele. Rezultatele implementării modelului managerial și-au găsit reflectare într-un șir de documente care alcătuiesc cadrul de reglementare a instituției. Prima Lege a bibliotecilor, nr. 286 din 16 noiembrie 1994, prezintă Biblioteca Națională ca principala bibliotecă din țară care „asigură completarea exhaustivă și conservarea repertoriului de publicații scoase pe teritoriul republicii, întrunind cerințele fundamentale prevăzute de schema UNESCO pentru această categorie de biblioteci” [9]. Prea puține reglementări pentru o instituție care și-a asumat de-a lungul timpului rolul de corelare și coordonare a multor activități de care depind activitățile bibliotecilor din sistemul național de biblioteci. Legea cu privire la biblioteci nr. 160 din 20.07.2017 vine să accentueze rolul Bibliotecii Naționale în domeniul biblioteconomic și, de asemenea, să scoată în evidență rolul

său patrimonial; de deținere și valorificare a depozitului legal de documente; de conservare a colecțiilor referitoare la Republica Moldova și la lucrările autorilor autohtoni; de instituție care asigură funcția de centru național al împrumutului interbibliotecar național și internațional de documente de bibliotecă, realizează expertiza documentelor de bibliotecă pasibile de export; participă la efectuarea controlului bibliografic național, realizând compartimentul „Exteriorica” din „Bibliografia Națională a Moldovei”; asigură funcționarea catalogului național colectiv partajat [10]. Nu există o definiție standard pentru conceptul de bibliotecă națională: bibliotecile naționale există într-o multitudine de forme determinate de dimensiunea istorică, cultura și dezvoltarea economică a țării pe care o deservesc. Reieșind din acestea, putem considera că BNRM este o sursă generatoare de idei biblioteconomice și bibliologice, în special prin activitățile de cercetare și dezvoltare, un centru motrice care întreține circulația ideilor biblioteconomice pe teritoriul țării. În susținerea acestei afirmații, menționăm platformele de interacțiune a comunității profesionale, care, în decursul anilor de după reformă, au căpătat diverse forme. În acest an putem menționa a treizeci și una ediție a Simpozionului „Anul Bibliologic”, urmat de Conferințele Zonale, Forumul Managerilor și Forumul Cercetătorilor din Sistemul Național de Biblioteci. Desigur, nu am putea trece cu vederea revista „Magazin bibliologic”, care a fost menționată mai sus.

Abordarea multidisciplinară a ideilor biblioteconomice i-au conferit domeniului profunzime, prospețime și originalitate și au condus la rezultate demne de remarcat.

Într-un articol publicat în revista „Limba română”, Alexe Rău propune o listă de idei și produse care au fost conceptualizate, unele realizate în cadrul Bibliotecii Naționale, altele în cadrul bibliotecilor din sistem, dar care, în ansamblu, au reformat și dezvoltat domeniul biblioteconomic național. În această listă se regăsesc idei cum ar fi: fundamentarea teoretică a reformei bibliotecare, implementarea modelului cibernetic de management în bibliotecă, Asociația Bibliotecarilor din

Republica Moldova; Consiliul Biblioteconomic Național; Programul Național „Memoria Moldovei”; Salonul Național de Carte; Școala de Biblioteconomie din Moldova; Centrul tehnic de conservare și restaurare; Concursul național pentru cele mai bune lucrări în bibliologie; prima revistă de specialitate de la noi – „Magazin bibliologic”; „Gazeta bibliotecarului” și lista poate continua [11].

Dezvoltarea domeniului biblioteconomie și știința informării a fost și ținta proiectelor conceptualizate în ultimii ani, orientate spre integrarea în spațiul profesional internațional, digitalizarea activității și extindere în spațiul virtual: Biblioteca Națională Digitală „Moldavica”, Centrul Național de Digitizare, Centrul de statistică (cu implementarea sistemului online), Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Știința Informării, Programul Național *LecturaCentral*, Repoziitoriul Tematic Național.

Ca centru biblioteconomic național, Biblioteca Națională a Republicii Moldova contribuie la consolidarea relațiilor sistemului național de biblioteci cu organizațiile internaționale de profil și bibliotecile lumii, asigurând vizibilitatea pe plan internațional și contribuind la promovarea ideilor, politicilor, standardelor, practicilor și experiențelor de calitate. Printre proiectele relevante în acest sens pot fi menționate: Conferința Directorilor Bibliotecilor Naționale Europene (CENL), Biblioteca Europeană, FUMAGABA, Biblioteca Digitală Europeană, Obiectivele de Dezvoltare Durabilă 2030, Harta Bibliotecilor Lumii.

În consens cu biblioteconomia mondială, BNRM a dezvoltat și implementat conceptele moderne: Biblioteca 2.0, Bibliotecarul 2.0, Utilizatorul 2.0, aliniind SNB mișcărilor globale de idei.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova este o instituție lider la nivel național, cu rol important în dezvoltarea intelectuală, educațională, culturală, socială a țării și a comunității pe care o deservește.

Referințe bibliografice:

1. Кишинев. 1-ая Мужск[ая] Гимназия: carte poștală. Kichineff: Pape-terie A. Wolkenberg, 1909. Alb-negru ; 13,9×8,7 cm. Necirculată [online]. [citată 14.03.2022]. Disponibil: [http://www.moldavica.bnrm.md/biblielmo?e=d-01000-00---off-0cartipost--00-1----0-10-0---0---0di-rect-10---4-----0-11--11-ro-50---20-preferences---00-3-1-00-0-0-11-1-0isoZz-8859Zz-1-00&a=d&cl=CL1.1&d=\]36.1](http://www.moldavica.bnrm.md/biblielmo?e=d-01000-00---off-0cartipost--00-1----0-10-0---0---0di-rect-10---4-----0-11--11-ro-50---20-preferences---00-3-1-00-0-0-11-1-0isoZz-8859Zz-1-00&a=d&cl=CL1.1&d=]36.1)
2. Scurt istoric al Bibliotecii Naționale [online]. [citată 14.03.2022]. Disponibil: <http://bnrm.md/index.php/biblioteca/despre-noi/prezentare-generala/scurt-istoric>
3. Bibliotecile publice din Republica Moldova: situații statistice 1991-1993 [online]. [citată 14.03.2022]. Disponibil: <http://moldlis.bnrm.md//handle/123456789/1196>
4. GANENCO, Petru. Istoria Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova de la 1832 pînă la 1918. Vol. 1. [S.l.]: [s.n.], 2001, pp. 4-10.
5. LOR, Peter Johan, SONNEKU, Elizabeth A. S. Législation des services de bibliothèque nationale: principes directeurs [online]. [citată 14.03.2022]. Disponibil: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000109568_fre
6. POHILĂ, Vlad. Pilonii de rezistență ai bibliotecii: ieri, azi, mâine [online]. [citată 14.03.2022]. Disponibil: <http://ojs.hasdeu.md/index.php/bibliopolis/article/view/457/446>
7. RĂU, Alexe. Clasic și modern în managementul de bibliotecă: modelul ciber- netic. In: Biblioteconomia românească la început de secol XXI: omagiu profeso- rului Mircea Regneală la 70 de ani [online]. [citată 14.03.2022]. Disponibil: https://www.academia.edu/73303994/Biblioteconomia_rom%C3%A2neasc%C4%83_la_%C3%AEnceput_de_secol_XXI_omagiu_profesorului_Mircea_Regneal%C4%83_la_70_de_an
8. BEZEDE, Rima. Managementul participativ – resursă importantă pen- tru dezvoltare organizațională durabilă [online]. [citată 14.03.2022]. Dis- ponibil: https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/83578
9. LEGE nr. 286 din 16-11-1994 cu privire la biblioteci [online]. [citată 14.03.2022]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=86690&lang=ro
10. LEGE nr. 160 din 20-07-2017 cu privire la biblioteci [online]. [citată 14.03.2022]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?lang=ro&doc_id=120694
11. RĂU, Alexe. Conceptul de bibliotecă națională: idei în circulație [online]. [citată 14.03.2022]. Disponibil: <https://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2859>

TREI DECENII SUB UMBRELA STATUTULUI DE BIBLIOTECĂ NAȚIONALĂ

Vera OSOIANU,
director adjunct, BNRM

Rezumat: *Materialul reprezintă o scurtă incursiune istorică și scoate în evidență cei mai importanți pași din istoria de peste 30 de ani de consolidare a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova în calitate de bibliotecă națională. Autorul abordează, de asemenea, conceptul de bibliotecă națională, pornind de la diverse interpretări expuse de organizații internaționale de profil, precum și prestigioase publicații de specialitate. Sunt evidențiate rolurile specifice bibliotecii naționale în era digitală; relațiile cu sistemul național de biblioteci, axate pe responsabilitățile de centru biblioteconomic național; raporturile cu diverse organizații internaționale.*

Cuvinte-cheie: *conceptul de bibliotecă națională, reforma bibliotecilor, organizații profesionale internaționale, cadru de reglementare, lider în domeniu, model biblioteconomic, centru biblioteconomic național.*

Abstract: *The article represents a short historical foray aimed to highlight the most important steps in the history of over 30 years of consolidation of the National Library of the Republic of Moldova as a national one. The author approaches the concept of „national library”, starting from various interpretations given by international organizations and definitions presented in prestigious specialized publications. The specific role of the National Library in the digital age is highlighted. Also are examined the relations of the library with the National Librarianship System, focused on responsibilities of the National Librarianship Center, as well as library relations with various international organizations.*

Keywords: *The concept of „national library”, library reform, international professional organizations, regulatory framework, library leader, model in librarianship, National Librarianship Center.*

Pe parcursul anilor au fost publicate mai multe materiale privind istoria, rolul și funcțiile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Mai puțin s-a scris însă despre ultimii 30 de ani, care s-au derulat sub stindardul bibliotecii naționale. Materialul prezentat este o istorie succintă și o retrospectivă a principalelor etape parcurse de instituție după atribuirea statutului de bibliotecă națională în anul 1990.

Biblioteca națională reprezintă o valoare inestimabilă pentru orice popor, iar tezaurul de cultură și cunoaștere adunat și păstrat de aceasta trebuie să fie accesibil tuturor cetățenilor, indiferent unde se află la un moment anume.

Bibliotecile naționale de pe diverse meridiane sunt diferite ca mărime, funcții, origini, dar există și un set de roluri, funcții și responsabilități comune, care le dă dreptul la titulatura de „bibliotecă națională”. Conceptul de bibliotecă națională este definit diferit de diverse enciclopedii, linii directoare, alte documente elaborate de IFLA, UNESCO etc. Potrivit lucrării „Guidelines for legislation for national library services”, semnată de Peter Johan Lor, toate concepțiile includ trei elemente de bază:

- *moștenire* (accentul se pune pe cultura imprimată a națiunii). Această dimensiune este caracteristică mai ales bibliotecilor naționale cu tradiții vechi în domeniu. În cazul lor, grija pentru colecții este considerată preocuparea supremă;

- *infrastructură* (accentul se pune pe coordonarea la nivel național, poziția de lider în domeniu, facilități, servicii de importanță națională). Bibliotecile naționale care pun accent pe această dimensiune au o dezvoltare mai modernă. Serviciile pentru bibliotecile țării ocupă un loc important în activitatea acestora;

- *servicii de nivel național* (servicii pentru utilizatori, nu numai în sălile de lectură, dar pretutindeni în țară). Bibliotecile naționale care pun accent pe acest aspect al activității sunt cele din țările în curs de dezvoltare. Serviciile pentru utilizatorii finali reprezintă pentru acestea preocuparea principală.

Aceste trei dimensiuni reprezintă orientările de bază ale bibliotecilor naționale.

Definiția bibliotecii naționale dată de UNESCO, care, în pofida anilor, este citată încă destul de frecvent, pune accentul principal pe funcțiile ce țin de moștenirea imprimată și accentul secundar pe funcțiile referitoare la infrastructură. Aceasta trebuie revăzută în corespundere cu tendințele moderne de activitate ale bibliotecii naționale.

Secția Bibliotecii Naționale, IFLA, percepe natura și scopurile bibliotecii naționale precum urmează: „Bibliotecile naționale au responsabilități speciale, deseori definite prin lege, în cadrul sistemului național de biblioteci și informare. Aceste responsabilități variază de la țară la țară, dar este posibil să includă: colectarea prin depozitul legal a moștenirii culturale naționale imprimate și catalogarea și conservarea ei; oferirea unor servicii centrale pentru utilizatori (de referințe, bibliografice, împrumut) atât direct, cât și prin intermediul altor biblioteci și centre de informare; prezervarea și promovarea moștenirii culturale naționale; promovarea politicii culturale naționale; poziția de lider în domeniu. Bibliotecile naționale pot servi ca bază pentru programe și proiecte internaționale”.

Deși este mai degrabă o declarație descriptivă decât o definiție oficială, textul IFLA promovează un punct de vedere potrivit căruia biblioteca națională cuprinde dimensiunile moștenire și infrastructură și chiar se extinde către serviciile pentru utilizatorii finali.

În liniile directoare privind legislația specifică bibliotecilor naționale un loc aparte este rezervat: coordonării activității bibliotecilor sistemului național, colaborării internaționale și exercitării rolului de lider în domeniu.

Specialiști importanți în domeniu consideră că, în multe privințe, dar mai ales sub aspect intelectual, Conferința Directorilor Bibliotecilor Naționale Europene (CENL) este mai aproape de esența contemporană a bibliotecii naționale decât Federația Internațională a Asociațiilor de Biblioteci și Bibliotecari (IFLA). Cel puțin pentru

bibliotecile naționale europene. Numai că CENL a fost constituit la începuturile lui, în anul 1987, din elitele bibliotecilor naționale europene (11 țări), cu puternice tradiții în domeniu și un puternic potențial intelectual, dar și financiar, lucru deloc de neglijat. Țările mai slab dezvoltate din aceste puncte de vedere au aderat la CENL mai târziu și sunt mai ușor de convertit la valorile promovate de CENL. UNESCO și IFLA au sub umbrelă țări diferite ca nivel de dezvoltare și potențial intelectual, financiar etc. și toate aceste aspecte nu pot să nu fie luate în considerare la elaborarea unor politici și linii directoare.

Actualele biblioteci naționale au ajuns la statutul de biblioteci naționale în diferiți ani, având istorie și origini diferite. Unele, precum cele din Suedia, Belgia, Olanda, Danemarca etc., au fost la începuturi biblioteci regale, altele, precum cele din Finlanda, Norvegia, au fost la origine biblioteci universitare. Biblioteca Congresului SUA și Biblioteca Națională a Dietei, Japonia, au fost inițial parlamentare și mai apoi au primit și statutul de bibliotecă națională. Interesantă este istoria Bibliotecii Naționale a Cehiei, care, inițial, a fost biblioteca Universității din Praga și a primit o donație de la regele Carol al IV-lea în 1366. Mai târziu a fost bibliotecă „publică și universitară”, apoi, „bibliotecă națională și universitară”. Statutul de bibliotecă națională i-a fost atribuit în anul 1990, în același an cu Biblioteca Națională a Republicii Moldova.

Modelul de care s-a condus echipa Bibliotecii la începuturile edificării BNRM în mantia de bibliotecă națională a fost Biblioteca Națională a Franței, considerată cea mai veche bibliotecă națională din lume. Cu rădăcinile în adâncul secolului XIV și originea de bibliotecă regală, aceasta a fost prima bibliotecă care s-a bucurat de un sistem de depozit legal și servește până în prezent ca un bun model biblioteconomic demn de urmat.

Pentru bibliotecile naționale din țările în curs de dezvoltare, IFLA recomandă, de rând cu funcțiile tradiționale, accentuarea următoarelor aspecte de activitate:

- servicii pentru alte biblioteci;
- poziția de lider în dezvoltarea, coordonarea și menținerea unui sistem informațional integrat național;
- rolurile de centru bibliografic național și de depozitar național;
- responsabilitatea pentru promovarea programelor de instruire continuă.

În țările unde bibliotecile sunt puține și slab dezvoltate, de mare importanță sunt următoarele aspecte ale activității:

- servicii pentru alte biblioteci;
- consultanță și poziția de lider în profesie;
- planificarea și coordonarea activității bibliotecare;
- instruirea continuă;
- cercetare și dezvoltare.

Rolul bibliotecii naționale de lider în domeniu și de coordonator al activității bibliotecilor este de mare importanță pentru dezvoltarea activității bibliotecilor țării. Acest aspect este prins în definiția bibliotecii naționale dată de „Encyclopedia of library and information science”, care, de rând cu alte caracteristici, subliniază că biblioteca națională este „centru de coordonare, planificare și stimulare a activității întregului sistem de biblioteci al unei națiuni”.

Biblioteca Națională a oricărei țări trebuie să se impună prin poziția de lider în domeniu și să dețină un rol bine conturat în cooperarea internațională.

Cele mai multe dintre funcțiile care țin de moștenirea documentară națională și infrastructura națională implică un grad anumit de cooperare internațională. Relevante aici sunt următoarele aspecte:

- colaborarea în proiecte internaționale de cercetare și în activități de dezvoltare;
- rolul de centru național pentru colectarea și comunicarea statisticilor referitoare la activitatea bibliotecară și informațională;
- rolul de centru național de diseminare a standardelor internaționale în domeniul biblioteconomiei și informării;
- managementul contractelor de colaborare.

Printre multiplele elemente caracteristice bibliotecilor naționale câteva sunt specifice aproape tuturor. De menționat aici finanțarea din fonduri publice, faptul că sunt deschise pentru publicul larg, servesc și ca arhive sau depozite pentru publicațiile în format de hârtie editate în țara respectivă.

Toate recomandările organizațiilor internaționale de profil, vizând bibliotecile naționale, într-un fel sau altul au constituit baza pe care s-a dezvoltat Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM) în ultimele trei decenii. În anul 2020, BNRM a împlinit 30 de ani de la conferirea statutului de bibliotecă națională. Se întâmpla la 29 mai 1990, când, printr-o hotărâre a Colegiului Ministerului Culturii al RSSM, Bibliotecii de Stat a RSSM „N. K. Krupskaia” îi este atribuit statutul de bibliotecă națională a Republicii Moldova. Era cu un an și ceva înainte de declararea independenței Republicii Moldova la 27 august 1991. Deși erau și propuneri privind atribuirea numelui unui scriitor sau numelui unei persoane remarcabile din oricare alt domeniu, atât managementul strategic al Bibliotecii, cât și, mai ales, ministrul culturii de atunci, Ion Ungureanu, au insistat pe sintagma „Biblioteca Națională a Republicii Moldova”. Hotărârea apare cu următorul conținut: „Luând în considerare opinia publică și propunerea direcției, a Consiliului științific și a reprezentanților organizațiilor obștești de la Biblioteca de Stat a RSSM «N. K. Krupskaia», Colegiul Ministerului Culturii al RSSM HOTĂRĂȘTE a accepta denumirea «Biblioteca Națională a Republicii Moldova»”. Semnează Președintele Colegiului, Ministrul Culturii Ion Ungureanu.

Un an și ceva mai târziu, la 24 decembrie 1991, Colegiul Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova aprobă Modelul strategic al sistemului național de biblioteci din Republica Moldova. Pentru elaborarea acestui document fundamental, Ministerul Culturii și Cultelor al RSS Moldova, prin Ordinul nr. 56 din 14 mai 1991 „Cu privire la constituirea Comisiei pentru elaborarea concepției sistemului național de biblioteci al RSS Moldova”, a constituit un grup de lucru cu participarea unor specialiști-cheie din domeniul

biblioteconomic. Elaborarea concepției (modelului strategic) urmărirea scopul „efectuării unei reforme de fond și structură a activității bibliotecare în republică îndreptată spre asigurarea creșterii rolului bibliotecilor în renașterea națională, în familiarizarea oamenilor muncii cu valorile de cultură și civilizație”. Acest document de importanță crucială pentru biblioteci prevede modificări principiale în structura și dirijarea bibliotecilor, completarea colecțiilor, formarea profesională a personalului de bibliotecă. Modelul strategic a pus fundamentul pe care mai târziu au fost elaborate documentele, care au stat la baza reformei bibliotecilor din Republica Moldova. Cu siguranță, putem afirma că de aici începe reforma bibliotecară propriu-zisă și edificarea biblioteconomiei naționale.

Modelul strategic definește foarte clar locul Bibliotecii Naționale în cadrul sistemului național de biblioteci.

În mai puțin de o lună, la 9 ianuarie 1992, prin Ordinul nr. 3 al Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova, este aprobat primul Statut al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Statutul stabilește atribuțiile și sarcinile ei ca bibliotecă națională; organizarea și modul de funcționare. În baza statutului sunt elaborate Regulamentele de organizare și funcționare a departamentelor Bibliotecii Naționale, respectiv: Patrimoniu, Fonduri, Relații cu publicul, Informațional, Biblioteconomic, Automatizare. Informatizare. Mecanizare. De menționat faptul că structura BNRM în bază de departamente a fost preluată, la fel, din experiența Bibliotecii Naționale a Franței.

Prin Ordinul nr. 85 din 2 aprilie 1992 „Cu privire la reciclarea specialiștilor în domeniul culturii și artelor al Ministerului Culturii și Cultelor”, în cadrul Bibliotecii Naționale este creată o subdiviziune responsabilă de formarea profesională continuă pe probleme de bibliografie și biblioteconomie. Conform anexei la acest ordin, în subdiviziune activau două unități de metodiști. Această subdiviziune s-a manifestat în mod special între anii 2001-2006, când Biblioteca Națională împreună cu Asociația Bibliotecarilor din Republica

Moldova și Catedra de biblioteconomie din cadrul Universității de Stat din Moldova au implementat Proiectul Școala de Biblioteconomie din Moldova (ȘBM), susținut financiar de Fundația SOROS – Moldova. Statutul Școlii de Biblioteconomie din Moldova a fost aprobat la ședința Biroului ABRM din 10 decembrie 1998.

După o perioadă complicată de conceptualizare și acceptare de către Fundația SOROS, Școala de Biblioteconomie din Moldova își începe activitatea în iunie 2001. Acestui eveniment se datorează transferarea Direcției Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Științele Informării din blocul unu al Bibliotecii în blocul doi, unde funcționează până în prezent. Anterior în acest bloc, în anii 1994-1995, după o reparație serioasă (clădirea era grav avariata după cutremurul din 1977 și toată perioada aceasta a stat în paragină), a fost transferată secția Arte și hărți, iar după anul 2001 au fost transferate secțiile Carte veche și rară și Audiovideoteca. O nouă dimensiune a activității de formare profesională continuă începe odată cu crearea în cadrul BNRM a Centrului de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării (CFPC), instituit în baza Ordinului nr. 386 din 30 decembrie 2016 al Ministerului Culturii al Republicii Moldova.

Doă luni mai devreme, la 6 octombrie 2016, fusese aprobat Regulamentul cu privire la sistemul de formare profesională continuă a personalului de specialitate din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Activitatea actuală a acestei structuri se desfășoară conform Regulamentului CFPC, aprobat în cadrul ședinței Consiliului științific al BNRM din 9 februarie 2017. Documentele pe acest segment au fost actualizate în anul 2019, când a fost discutat și aprobat la Consiliul științific un document fundamentat pe toate prevederile actuale ale documentului „Politici de formare continuă a personalului Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova”.

Trebuie menționat faptul că Centrul de Formare Profesională Continuă din cadrul BNRM a fost înființat în baza facilităților

Centrului de statistică, un proiect susținut financiar de Programul Național „Novateca”, versiunea moldovenească a Inițiativei Global Libraries a Fundației „Bill și Melinda Gates”, care a implicat bibliotecile din 17 țări ale lumii. Republica Moldova a fost ultima țară acceptată în acest program global, ceea ce a însemnat un pas major în modernizarea bibliotecilor publice teritoriale.

Centrul de statistică a fost un proiect foarte important, care a fost realizat într-un timp record. Memorandumul de înțelegere în domeniul monitorizării impactului și gestiunii datelor statistice în bibliotecile publice între Asociația Obștească Reprezentanța din Republica Moldova a Consiliului pentru Cercetări și Schimbări Internaționale IREX (AO IREX Moldova) și Ministerul Culturii al Republicii Moldova a fost semnat la 15 mai 2015, iar peste cinci luni, la 6 octombrie 2015 a avut loc inaugurarea Centrului de statistică. Proiectul în valoare de peste 400 000 de lei a inclus 15 computere, 2 laptopuri, 1 copiator, 1 imprimantă, 1 diaproiector, 1 ecran etc., practic tot necesarul pentru instruirea bibliotecarilor și raportarea în format online a datelor despre activitatea bibliotecilor. Tot în cadrul acestui proiect, a fost elaborată Strategia Centrului de statistică, cercetare și dezvoltare (CSCD) din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, discutată și aprobată la ședința Consiliului științific al BNRM din 6 octombrie 2015. Acesta a fost primul proiect online cu implicarea sistemului național de biblioteci. Așa a început implementarea la nivel de țară a sistemului online de colectare/raportare a datelor statistice privind activitatea bibliotecilor publice teritoriale și utilizarea acestora în evaluarea activității bibliotecare, demersul managerial, monitorizarea impactului, dezvoltarea și promovarea bibliotecilor etc.

Începând cu anul 2017, Centrul de statistică recepționează datele statistice din tot sistemul național de biblioteci, iar din anul 2019, cifrele figurează și în sistemul online. Odată cu mărirea responsabilităților, Centrul de statistică a mai angajat o persoană care se ocupă de întreținerea sistemului online.

Centrul de statistică a fost și rămâne veriga de legătură între sistemul național de biblioteci și comunitatea bibliotecară mondială. Datele sistematizate de Centrul de statistică privind activitatea bibliotecilor din Republica Moldova sunt plasate pe Harta Bibliotecilor Lumii. Acest proiect, demarat în anul 2017, asigură vizibilitatea reciprocă a bibliotecilor lumii.

Privitor la datele statistice ale activității instituțiilor de cultură, respectiv și a bibliotecilor, trebuie concretizat faptul că, în conformitate cu Legea cu privire la biblioteci (2017), articolul 5, f), autoritatea publică centrală „ține statistica datelor cu privire la organizarea și funcționarea bibliotecilor publice. Așa a fost și în ediția precedentă a Legii bibliotecilor, dar și până la apariția Legii cu privire la biblioteci în anul 1994.

Din decembrie 1993, această responsabilitate este delegată Bibliotecii Naționale prin Ordinul nr. 274 din 3 decembrie 1993 „Cu privire la crearea Centrului de statistică în domeniul culturii și prezentarea situației statistice a instituțiilor de cultură pentru anul 1993”, care stipula următoarele: „În vederea optimizării întocmirii, sintetizării și prezentării la timp a situației statistice în domeniul culturii ordon: 1. A crea, începând cu 1 decembrie 1993, în cadrul Bibliotecii Naționale Centrul de statistică în domeniul culturii cu un efectiv de 2 posturi: un post (șef oficiu) se alocă din schema Bibliotecii Naționale și alt post (specialist principal) din schema Centrului Național de Creație Populară, cu salariile în instituțiile respective”.

Conform ordinului sus-numit, s-a stabilit următorul mod de funcționare a Centrului de statistică în domeniul culturii și de recepționare a dărilor de seamă:

a) dările de seamă textuale și statistice vor fi recepționate și verificate de către un specialist de la fiecare instituție republicană, delegat pentru perioada respectivă la Centrul de statistică în domeniul culturii;

b) după recepționarea rapoartelor textuale și situațiilor statistice, cei doi specialiști ai Centrului vor cumula informația, vor sintetiza datele statistice, prezentându-le organelor de resort în termenii

stabiliți, vor pregăti pentru editare „Anuarul statistic al culturii”, vor crea Banca informativă computerizată a culturii.

c) pe parcursul anului, trimestrial, Centrul de statistică în domeniul culturii va prezenta sinteze statistice și analize ale datelor cumulate și va asigura persoanele responsabile cu informații statistice, conform listei aprobate. Întru realizarea Ordinului Ministerului Culturii nr. 274 din 3 decembrie 1993, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la 10 decembrie 1993, prin Ordinului nr. 304, creează în structura Bibliotecii Naționale Centrul de statistică și sintetizează în domeniul culturii, cu 2 posturi.

Tot în anul 1992, în cadrul secției Asistență de specialitate a BNRM, este constituită Biblioteca de Bibliologie, un compartiment de interes comun cu sistemul național de biblioteci. Regulamentul de organizare și funcționare a Bibliotecii de Bibliologie este aprobat la 30 iulie 1992 prin ordinul directorului general al BNRM. De menționat faptul că, pe lângă secția Dezvoltare în biblioteconomie de acum, care pe parcursul anilor și-a schimbat de mai multe ori denumirea (câte o dată și menirea), a existat mereu o colecție de publicații de specialitate scopul strategic al căreia este asigurarea informațională și documentară a specialiștilor interesați de carte, lectură, bibliotecă.

În anul 1992 este elaborat, discutat și aprobat la conferința de constituire din 16 iunie 1992 Statutul Societății Științifice Bibliofile din Moldova (SȘBM), care a fost înregistrat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 47 din 15 ianuarie 1993. Conform Statutului, SȘBM își desfășoară activitatea sub auspiciile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

O altă structură concepută în acea perioadă și care, la fel, activa sub auspiciile BNRM a fost Clubul Biblioteconomiștilor din Republica Moldova.

Printre realizările mari din anii de la începutul reformei bibliotecare trebuie menționată și constituirea Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM) ca portavoce a profesiei. Grupul de

inițiativă, format din salariați ai BNRM, elaborează Statutul ABRM, înregistrat mai apoi prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 393 din 10 iunie 1992. În scopul studierii premiselor creării ABRM, Biblioteca Națională a realizat un mic sondaj de opinii în rândul bibliotecarilor. Conform sondajului, 65% dintre respondenți s-au pronunțat pentru crearea ABRM.

Un document important care a stat la temelia constituirii biblioteconomiei naționale a fost Ordinul nr. 215 din 8 octombrie 1991 al Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova „Despre revenirea la clasificarea zecimală universală a publicațiilor intrate în biblioteci”. Conform ordinului, „în contextul măsurilor privitoare la depolitizarea instituțiilor de cultură, urmărind scopul alinierii bibliotecilor din Republica Moldova la metodologiile și tehnicile biblioteconomice moderne promovate pe plan internațional”, toate bibliotecile urmau să treacă la CZU, iar Biblioteca Națională a Republicii Moldova și Biblioteca Republicană pentru Copii „Ion Creangă” urmau să asigure această trecere.

A fost o muncă enormă, implicând pregătirea personalului responsabil de un proces atât de complex din cadrul BNRM, pregătirea personalului din bibliotecile de alte tipuri, editarea tabelelor de clasificare etc. Au durat ani buni până ce toate colecțiile din biblioteci au fost reclasificate. Era și partea psihologică a întrebării pentru că, doar cu două decenii în urmă, printr-un proces la fel de complicat, publicațiile din biblioteci fuseseră trecute de la Clasificarea Zecimală Universală la Clasificarea Bibliografică sovietică (BBK) după un model în vigoare și acum în Federația Rusă. Bineînțeles, a fost mai mult politică decât biblioteconomie, dar nu a depins de bibliotecari. Evident că toate aceste treceri și mutații au avut loc și în interiorul BNRM.

În anul 1991, BNRM începe editarea publicațiilor de specialitate în limba română. Prima ediție periodică apare cu titlul „Ateneu: Buletin metodico-bibliografic”, în formatul A5. Tot în anul 1991 se renunță la acest titlu și format și numărul doi al revistei apare cu titlul „Magazin bibliologic”, în formatul A4, care s-a păstrat până

acum. Începând cu acest număr, revista începe să publice rubrica „Mic dicționar”. La acea perioadă, se resimțea o necesitate stringentă a asimilării terminologiei de specialitate în limba română, problemă care nu este rezolvată în totalitate nici până în prezent.

În anul 1992 are loc primul Simpozion „Anul Bibliologic 1991”, inițiat de BNRM, care pune bazele unei tradiții de durată. Comunitatea bibliotecară, prin reprezentanții săi, se întrunește la BNRM, unde se face o trecere în revistă a tot ce s-a întâmplat mai important pe parcursul anului precedent, evidențiind atât reușitele, cât și, mai ales, problemele ce urmează a fi rezolvate în viitor. Această activitate științifică a fost concepută în pereche cu Forumul Managerilor din Sistemul Național de Biblioteci, care stabilește prioritățile pentru anul viitor.

De menționat că Simpozionul „Anul Bibliologic” a fost organizat an de an, fără nicio excepție, chiar și în anii când bibliotecarii se confruntau cu mari greutăți financiare. Excepția s-a întâmplat în anul 2020, când, din cauza pandemiei de COVID-19, a fost imposibilă organizarea reuniunii în spațiul fizic al bibliotecii. Pentru a acoperi acest gol, s-a convenit ca în anul 2021 să fie organizat Simpozionul „Anul Bibliologic 2019-2020”.

Aceste două mari activități, organizate de BNRM pentru sistemul național de biblioteci, au însemnat o deschidere totală pentru toate bibliotecile și, în același timp, pentru cunoașterea activității bibliotecilor la nivel internațional. La tribunele acestor activități profesionale, s-au perindat biblioteconomiști de valoare din mai multe țări ale lumii. Amintim în acest context de: Hermina Anghelescu și Judith J. Field (Wayne State University, SUA), Bernard Margolis (Biblioteca Publică Boston, SUA), Barbara Kotalska și Elisabeth Freire (Biblioteca Națională a Franței), Grant Harris și Robert Newman (Biblioteca Congresului SUA), Adolf Knoll (Biblioteca Națională a Cehiei), aproape toți directorii Bibliotecii Naționale a României și o mare parte din directorii bibliotecilor județene din România etc.

Putem afirma pe drept că, în perioada anilor 1990-1992, este pus

fundamentul instituției ca bibliotecă națională, sunt elaborate principalele documente de reglementare a activității Bibliotecii, dar și a biblioteconomiei naționale în general. Mai departe se va lucra la dezvoltarea, asigurarea trăinicieii și afirmarea BNRM pe plan intern și extern.

O nouă etapă în activitatea BNRM începe odată cu apariția Legii cu privire la biblioteci, aprobată prin Legea nr. 289 din 16 noiembrie 1994 a Parlamentului Republicii Moldova. Salariații BNRM au avut partea lor de contribuție importantă în elaborarea acestui document crucial pentru sistemul național de biblioteci. Articolul 10. Biblioteca Națională a Republicii Moldova, al Legii cu privire la biblioteci stipulează în punctul 1 că „Biblioteca Națională a Republicii Moldova este principala instituție de stat care asigură completarea exhaustivă și conservarea repertoriului de publicații, scoase pe teritoriul republicii, întrunind cerințele fundamentale prevăzute de schema UNESCO pentru această categorie de biblioteci”.

Conform prevederilor Legii cu privire la biblioteci, a fost elaborată o nouă variantă a Statutului Bibliotecii Naționale, care a fost aprobat prin Hotărârea nr. 852 din 27 decembrie 1995 a Guvernului Republicii Moldova. O altă variantă de Statut a fost aprobată de Ministerul Culturii peste opt ani, la 24 martie 2003, care, la rândul său, a fost înlocuit cu Statutul Bibliotecii Naționale, aprobat de Ministerul Culturii și Turismului al Republicii Moldova la 3 martie 2009.

Potrivit articolului 16 al Legii, „Consiliul Biblioteconomic Național”, este elaborat Regulamentul de organizare și funcționare a Consiliului Biblioteconomic Național, aprobat prin Hotărârea nr. 852 din 27 decembrie 1995 a Guvernului Republicii Moldova. Lista centrelor biblioteconomice reprezentate în CBN, anexată la Regulament, definește BNRM ca centru biblioteconomic național. Atribuțiile și sarcinile centrelor metodologice, inclusiv ale BNRM ca centru biblioteconomic național, sunt reglementate de Regulamentul Sistemului de asistență metodică și de specialitate în Republica Moldova, aprobat de Consiliul Biblioteconomic Național la ședința din 12 decembrie 1999.

În anul 1999, în baza solicitării Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Moldova, Biblioteca Națională este înregistrată în calitate de Centru Depozitar al documentelor ONU, prin Ordinul nr. 66 din 21 aprilie 1999 al Ministerului Culturii.

Regulamentul privind activitatea metodologică în cadrul sistemului național de biblioteci din Republica Moldova, aprobat prin Ordinul nr. 2 al Ministerului Culturii din 13 ianuarie 2016, a însemnat o etapă importantă în distribuirea responsabilităților metodologice și a domeniilor de autoritate între centrele biblioteconomice naționale, departamentale și teritoriale. Regulamentul este întregit de două documente foarte importante, care au fost elaborate în conformitate cu dispozițiile finale, și anume:

1) Profilul de activitate metodologică a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, aprobat în cadrul ședinței Consiliului științific din 24 august 2016;

2) Repertoriul serviciilor, produselor și reuniunilor pentru bibliotecari și biblioteci (oferite de către BNRM în calitate de centru metodologic național), aprobat în cadrul ședinței Consiliului științific prin procesul-verbal nr. 2 din 25 august 2016.

Aceste documente au constituit pe parcursul mai multor ani axa relațiilor BNRM cu sistemul național de biblioteci.

Legea cu privire la biblioteci nr. 160 din 20 iulie 2017, promulgată prin Decretul prezidențial nr. 333 din 14 august 2018, care a intrat în vigoare începând cu 18 februarie 2019, stabilește prin articolul 8, punctul 1, atribuțiile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, iar prin punctul 2, rolul Bibliotecii ca centru biblioteconomic național, care, potrivit legii:

a) exercită funcția de coordonare și corelare în domeniul cercetării și dezvoltării bibliologiei, biblioteconomiei și științelor informării;

b) colectează, sintetizează și valorifică datele statistice prezentate de centrele biblioteconomice;

c) exercită și alte atribuții conform articolului 33.

Conform articolului 32 al Legii, „Biblioteca Națională a Republicii Moldova constituie Biblioteca Națională Digitală «Moldavica», care include documente ce fac parte din patrimoniul cultural național mobil, deținut de biblioteci, muzee și arhive”. Această sarcină va căpăta o altă amploare odată cu crearea în anul 2022 a Centrului Național de Digitizare în cadrul BNRM. Între anii 2018-2021, specialiștii din veriga managementului strategic au lucrat la elaborarea proiectului „Îmbunătățirea echipamentului de digitizare al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova”, finanțat de Agenția Japoneză de Cooperare Internațională printr-un grant de aproximativ șapte milioane de lei. Grantul permite procurarea a patru scannere performante, inclusiv unul automat, unul semiautomat, unul pentru formate mari și unul pentru microfilme; trei calculatoare, un server de mare capacitate cu facilități de arhivare pe termen lung. Grantul prevede, de asemenea, transportarea și instalarea echipamentelor, instruirea specialiștilor în vederea utilizării echipamentelor procurate.

Proiectul vizând digitizarea este unul dintre cele mai mari proiecte realizate de BNRM. Aprobabil prin tratat internațional, este și cel mai complex proiect realizat vreodată de Bibliotecă.

La începutul anului 2020, a avut loc schimbul de note dintre ambasadorul Japoniei la Chișinău și ministrul afacerilor externe și integrării europene și perfectarea Acordului de grant, care îi are ca semnatari pe directorul general JICA și ministrul educației, culturii și cercetării. Documentele trebuiau semnate la finalul lunii martie. Pandemia de COVID-19 a încurcat, pentru un timp, lucrurile și evenimentele au fost amânate pe câteva luni.

La ceremonia de semnare a Acordului, întocmit prin schimb de note, privind cooperarea economică, care a avut loc la 29 iunie 2020, ambasadorul Japoniei în Republica Moldova, Yoshihiro Katayama, a menționat: „Prin intermediul Proiectului de îmbunătățire a echipamentelor de digitizare din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, dorim să contribuim la prezervarea patrimoniului

lui cultural al Republicii Moldova, care este atât de bogat. Japonia va oferi o donație pentru procurarea unor sisteme de echipamente și soluții tehnice pentru digitizarea fondului Bibliotecii Naționale și altor instituții de profil. Așteptăm ca generațiile viitoare să aibă acces la nenumărate opere de artă și literatură create de-a lungul deceniilor și secolelor”.

La 14 iulie 2020, s-a încheiat o altă etapă foarte importantă în realizarea Proiectului de îmbunătățire a echipamentelor de digitizare din cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Ministrul educației, culturii și cercetării, Igor Șarov, și directorul general al Agenției Japoneze de Cooperare Internațională (JICA) pentru Europa și Orientul Mijlociu, Takema Sakamoto, au semnat online Acordul de grant pentru realizarea acestui proiect.

La 20 iulie 2020, Guvernul Republicii Moldova a aprobat și a prezentat Parlamentului spre examinare proiectul de lege pentru ratificarea Acordului întocmit prin schimb de note dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul Japoniei privind cooperarea economică, încheiat la 29 iunie 2020.

Grantul, în valoare de 409 000 de dolari SUA, este destinat conservării și protejării patrimoniului cultural în cadrul instituțiilor sistemului național de biblioteci și lărgirii accesului cetățenilor la informație prin achiziționarea echipamentului modern și digitalizarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Există speranța că acest proiect va pune la adăpost de intemperiiile anilor tot ce a creat mai prețios poporul nostru, va favoriza democratizarea accesului online transfrontalier la conținutul autentic și de încredere al patrimoniului cultural și va ajuta instituțiile culturale să se adapteze la mediul digital în continuă schimbare.

Incendiul devastator, care a afectat Catedrala Notre-Dame din Paris, a evidențiat încă o dată necesitatea de a păstra, înregistra și proteja patrimoniul cultural. Reacțiile din întreaga Europă și din lume demonstrează importanța patrimoniului cultural pentru cetățeni și pentru societate.

Pandemia de COVID-19, care a schimbat agenda omenirii, a impus distanțarea fizică și a închis oamenii în case, a demonstrat necesitatea colecțiilor Bibliotecii Naționale digitizate și accesării lor online. Realizarea proiectului va avea loc pe fundalul acestei noi realități, de aici și importanța lui deosebită pentru Republica Moldova.

Acest proiect este un prim pas spre un proiect mai mare, care în viitor se va axa pe digitizarea publicațiilor din Programul Național „Memoria Moldovei”. Elaborarea Programului Național „Memoria Moldovei” începe în anul 1996, sub egida Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, fiind aprobat de Comitetul Național „Memoria Moldovei”. Întemeiat conceptual pe programul UNESCO „Memory of the World”, acest document integrează eforturile și strategiile Arhivei Naționale și ale celor mai importante biblioteci, muzee în ceea ce privește salvagardarea, conservarea și prezervarea moștenirii culturale scrise a Republicii Moldova.

Registrul Programului „Memoria Moldovei” este rezultatul unei munci de cercetare efectuate în instituțiile deținătoare de documente patrimoniale, în baza unei metodologii speciale aprobate de Comitetul Național „Memoria Moldovei”. În baza lui se efectuează pașaportizarea documentelor incluse și se organizează activitățile și lucrările de restaurare, prezervare și conservare.

Bibliotecile, arhivele și muzeele din Republica Moldova au colecții bogate, care reprezintă istoria și valorile noastre comune, dar și diversitatea culturală a republicii. Biblioteca Națională și bibliotecile sistemului național au multe valori de prețuit, protejat și împărtășit cu semenii. De aceea, cultura digitală se numără printre prioritățile instituțiilor de cultură și în special ale Bibliotecii Naționale.

Digitizarea, prezervarea digitală și asigurarea accesului online la cele mai valoroase resurse culturale este esența activității BNRM pe acest segment, precum și sarcina pe dimensiunea digitală a oricărei biblioteci naționale.

În ultimii ani, BNRM și-a centrat activitatea atât pe relațiile cu

SNB, cât și pe perfectarea proceselor interne de funcționare. Au fost elaborate documente precum: Politica BNRM privind accesul liber, Politica de cercetare a BNRM, Politica de formare continuă, Regulamentul cu privire la activitatea de mentorat și multe alte documente de interes intern.

În anul 2019 a fost creat Repozitoriul Tematic Național, reglementat prin Regulamentul de organizare și funcționare a Repozitoriului Tematic Național în biblioteconomie și științe ale informării din Republica Moldova (NTR Mold-LIS), aprobat de Consiliul științific al BNRM. Scopul NTR Mold-LIS este constituirea și gestionarea unui sistem fiabil de arhivare (depozitare) pe termen lung, accesibil pentru oricine și de oriunde, a rezultatelor intelectuale în domeniul biblioteconomiei și științelor informării a conținuturilor digitale tematice. La un an de la fondare în repozitoriu au fost plasate 265 de publicații. Sistemul înregistra 398 de utilizatori unici și 29 409 vizualizări. Repozitoriul este și o modalitate de asigurare a vizibilității BNRM la nivel național și internațional. Printre țările care înregistrează un număr impunător de vizualizări pot fi menționate: Irlanda, SUA, Germania, Franța, Finlanda, România, Canada, Ucraina, Rusia, Austria, Spania, Letonia, Anglia, Polonia, China etc.

O preocupare actuală a echipei BNRM este ajustarea activității bibliotecii mișcărilor de idei specifice bibliotecilor naționale ale lumii: digitalizarea activității, digitizarea publicațiilor, implicarea în mișcarea Știința Deschisă, atribuirea publicațiilor electronice a Identificatorului pentru Obiectele Digitale/Digital Object Identifier (DOI), crearea ORCID iD-ului pentru salariații/cercetătorii BNRM etc.

Începând cu anul 2013, BNRM a aderat individual la IFLA, prin Liga Bibliotecarilor. De asemenea, face parte din IFLA și ca membru colectiv împreună cu ABRM, care a aderat la IFLA în anul 1993.

În anul 2005, BNRM a fost acceptată în Conferința Directorilor Bibliotecilor Naționale Europene (CENL). CENL reunește bibliotecile naționale din statele membre ale Consiliului Europei și a fost fondată în anul 1987, în scopul de a aduce pe aceeași platformă bi-

bliotecile naționale europene și a le ajuta să funcționeze în rețea. Sub umbrela CENL, BNRM a participat, începând cu anul 2008, în proiectul The European Library (TEL)/Biblioteca Europeană, mai apoi în Europeana (2008). Biblioteca Europeană apare ca serviciu online în martie 2005, având misiunea de a deschide pentru utilizatorii din toată lumea universul de cunoaștere, informație și cultură a tuturor bibliotecilor naționale din Europa. BNRM participă, de asemenea, în proiectul FUMAGABA 2008-2009, susținut de CENL și Uniunea Europeană. În cadrul acestui proiect BNRM procură scannerul ATIZ, cel mai performant scanner din dotare de până acum, care a permis scanarea publicațiilor vechi.

În anul 2009 a fost creată Secția de digitizare, iar în anul 2010 a fost lansată Biblioteca Națională Digitală „Moldavica”, având ca țintă:

- salvagardarea moștenirii culturale scrise prin trecerea ei pe suport electronic, reducerea accesului fizic direct la originale și efectuarea unor lucrări speciale de restaurare, conservare și preservare;
- oferirea accesului liber pentru toți la moștenirea națională scrisă digitizată, utilizarea ei în activitatea de culturalizare, educație, cercetare;
- valorificarea patrimoniului național scris și imprimat.

În toți anii de afirmare a stindardului și statutului de bibliotecă națională, echipa BNRM a urmat consecvent postulatul alinierii la standardele occidentale, recomandările IFLA/UNESCO pentru biblioteci, tendințele și viziunile discutate și afirmate pe plan internațional. În consens cu preocupările bibliotecilor naționale ale lumii s-a pus accent pe susținerea cercetării, preservarea moștenirii culturale și consolidarea unei platforme pentru afirmarea identității culturale naționale, susținerea educației și a învățării pe tot parcursul vieții, leadership pentru sistemul național de biblioteci. De rând cu toate aceste roluri, BNRM dezvoltă constant programe culturale pentru publicul larg, acestea incluzând toată aria de activități specifice instituției bibliotecare: expoziții, conferințe, lansări etc. Printre cele mai impunătoare pot fi menționate: Salo-

nul Internațional de Carte, Festivalul Național al Cărții și Lecturii, Programul Național LecturaCentral, Clubul Literar „Homo Aestheticus”, Conferința Internațională „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”, Salonul Muzical, Simpozionul Științific Internațional „Valori Bibliofile” etc.

Pandemia de COVID-19 a schimbat formatul de organizare a activităților. Încet, dar sigur, o mare parte dintre activități au fost transferate în spațiul virtual.

Trebuie remarcat faptul că salariații BNRM, care este centru biblioteconomic național, au lucrat, de rând cu alți specialiști de nivel strategic, lideri ai profesiei, la elaborarea tuturor documentelor de reglementare a domeniului biblioteconomie și știința informării: strategii, legi, politici, regulamente etc.

Sunt etape firești care au marcat și modelat BNRM, poziționând-o în rândul bibliotecilor naționale ale lumii, atât ca participare în structurile internaționale de profil IFLA, CENL etc., cât și ca roluri, funcții, activități pe plan național.

Notă! Materialul este fundamentat pe documentele oficiale, aprobate la nivel de guvern, de Ministerul Culturii, managerii BNRM și pe experiența personală. În anul când începea istoria ascensiunii BNRM sub mantia de bibliotecă națională aveam deja o experiență de peste 14 ani de activitate în BNRM. Am fost martor ocular și am participat la fiecare etapă de edificare a instituției ca bibliotecă națională.

Referințe bibliografice:

1. Biblioteca Națională Digitală [online]. [citat 15.02.2021]. Disponibil: <http://www.moldavica.bnrm.md/despre.html>
2. Cu privire la reorientarea completării fondurilor și excluderea publicațiilor superflue depășite moral, nesolicitate de cititori și care nu țin de profilul de activitate al bibliotecilor publice: Ordinul din 18 aprilie 1991 al Ministerului Culturii și Cultelor din Republica Moldova. In: Biblioteconomia Moldovei: Cadru de reglementare. Chișinău, 1993, pp. 50-54.
3. Encyclopedia of Library and Information Sciences. Fourth Edition.

- ISBN 9781466552593 [online]. [citat 15.02.2021]. Disponibil: <https://www.routledgehandbooks.com/doi/10.1081/E-ELIS4>
4. Hotărârea Guvernului nr. 32 din 22.01.1999 privind modificarea unor hotărâri ale Guvernului Republicii Moldova. Publicat: 28.01.1999 în Monitorul Oficial nr. 7-9 art. 74 [online]. [citat 15.02.2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=47983&lang=ro
 5. Lege cu privire la biblioteci nr. 160 din 20.07.2017. In: Monitorul Oficial nr. 301-315/529 din 18.08.2017 [online]. [citat 15.02.2021]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Lege-cu-privire-la-biblioteci.pdf>
 6. LOR, Peter Johan. Guidelines for legislation for national library services [online]. [citat 15.02.2021]. Disponibil: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000109568>
 7. National Libraries Section [online]. [citat 15.02.2021]. Disponibil: <https://www.ifla.org/national-libraries>
 8. OSOIANU, Vera. Biblioteca în căutarea identității. Chișinău, 2013. 356 p. [online]. [citat 15.02.2021]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii/VOsoanu-Biblioteca-in-cautarea-identitatii.pdf>
 9. OSOIANU, Vera. Un deceniu sub semnul reformei. Chișinău: BNRM, 2005. 192 p. ISBN 9975-9994-7-6.
 10. OSOIANU-FILIP, Vera. Biblioteca publică între percepția tradițională și utilizatorul modern. Chișinău: Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2015. 232 p. ISBN 978-9975-4493-8-0 <http://www.bnrm.md/files/publicatii/VOsoanu-Biblioteca-publica-intre-perceptia-traditionala-utilizatorul-modern.pdf>
 11. SIMPOZIONUL Științific *Anul Bibliologic* – 25 de ani: colaborare, dezvoltare, impact. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Chișinău, 2016. 70 p.
 12. ZAVTUR, Natalia. Asociația Bibliotecilor: pro sau contra. In: Ateneu: Buletin metodico-bibliografic. Chișinău: BNRM, 1991. Fascicula 1, pp. 49-50.

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA – PĂSTRĂTOARE DE MEMORIE

Aliona MUNTEAN, director adjunct, BNRM

Rezumat: *Articolul reprezintă o sinteză a activității de gestionare a colecțiilor Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Autorul face o incursiune în istoricul dezvoltării colecțiilor bibliotecii, prezentând dinamica colecțiilor în timp.*

Cuvinte-cheie: *colecțiile BNRM, dezvoltarea colecțiilor, istoria bibliotecii.*

Abstract: *The article includes a synthesis of the collection management activity of the National Library of the Republic of Moldova. The author makes a foray into history of the library collection development, presenting the dynamics of collections over time.*

Keywords: *NLRM collections, collection development, history of the library.*

„Colecțiile de bibliotecă trebuie să corespundă identității culturale și lingvistice a comunității, intereselor și cerințelor utilizatorilor și să includă documente pe toate tipurile de suporturi.”

(din Legea cu privire la biblioteci)

În mod tradițional, în conștiința publicului larg, cuvântul „bibliotecă” este asociat anume cu colecțiile de documente tradiționale și valorificarea lor, deși bibliotecile contemporane încearcă să găsească alte modalități și forme de activitate, prestând noi produse și servicii. Cu toate acestea, colecția unei biblioteci rămâne a semnifica originea culturală și informațională a acesteia. Contrar tuturor acuzațiilor de stil arhaic, colecția unei biblioteci rămâne produsul principal pe care ea îl poate oferi. Anume colecția bibliotecii ne permite prestarea unor servicii și produse specifice, care nu pot fi oferite de alt tip de instituții. Colecțiile bibliotecii sunt cele

mai ordonate, pregătite pentru utilizare și cercetare, selectate după criterii de valoare, resurse disponibile membrilor unei comunități. Pentru a-și realiza pe deplin misiunea socială, colecțiile bibliotecii trebuie să satisfacă în mod absolut nevoile comunității în ce privește cunoștințele și valorile culturale.

Formarea fondurilor bibliotecii presupune o cunoaștere exactă a sarcinilor cu care se confruntă în prezent biblioteca, precum și un studiu constant al contingentului de utilizatori, al nevoilor, intereselor, gusturilor literare, atitudinilor, stimulentele și motivelor accesării documentelor de către aceștia. Cheia succesului constă în capacitatea de a determina și anticipa nevoile viitoare de informații, ceea ce face din formarea colecțiilor bibliotecii nu doar o știință, ci și o artă. Pentru formarea corectă a colecțiilor bibliotecii este necesară cunoașterea cererilor de informare, echivalarea acestora cu interesele și nevoile utilizatorilor, aplicarea unor principii bine determinate.

Conform Legii cu privire la biblioteci nr. 160 din 20 iulie 2017, prima dintre atribuțiile de bază ale Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova prevede identificarea, dezvoltarea, organizarea, salvagardarea și valorificarea documentelor de bibliotecă, publicate în țară și constituirea unei colecții de documente valoroase publicate peste hotare, pe suport de hârtie și/sau digital.

Colecțiile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, constituite și dezvoltate cu grijă de mai multe generații de bibliotecari, dar și pierdute, nimicite în războaie, calamități, reorganizate și reconceptualizate în diferite perioade ale celor peste 190 de ani de existență, au astăzi un caracter enciclopedic, cuprind documente variate din toate domeniile cunoașterii și sunt în continuă extindere.

Predecesoarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova - Biblioteca Publică Gubernială din Chișinău - a fost înființată de jure în 1830, printr-o dispoziție-acord a Ministerului de Interne al Imperiului Rus. Cel care a organizat căutarea sediului, achiziționarea de fonduri de carte și inaugurarea ca atare a instituției a fost tu-

torele (epitropul) ei, doctorul în drept Petru Manega, originar din București. Pentru suma de 600 de ruble anual, negustorul Bogaciov a pus la dispoziția bibliotecii una dintre casele sale. Inaugurarea Bibliotecii Publice din Chișinău a avut loc la 22 august 1832, în timpul aflării în exercițiul funcțiunii a guvernatorului A. I. Sorokunski.

La baza fondului inițial de documente au stat cărțile procurate de la colonelul I. P. Liprandi, domnul Kelhner, profesorul Arhangelski și publicațiile donate de către G. Polonski, Balen de Bal.

Cea mai importantă și interesantă achiziție de la acea vreme o constituie biblioteca colonelului I. P. Liprandi, care număra 428 de exemplare de carte. Liprandi a cerut pentru toate aceste cărți suma de 4 500 de ruble, pe când întreaga sumă pentru procurarea cărților era de 5 000 de ruble asignații. Caracterizând cărțile din colecția lui Liprandi, guvernatorul de Novorosia și Basarabia menționa: „Acestea sunt traduceri din clasicii latini și greci, precum și cărți de istorie, care țin cu precădere de ținutul Novorosia și Basarabia” [3, p. 58-59]. Totodată, la achiziționarea majorității din aceste cărți s-a renunțat din simplu motiv: insuficiența mijloacelor financiare. Un alt argument ar fi fost caracterul științific al acestor publicații, deci și necesitatea de studii academice sau cunoașterea limbilor clasice pentru a le citi.

Directorul interimar al școlilor din regiunea Basarabiei profesorul Arhangelski, căruia i s-a poruncit selectarea cărților pentru biblioteca din Chișinău, considera că, având la Chișinău o bibliotecă cu adevărat publică, de colecția căreia putea să beneficieze în mare majoritate membrii comunității, era necesară achiziția de cărți accesibile în ce privește conținutul pentru masele largi. Din aceste considerente, Arhangelski a ales din colecția lui Liprandi, contra sumei de 674 de ruble asignații, cărți din domeniul istoriei, geografiei, economiei, literaturii artistice etc.

Mai târziu, deja cu prilejul inaugurării Bibliotecii din Chișinău pentru public, Liprandi a donat o parte din biblioteca sa [3].

La moment, în colecțiile bibliotecii se regăsesc câteva cărți cu

ex-librisul colonelului Liprandi: 6 volume ale scriitorului francez Jean-François de La Harpe (*Abrégé de l'histoire générale des voyages... Paris, 1816*), *Descrierea Moldovei*, ce aparține eruditului domnitor al Moldovei D. Cantemir, în limba germană (*Reale, A. Reifen Durch einige Tgeile von Deutschland, Polen, der Moldau und der Turfei. Leipzig, 1821*) și *Ода на взятие Измаила*. (Bender/Tighina, 1790). Cărțile menționate mai sus reprezintă veriga principală de continuare între colecția BNRM și cea a primei biblioteci din Chișinău [4].

Arhivele nu au păstrat date exacte despre numărul total de publicații la momentul deschiderii bibliotecii, dar se presupune că au fost colectate circa 477 de cărți și 73 de reviste[5].

Pe parcursul anilor, biblioteca își schimbă sediul. În 1835, Petru Manega închiriaza pentru bibliotecă o clădire nouă, vizavi de bulevardul orașenesc, care însă nu avea intrare din stradă. Între 1848-1855, conform presei din acei ani, sediul bibliotecii era în fosta clădire a Administrației Guberniale, pe strada Mihail Kogălniceanu de astăzi.

Din 1854 până în 1860, biblioteca este în mare parte închisă, cauza fiind, după unii, războiul din Crimeea, după alții – lipsa de bani.

Probabil din aceleași considerente rata de creștere a colecției pentru primii 50 de ani a fost de doar 200 de exemplare pe an [6].

În 1860, biblioteca este transferată într-un spațiu frumos în clădirea ocârmuirii guberniale, situată în perimetrul actualei Universități de Stat din Moldova. Din cauza lipsei de finanțe, la cererea Administrației Guberniale, în 1869 biblioteca a fost trecută la finanțarea orașului. Conducerea socialistă a orașului cere să i se cedeze Biblioteca Gubernială (pe care ei o numeau „pravitelstvennaia”) pentru a o utiliza ca unul dintre punctele de reper în activitatea de propagandă revoluționară. Din 1877, conform rezoluției Dumei orașenești, biblioteca își mută sediul în clădirea acesteia. În consecință, începe să poarte numele de Bibliotecă Publică Orașenească.

Începând cu anul 1884, în decurs de 4 decenii (până la 1924) în fruntea celei mai vechi instituții de cultură din Chișinău a stat Daria Harjevschi, la inițiativa căreia a fost deschisă, în 1900, Bi-

blioteca pentru Copii „A. S. Pușkin”. Au fost create cataloage pe fișe pentru colecțiile gestionate. În 1902, administrația orașului a pus la dispoziția bibliotecii o încăpere nouă și confortabilă, cu sistem de ventilație, încălzire cu aburi și iluminare electrică. După 70 de ani de existență, colecția bibliotecii constituie 38 000 de volume.

În perioada 1918-1940, biblioteca a fost amplasată în sediul primăriei orașului.

În perioada interbelică, directorii Arionescu (1931-1934) și Nițescu (1934 - ?) au fost animați de ideea repunerii în drepturi al principiului identității comunitare. În arhive nu s-au depistat acte care ar descrie mai detaliat activitatea bibliotecii în perioada interbelică, dar putem presupune că arhiva împreună cu colecțiile au fost evacuate peste Prut.

În nou-creata RSSM, în august 1940, la Chișinău se instituie Biblioteca Republicană a RSS Moldovenești, care a fost amplasată în sediul fostei Bibliotecii Centrale Românești, evacuate deja peste Prut. Colecțiile bibliotecii sunt completate cu publicații din URSS.

În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial (1944), în urma unei explozii, a avut de suferit clădirea bibliotecii și colecția, care număra la moment circa 953 000 de exemplare, fiind distrusă aproape în totalitate [5].

La 1 septembrie 1944, își reîncepe activitatea Biblioteca Republicană de Stat a RSSM. În octombrie 1944, Consiliul Comisarilor Poporului al URSS aprobă statele de funcții ale Bibliotecii Republicane, în număr de 28 de posturi. Sediul de după război al bibliotecii se afla în casa din strada Șciusev, nr. 65, în care astăzi este situată Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”. Din spusele maritorilor oculari, colecția inițială a fost formată din publicații donate de alte biblioteci mari din spațiul sovietic.

1944 г.				Автор и заглавие	
Дата вписки	Инвен- тарный №	Сметки о проверке библиотеки			
22/10	1	✓	✓	✓	М. Ю. Лермонтов. Поэмы.
14/8	2	✓	✓	✓	Сводения Советского Информбюро I т.
	3	✓	✓	✓	" " " II т.
	4	✓	✓	✓	" " " III т.
	5	✓	✓	✓	" " " IV т.
	6	✓	✓	✓	" " " V т.
	7	✓	✓	✓	" " " VI т.
	8	✓	✓	✓	А. С. Галин. Некрасов в русской критике
	9	✓	✓	✓	Великая отечественная война
	10	✓	✓	✓	История гражданской войны в СССР
	11	✓	✓	✓	Постановки Календаре колхозника на 1945

Un fragment din cartea de inventar nr. 1, întocmită la 22 octombrie 1944 cu o singură înregistrare, *Poeme*, de M. I. Lermontov (М. Ю. Лермонтов. *Поэмы*). Următoarea intrare este datată cu 14 octombrie și deja cuprinde mai multe documente achiziționate.

Инвентарная книга 80 стр.
с N 1 по 1975 закончена 15/1 1945
пронумерована и проинвентаризована
и пропечатана
Зав. отд. обработки *Шимин*

Înregistrare pe ultima pagină a cărții de inventar: *Инвентарная книга 80 стр. с N 1 по 1975 закончена 15/1 1945 пронумерована и проинвентаризована и пропечатана Зав. отд. обработки*

Din 1947, completarea colecției bibliotecii este efectuată în baza unui plan de completare a fondurilor, se inițiază colecții de schimb cu alte biblioteci [5, p. 30]. Concepția de dezvoltare a colecțiilor bibliotecii se schimbă esențial, fiind vădit politizată. Dar din punct

de vedere cantitativ, colecțiile au avut de câștigat: volumul fondului crește considerabil, în special din 1950, când biblioteca a început să achiziționeze exemplarul obligatoriu (legal) din toată Uniunea Sovietică.

Sporirea vădită a colecțiilor în anii 1960-1961 este cauzată de edificarea clădirii noi, actualul bloc nr. 1 al instituției. Inaugurarea acestui edificiu a fost unul din cele mai mari evenimente din istoria postbelică a Moldovei. Cu această ocazie, bibliotecii i s-a conferit numele „N. K. Krupskaja”.

În acest interval de timp se constituiesc colecțiile de literatură în limbi străine, de note și literatură muzicală.

Între anii 1970-1990, se observă o creștere cantitativă remarcabilă a colecțiilor bibliotecii. Dezvoltarea colecțiilor se face în baza unui plan comun pentru bibliotecile din URSS. Colecțiile sunt preponderent în limba rusă. Tabelul de mai jos demonstrează creșterea cantitativă a colecțiilor BNRM între anii 1946-1985.

Tabelul nr. 1. **Dezvoltarea colecțiilor BNRM, 1946-1985.**

Anul	Cantitatea de exemplare în colecții
1946	66 909
1950	199 294
1955	361 606
1960	588 068
1965	1 290 608
1970	1 898 301
1975	2 872 007
1980	3 165 514
1985	3 751 260

Schimbarea situației politice și, ca urmare, depolitizarea parțială a bibliotecilor a adus la schimbări în activitatea bibliotecilor din toată republica și schimbări vitale în activitatea Bibliotecii Republicane.

În anul 1991, printr-o hotărâre a Ministerului Culturii și Cultelor al RSS Moldova, bibliotecii i s-a conferit statutul de bibliotecă națională. Se depun eforturi enorme pentru a reconceptualiza activitatea bibliotecii și a o reconstrui într-o instituție cu adevărat națională. Începe reforma principală a bibliotecii: schimbarea structurii și conținutului activității bibliotecii: alinierea la standardele internaționale, valorificarea patrimoniului național, reorganizarea activității editoriale și culturale, modificarea formelor și metodelor de lucru în rețeaua națională de biblioteci.

S-a extins folosirea limbii de stat în toate sferile de activitate a bibliotecii: de bibliografiere și editare, de informare, de propagare a publicațiilor (de desfășurare a expozițiilor), în prezentarea (aspectul) aparatului de informare bibliografică etc. Au fost stabilite legături culturale cu bibliotecile din România. În cadrul deplasărilor în România au fost studiate experiențe, care au inițiat schimbări și specificări în terminologia profesională. S-au pus bazele unor colaborări care presupuneau și schimbul de carte. S-a schimbat esențial calea de prelucrare și spațiul de amplasare a fondului de literatură în limba română. Publicațiile în limba română se transferă din fondul de literatură străină în depozitul general [2].

Situația cu documentele în limba română era critică. La 1 ianuarie 1991, volumul general al fondului era de 3 352 901 exemplare, dintre care în limba română doar 157 928 de exemplare, ceea ce constituia doar 4,7% din numărul total [2]. Cu toate că volumul intrărilor în limba română a crescut de 5 ori (în comparație cu anul precedent), atingând cifra de 18 715 exemplare, în componența fondurilor predomină publicațiile în limba rusă.

Una din sursele principale de completare a fondurilor bibliotecii cu carte în limba română au fost donațiile din partea bibliotecilor, organizațiilor obștești și persoanelor particulare din România.

În raportul bibliotecii pentru anul 1991, printre cele mai prețioase achiziții sunt enumerate: Iorga, N. *Istoria lui Ștefan cel Mare*. București: Minerva, 1978; *Enciclopedia statelor lumii*. București:

Ed. Științifică și Enciclopedică, 1981; *Dicționar de istorie a României. București, 1976*; Chindruș I. *Chipuri din hronicul neamului*. Cluj-Napoca: Albatros, 1977 [2].

În aceeași perioadă de timp, la 18 aprilie 1991, anticipând Declarația de independență a Republicii Moldova, Ministerul Culturii și Cultelor al RSS Moldova, în persoana domnului Ion Ungureanu, emite **Ordinul nr. 86 „Cu privire la reorganizarea completării fondurilor și excluderea publicațiilor superflue, depășite moral, nesolicitate de cititori și care nu țin de profilul de completare al bibliotecilor publice”**:

„În vederea realizării funcționale a bibliotecilor pe principiile umaniste proclamate de Manifestul UNESCO cu privire la biblioteca publică, Ministerul Culturii și Cultelor emite următorul ordin:

1. *A stabili drept principiu fundamental de funcționare a bibliotecilor publice: în procesul de completare, constituirea unor fonduri corespunzătoare intereselor și cerințelor poporului, năzuințelor lui de familiarizare cu tezaurul național și universal de cultură și civilizație, iar la utilizarea colecțiilor – respectarea dreptului universal al omului de acces la documente și informație ...”*

Același ordin stabilește că *„literatura politică nu face parte din nucleul fondului bibliotecii publice și nu mai este obligatorie pentru achiziționare”*.

Deoarece dezvoltarea colecțiilor unei biblioteci presupune nu doar completarea ei cu publicații noi, dar și excluderea din ciclul publicațiilor învechite, inclusiv și moral, punctul 4 al aceluiași ordin a permis bibliotecii să schimbe radical componența și profilul tematic al colecțiilor:

„4. *În vederea creării unor mai bune condiții de aranjare și conservare a fondului de publicații existent și a achizițiilor noi, prevăzute în p. 1 al prezentului ordin, completând Instrucțiunea cu privire la modul de excludere a edițiilor depășite moral și uzate, Ministerul Culturii și Cultelor autorizează bibliotecile să trieze suplimentar din fonduri:*

"18" aprilie 1991

or. Chișinău

cu privire la reorientarea completării
fondurilor și excluderea publicațiilor
superflue, depășite moral, nesolicitate
de cititori, și care nu țin de profilul
de activitate al bibliotecilor publice

D. T. Ischiuși

*Apreyși, proiecte
ordinului. Terminat
execuției 28 oct. a.e.
1991*

În vederea reasezării funcționale a bibliotecilor pe principii umaniste proclamate de manifestul UNESCO cu privire la biblioteca publică, Ministerul Culturii și Cultelor emite următorul ORDIN:

1. A stabili drept principiu fundamental de funcționare a bibliotecilor publice: în procesul de completare - constituirea unor fonduri corespunzătoare intereselor și cerințelor poporului, mănuștelor lui de familiarizare cu tezaurul național și universal de cultură și civilizație, iar la utilizarea colecțiilor - respectarea dreptului universal al omului de acces la documente și informație.

Sarcinile stringente privitoare la transpunerea în fapt a acestui principiu sînt următoarele:

1.1 Ridicarea cotei literaturii în limbile autohtonilor în volumul global al fondurilor prin achiziționarea curentă și retrospectiv (în baza unui plan de dezeritate) a tuturor seriilor și edițiilor intrate în sau referitoare la istoria și realitățile contemporane ale literaturii, culturii și civilizației românești, cît și ale culturii și civilizației rușilor, ucrainenilor, bulgarilor, găgăuzilor, nemților, cehilor, ovrșilor, polonezilor, (în funcție de structura demografică a localităților în care este situată fiecare bibliotecă);

1.2 Achiziționarea cărților autorilor străini intrați în circuitul universal, editate în limbile autohtonilor sau în limba originalului;

*Ex. CIC
10.10.91*

Pagina 1 din Ordinul nr. 86 al Ministerului Culturii și Cultelor al RSS Moldova

4.1 *Lucrările aparte ale clasicilor marxism-leninismului și publicațiile care comentează viața, activitatea și opera lor din punctul de vedere al unui singur partid, în interesele sistemului de instruire politică de partid și de educație comunistă a oamenilor muncii. Lucrările conducătorilor și activiștilor partidului comunist și literatura despre el.*

În bibliotecile centrale, republicane și națională urmează a fi lăsate câte un exemplar din aceste publicații pentru uzul specialiștilor și al altor cititori interesați.

4.2 *Ca fiind depășite moral: publicațiile în care evenimentele social-politice ce s-au produs în țară și în lume sunt reflectate într-un mod denaturat, în interesele regimului totalitar comunist.*

4.3 *Literatura sovietică depășită moral referitoare la istoria românilor, Basarabiei, Transnistriei, Bucovinei.*

4.4 *Literatura depășită moral referitoare la istoria religiilor, creștinismului, activitatea parohială.*

4.5 *Ca ediții ce nu țin de profilul de activitate al bibliotecilor publice: Publicațiile partidelor și mișcărilor social-politice (P.C.U.S. ș.a) în paginile cărora sunt urmate alte scopuri decât cele de informare și culturalizare; de asemenea, materialele de directivă și alte publicații de uz intern, de serviciu ale acestor formații (rezoluții, hotărâri, cuvântări).*

4.6 *Literatura artistică nesolicitată de cititori (cu excepția scrierilor de valoare ale literaturilor naționale și a publicațiilor care urmează a fi conservate în virtutea funcției patrimoniale a bibliotecilor publice).*

4.7 *Ca fiind în afara profilului de activitate a bibliotecii: literatura de specialitate care nu corespunde obiectivelor social-economice ale localității în care funcționează biblioteca.*

4.8 *Ca fiind dublete: publicații în domenii de cunoaștere, literatură de referință și de popularizare a științei, alte tipărituri ce fac parte din nucleul fondului, dar sunt editate în altă limbă, în caz dacă biblioteca a achiziționat aceleași cărți sau ediții analog în limbile autohtonilor (moldovenilor, ucrainenilor, bulgarilor, găgăuzilor, cehilor etc.).*

4.9 *Dubletele nejustificate din toate compartimentele fondului.*

Grație acestui ordin, în dezvoltarea și componența colecțiilor Bibliotecii Naționale intervin modificări esențiale. Tabelul de mai jos demonstrează acest fapt.

Tabelul nr. 2. **Dinamica cantitativă și topo-lingvistică a colecției bibliotecii între anii 1991-2001.**

Anul (existente la 01.01)	Total exemplare în colecții	Total în limba română	%	Intrări total	Intrări în limba română	%
1991	3 352 901	157 928	4,7%	78 587	18 714	23,8%
1993	3 282 253	104 911	3,2%	25 098	7 049	28,1%
1995	3 112 291	191 318	6,3%	26 085	13 394	51,3%
1997	3 031 567	216 110	7,1%	21 476	12 791	59,6%
1999	2 838 718	218 387	7,7%	16 633	9 742	58,6%
2001	2 719 550	234 221	8,6%	16 159	7 321	45,3%

O analiză a registrelor de mișcare a fondurilor Bibliotecii Naționale pentru perioada 1991-2001 ne demonstrează schimbări, în primul rând, în profilul lingvistic al colecțiilor. Și dacă rata publicațiilor în limba română din cantitatea totală rămâne extrem de mică, rata intrărilor noi este mai mult de 50%. Scade cantitatea totală a documentelor în colecții, cauzată de excluderea majorității publicațiilor politizate și învechite moral. Scade și cantitate de intrări în colecții, dat fiind faptul că biblioteca achiziționează cărți preponderent pe piața editorială din Republica Moldova. Această orientare conștientă către depolitizarea colecțiilor și orientarea spre valori autohtone va persista și în continuare. Colecția bibliotecii se stabilește cantitativ la cifra de circa 2,5 milioane de unități materiale (2 508 452 la 1 ianuarie 2006). Completarea colecțiilor se efectuează, prevalent, cu documente în limba română. Rata documentelor în limba de stat este de 11%. Circa 38-40% din cantitatea totală de intrări în colecții sunt documentele achiziționate prin depozitul legal al Republicii Moldova; 30-32% din intrări revin donațiilor din diferite surse; 17-20% – achizițiile cu plată și 12-15% revin documentelor venite prin schimb internațional de publicații. Cantitatea totală a documentelor intrate scade (11 677 de exemplare pentru anul 2005), cantitatea documentelor în limba română (5 991 de

exemplare) este de 51% din cifra intrărilor. Rata documentelor în limba de stat existente în bibliotecă – 11%.

Tabelul nr. 3. **Dinamica completării colecțiilor între anii 2006-2010.**

Anul	Intrări
2006	13 879
2007	13 756
2008	14 559
2009	11 425
2010	10 359

Din numărul total de documente intrate în fond în anul 2010, 68% sunt documente în limba română, creșterea fiind de 17% comparativ cu anul 2005.

Este în creștere și volumul documentelor achiziționate prin intermediul depozitului legal, fiind de 45,5%, și al donațiilor, care constituie 44,7%. Insuficiența de finanțe a cauzat scăderea achizițiilor cu plată și a documentelor venite prin schimb interbibliotecar internațional, raportul lor fiind mai mic de 5%.

Barometrul de opinie – sondajul sociologic efectuat în octombrie 2010 – a demonstrat că 48% din respondenți au calificat calitatea colecției bibliotecii ca „*bună*”, 46% i-au atribuit calificativul „*medie*” și 6% – „*slabă*”.

Anul 2010 a fost marcat prin crearea Bibliotecii Naționale Digitale „Moldavica”. BND „Moldavica”, fiind concepută ca o bază de date full-text pentru documentele patrimoniale, formează, de facto, o colecție nouă, cea mai actuală, a bibliotecii. La finele anului 2010 Biblioteca Națională Digitală „Moldavica” dispunea de 120 000 de pagini digitale ale documentelor patrimoniale din 6 categorii de publicații din colecțiile BNRM: colecția de materiale manuscrise; colecția de cărți vechi și rare, colecția de periodice naționale vechi, colecția de hărți, colecția de cărți poștale, colecția de ex-librisuri.

Digitizarea sau achiziția prin digitizare/numerizare devine o modalitate nouă de dezvoltare a colecțiilor BNRM.

În anii ce urmează, cantitatea totală a documentelor din colecțiile bibliotecii rămâne constantă, alcătuind aproximativ 2,5 milioane de unități. Aceasta nu indică o stagnare în dezvoltarea colecției, ci o muncă neîntreruptă asupra calității colecțiilor, trierea continuă și actualizarea lor. Cifra achizițiilor pentru anul 2015 este de 18 986 de documente, dinamica fiind cu 83,3% (8 627 de documente) mai mult decât în anul 2010. Sursele principale (din punct de vedere cantitativ) de completare a colecțiilor rămân donațiile și depozitul legal al Republicii Moldova, iar creșterea vădită a achizițiilor este o probă convingătoare ce denotă dezvoltarea pieții editoriale a Republicii Moldova.

O facilitate pentru completarea colecțiilor bibliotecii cu carte română atât din Republica Moldova, cât și de peste Prut este extinderea Salonului Internațional de Carte Bookfest. Una din condițiile participării editurilor la târgul de carte reconceptualizat a fost achitarea cu donații către Biblioteca Națională a Republicii Moldova, care, la rândul său, a redistribuit exemplare superflue bibliotecilor din SNB.

Colecțiile Bibliotecii au fost completate cu 1 332 de exemplare de ediții actuale, prezentate la Salonul Internațional de Carte (SIC), în anul 2016; 1 318 în anul 2017 și 1 285 în anul 2018. Ca exemplu prezentăm editurile și numărul de exemplare donate de către acestea la SIC 2019.

Tabelul nr. 4. Editurile, numărul de exemplare donate de către acestea în cadrul SIC 2019 și distribuția lor.

Editura / distribuitor	Exemplare intrate în bibliotecă	Exemplare intrate în colecție	Exemplare redistribuite	Exemplare destinate schimbului internațional
Litera	129	40	89	
Educational Centre SRL	43	28	15	
Комсомольская правда	30	11	19	
Epigraf	52		31	21
Polisalm	90	40	50	
Arc	120		108	12
Societatea de Distribuție a Cărții Pro-Noi	54	19	35	
Moldpresa	90	30	60	
Teo-Educațional	33		33	
Gunivas	30	7	23	
Golovei-Servicii	12	1	11	
AGEPI	30	8	22	
BRAINSTORM Cafe Erudit Studio	30		30	
Art	149	48	101	
RAO	200	97	103	
AGIR	50	48	2	
ALL	153	106	47	
Edit. Universitaria Craiova	52	52		
Paul Editions	50	20	30	
Junimea	50	20	30	
Muz. Lit. Române	60	24	36	

Meteor Press	100	40	60	
Niculescu	100	12	88	
Seneca	66	66		
Trei	150	66	84	
Nemira	150	58	92	
Știința	60	1	47	12
Tehnico-Info	18	1		17
Cartier	60		53	7
Eurodidactia	219	21 ex.: cărți - 2; a. pl. - 5; hărți - 14	162 ex.: cărți - 100; a. pl. - 16; hărți - 46	36 cărți
Vreamea	50	20	30	
Arco Iris	50	8	42	
Ars Libri	155	30 (cărți - 20, CD - 10)	125 (cărți - 110, CD - 15)	
Curtea Veche	154	55	99	
Taida	54	36	18	
Didactica Publishing House	150	112	38	
Humanitas	150	57	93	
Prut	178	30	148	
Gama	140	22	118	
Tracus Arte	50	9	41	
Total	3561	1243	2213	105

Componența și caracteristicile cantitative ale colecției BNRM în perioada 2015-2019, aduse în următorul tabel, demonstrează stabilitate și activitate persistentă pentru dezvoltare calitativă.

Tabelul nr. 5. Dezvoltarea colecțiilor BNRM în perioada anilor 2015-2019.

Anul	Total în colecție	Intrări total	Intrări doc. în limba română	%	Ieșiri total	Ieșiri doc. în limba română	%
2015	2 588 134	18 986	9 516	50,1%	11 300	2 863	25%
2016	2 589 746	19 593	11 930	60,9%	17 981	5 347	29,7%
2017	2 592980	19 180	12 641	65,9%	15 946	749	4,7%
2018	2 587594	15 206	10 304	67,8%	20 592	3 076	14,9%
2019	2 555 846	15 845	10 749	67,8%	47 592	2 724	5,7%

Perioada stabilă din punctul de vedere al dezvoltării colecțiilor Bibliotecii Naționale este întreruptă de situația excepțională pandemică. Pandemia de COVID-19 a redus nu numai din numărul vizitatorilor bibliotecilor, dar a afectat și activitatea editorială. Reducerea produselor editoriale pe piața autohtonă și impedimentele de import, cauzate de pandemie, au adus la reducerea achizițiilor în colecția bibliotecii, cifra totală de intrări pentru anul 2020 fiind de 10 425 de exemplare, iar pentru anul 2021 - 12 803 exemplare. Totodată, în anul 2021 au fost recepționate ca donații destinate redistribuirii în alte biblioteci 7 805 publicații.

La finele anului 2021, colecția Bibliotecii Naționale constituie 2 500 445 de unități materiale:

- 1 564 105 – cărți
- 333 955 – reviste
- 20 347 – ziare
- 37 807 – publicații continue
- 5 729 – teze de doctorat
- 246 – manuscrise
- 1 149 – hărți
- 340 – stampe
- 64 197 – muzică tipărită
- 25 300 – discuri de vinil
- 1 023 – înregistrări sonore pe bandă

- 5 714 – documente electronice pe suporturi amovibile
- 2 810 – microfilme
- 1 890 – microfîșe
- 140 335 – documente grafice (cărți poștale, materiale promoționale, afișe etc.)
- alte tipuri de documente: rezumate, fotografii, materiale prelucrate în grup etc.[5].

În cei 30 de ani de independență a Republicii Moldova, perioadă în care biblioteca a devenit una cu adevărat națională, instituția a fost și este susținută de oameni de cultură, bibliofili, personalități notorii, politicieni și oameni de bună credință, care contribuie prin generoase donații la completarea colecțiilor bibliotecii cu documente de valoare. Bunăoară, Clara și Pavel Balmuș, regretatul președinte al Societății Bibliofililor din Moldova, au donat Bibliotecii Naționale circa 1 300 de volume de cărți cu valoare bibliofilă și intrinsecă impunătoare. Aurel Marinciuc, om de știință care a colecționat o imensă bibliotecă, a oferit donații de valoare Bibliotecii Naționale, printre care: Hérodote, *Histoires* (l. franceză), editat la Paris în anul 1646, A. de la Motraye, *Voyages*, editată la Haga în anul 1725. Iurii Kojevnikov, scriitor din Federația Rusă, traducător și cercetător de vază al literaturii române, a transmis bibliotecii o donație, care conține multe ediții rare, deosebit de valoroase, cum ar fi: Mihai Eminescu. *Poezii tipărite în timpul vieții* în trei volume, editate între anii 1939-1944 la București; *Cronicile României. Letopisețele Moldovei și Valahiei*, editate de Mihail Kogălniceanu în 3 volume la București, între anii 1872 și 1874; *Scrieri* de Ion Ghica, 1914, București ș.a. [1]. Printre generoșii donatori de carte se numără și Ion Ungureanu, Mihai Cimpoi, Iurie Colesnic, Iurie Grecov, Andrei Eșanu, Ion Păcuraru, Vlad Pohilă, Constantin Rusnac, Petru Soltan, Arcadie Suceveanu, Andrei Vartic, Ion și Victor Bârsan, Maria Bieșu, Dumitru Blajinu, Serafim Buzilă, Nicolae Câlciu, Vlad Chiriac, Ioan Ciuntu, Anton Crihan, Mihail Dolgan, Boris Druță, Vladimir Dumbrava, Dumitru Fusu, Sergiu Grossu, Ion Hadârcă,

Valentin Mândăcanu, Alexandru Magola, Gheorghe Mustea, Nicolai Moghileanski, Vasile Spinei, Vasile Șoimaru, Alexandru Șoltoianu, Efim Tarlapan, Zlata Tkaci, Vlad Zbârciog et al.

Colecțiile bibliotecii s-au îmbogățit și datorită donațiilor din partea unor personalități din România, cum ar fi: Paul Goma, Mircea Cărtărescu, Ana Blandiana, Vlad Bejan, Nicolae Breban, Gheorghe Buluță, Mircea Dinescu, Eugen Simion, Cătălin Bordeianu, Alex Ștefănescu și mulți alți intelectuali.

În diferite etape de existență a bibliotecii, cu donații au intervenit și personalități politice, cum ar fi: Mircea Druc, Petru Lucinschi, Valeriu Pasat, Mircea Snegur, Vladimir Voronin, Nicolae Timofti [1].

Datorită acestor donații, dar și achizițiilor cu plată, în anii de independență s-a completat cu opere de o valoare patrimonială excepțională și colecția de carte veche și rară. Fiind achiziționate de la persoane fizice, și-au găsit loc în colecția de patrimoniu următoarele lucrări: Movilă, Petru. *Mărturisirea ortodoxă a Apostoleștei...* Mănăstirea Neamț: [s. n.], 1864. 320 p; *Catehizisul creștinesc cel prelarg a pravoslavniciei catolicești a Răsăritului Bisericii*: Trad. din l. rusă. Tipărită după ed. la M.: tip. Sinodului, 1839. Chișinău: Tip. Duhovnicească, 1844. 262 p.: 3 f.; *Cazanii*. Râmnic: Tip. Episcopiei Râmnicului. Și de Popa Konstantin, 1781: Pag. nenum.; Simeon, Arhiepiscopul Tesalonicului. *Voroava de întrebări și răspunsuri întru Hristos*. București: [s.n.], 1765. Pag. nenum.; *Mineiul lunii lui August*: Întru Slava Sf[i]nței și cei de o ființă de viață făcătoarei și Nedesparțitei Treimi / Care întru acest chip acum a doa aora s-au tipărit. În zilele prea Înălțatului nostru Domn Mihail Grigoriu Sturza V[oe]v[od]: Cu Blagoslovenia Înalt Preasf[i]nțitului Arhiepiscop și Mitropolit al Moldaviei Kiriu Kir, Meletie. De pre Originalul de el îndreptat de Prea sf[i]nțitul Episcop al Argeșului Kir, Iosif. Îndreptându-se duple puțință potrivit Mineilor eșite la Constantinopol în anul 1843. Prin sîrguința și cheltuiala Preacuviosului Arhhimandrit și Stareț al Sf[i]n[tei]: Monastiri Neamțul și Secul. Kir, Neonil. În Sf[ă]nta Mănăstire Neamțul: Tipografia Sfintei Monastiri Neamțu,

1847, 316 f.: viniete inițiale gravate, finale, ornamente tipogr., grav.

În prezent, când utilizatorii bibliotecii folosesc internetul ca sursă de informare alternativă, este evidentă necesitatea unei calități sporite a colecțiilor de bibliotecă. Deoarece „calitatea este ansamblul de proprietăți și caracteristici ale unui produs care îi confera acestuia aptitudinea de a satisface cerințele exprimate sau implicite” (conform ISO 9000:2000), prioritar în determinarea calității colecțiilor sunt cerințele formulate la nivel de comunitate. Deci, o colecție de calitate este cea care satisface cerințele utilizatorilor. Anume datorită colecțiilor, biblioteca își realizează funcția socială, creează un cerc de utilizatori activi ai bibliotecii. Prin urmare, vitalitatea și eficiența tuturor celorlalte componente ale bibliotecii, prezența ei ca instituție necesară societății depinde de cât de bine sunt gestionate colecțiile de bibliotecă.

Actualmente, una dintre cele mai importante funcții sociale ale bibliotecii e de a fi memoria omenirii, de a forma cele mai bune calități morale, de a promova educația generală și profesională, dezvoltarea tuturor ramurilor științei, producției și culturii.

Conștientizând semnificația patrimoniului scris, Biblioteca Națională se poziționează ca instituție de memorie a Republicii Moldova. Exercițând funcția patrimonială, biblioteca conservează, restaurează și păstrează cu grijă documente de valoare ale țării. Determinată de funcția socială, biblioteca ține cont de tendințe și completează colecțiile cu ediții actuale, ce răspund necesităților tuturor membrilor societății.

Referințe bibliografice:

1. Biblioteca Națională a Republicii Moldova: muzeul virtual: Hronicul [online]. [citat 18.03.2022]. Disponibil: http://moldavica.bnrm.md/biblielmoMuzeu?a=d&c=muzeu_html&d=J1830-1832
2. Darea de seamă despre lucrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova pe anul 1990. Chișinău, 1991.
3. GANENCO, Petru. Istoria Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova de la 1832 pînă la 1918. Chișinău: [s.n.], 2001, 196 p. ISBN 9975-9991-2-3.
4. PELIN, Veronica. I. Liprandi. In: Magazin bibliologic, 2007, nr. 2, p. 48-50.
5. ВОЛКОВСКАЯ, Л. И. История создания системы фондов библиотеки. In: Государственной ордена дружбы народов библиотеке МССР им. Н. К. Крупской 150 лет: Тезисы докладов и сообщений юбилейной научной конференции 31 августа 1982 г. г. Кишинев. Кишинев: ГБ МССР им. Н. К. Крупской, 1982, pp. 29-32.

SERVICIILE DE BIBLIOTECĂ – COMPONENTA DE BAZĂ A ACTIVITĂȚII BIBLIOTECII NAȚIONALE

Aliona TOSTOGAN, director adjunct, BNRM

Rezumat: Acest articol își propune să realizeze o imagine cât mai completă asupra serviciilor de dezvoltare a competențelor utilizatorilor, oferite în cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Noțiunea de serviciu a fost preluată din domeniul management-marketing și, prin definiție, este o activitate utilă, menită să satisfacă anumite nevoi sociale. Serviciul de bibliotecă se dezvoltă prin interacțiunea dintre bibliotecar și utilizator, componentă a comunicării sociale. Bibliotecile au fost dintotdeauna la dispoziția utilizatorilor, încercând să satisfacă nevoile informaționale ale acestora, un element important în acest sens fiind flexibilitatea. O bibliotecă modernă răspunde provocărilor mediului sociocultural diversificându-și gama de servicii.

Cuvinte-cheie: servicii noi de bibliotecă, satisfacerea utilizatorilor, dezvoltarea competențelor utilizatorilor, impact.

Abstract: The article aims to provide a complete picture of user skills development services, offered by the National Library of the Republic of Moldova. The notion of “service” was borrowed from management and marketing and, by definition, it presents a useful activity meant to satisfy certain social needs. The library service is developed through the interaction between the librarian and the user, being a part of social communication. Libraries always were in service of users, trying to meet and satisfy requested informational needs. Flexibility was an important element in this sense. A modern library responds to challenges of the sociocultural environment by diversifying own range of services.

Keywords: new library services, user satisfaction, user skills development, impact.

„Biblioteca este școala vieții care ne învață nu pentru notă sau certificat, ci pentru nevoile imperioase ale existenței și misiunea pe care o avem ca individ în societate.”

Aurel Filimon

Societatea modernă este permanent supusă unor schimbări sociale, culturale și economice. În consecință și bibliotecile trebuie să regândească și să ajusteze strategiile lor în unison cu evoluțiile sociale recente pentru a dezvolta abilitățile și competențele necesare utilizatorilor.

Adaptarea la schimbările care intervin în mediu este o condiție a evoluției oricărei instituții, inclusiv Bibliotecii Naționale. Crearea și implementarea serviciilor noi este una dintre modalitățile de adaptare a bibliotecii la aceste schimbări. Necesitățile informaționale și culturale ale membrilor societății, pe care biblioteca are menirea să le satisfacă, devin tot mai complexe și mai dinamice. În același timp, cresc și cerințele utilizatorilor față de calitatea serviciilor prestate de către personalul bibliotecii. Reacția firească a instituției bibliotecare la aceasta realitate constă în diversificarea și perfecționarea produselor și serviciilor sale.

Actualmente bibliotecile trebuie să facă față unei duble înfruntări: creșterea eficienței proprii și îmbunătățirea satisfacției utilizatorilor din punct de vedere informațional și documentar. Este un lucru dificil, dar care poate fi abordat cu mai mult succes prin aducerea inovației în lumea bibliotecii, prin considerarea celor mai avansate tehnologii și punerea lor în slujba tuturor activităților pe care viața de bibliotecă le presupune: de la optimizarea fondurilor bibliotecii până la crearea de servicii noi, cu mare valoare adăugată, pe care utilizatorul să le perceapă ca fiind fundamentale pentru viața sa.

Iuri Stolearov, biblioteconomist rus, a identificat o gamă de servicii de bibliotecă, grupându-le în felul următor:

- punerea la dispoziția utilizatorilor a fondului documentar,

aparaturii informativ-bibliografic, spațiilor, mobilierului și echipamentului bibliotecii;

- acordarea asistenței în depistarea informațiilor necesare despre documente, investigarea și livrarea documentelor necesare utilizatorilor;

- informarea bibliografică a utilizatorilor privind documentele pertinente;

- alfabetizarea bibliografică și cultura lecturii [7].

Lista acestor servicii, care au fost nominalizate și simbolic grupate de Iuri Stolearov, o regăsim în Regulamentul privind prestarea serviciilor în Biblioteca Națională a Republicii Moldova. În Regulament sunt enumerate serviciile de informare bibliografică și documentară:

- *documentare*, prin care oferim documente utilizatorilor prin intermediul împrumutului interbibliotecar (ÎIB), împrumutului prin abonament personal (ÎAP) și împrumutului în sala de lectură. În ultimii ani, mai ales în perioada pandemică, are loc o creștere a solicitărilor documentelor electronice la distanță.

- *bibliografice*, care au scopul de a satisface nevoile de informare ale utilizatorilor, asistența și instruirea lor, orientarea utilizatorului în căutarea informației. Prin urmare, activitatea de referințe nu este doar o simplă diseminare a conținutului documentelor de referință sau echivalentului lor electronic, dar implică și asistența utilizatorilor în regăsirea și selectarea informației. În așa mod, putem menționa că serviciul de referințe este creierul bibliotecii, în care bibliotecarul oferă utilizatorului resursele informaționale necesare, creează, adună și diversifică sursele de informație care pot veni în întâmpinarea nevoilor de informare ale utilizatorilor [9].

Din acest grup de servicii face parte și serviciul **Diseminarea selectivă a informației (DSI)**. DSI – este o formă de informare bibliografică și documentară individuală, sistematică, realizată în scopul susținerii informațional-bibliografice a cercetătorilor cu publicații din domeniu [5].

Deci, DSI este realizată cu scopul de a răspunde cât mai eficient necesităților de informare ale unor utilizatori sau ale unui grup de utilizatori, care sunt antrenați în cercetări științifice și simt necesitatea de a fi informați

sistematic despre toate achizițiile recente realizate de bibliotecă și nu numai, și care pot servi pentru desfășurarea activității științifice.

În conformitate cu solicitările utilizatorilor care s-au abonat la acest serviciu, aceștia primesc liste tematice de publicații despre știință, tehnologii și invenții, care se găsesc în colecțiile bibliotecii. Listele, generate automat la cererea abonatului, includ aproape toate tipurile de documente care intră în fondul bibliotecii: cărți și publicații periodice; articole din reviste, documente de brevet, documente de reglementare și tehnice privind standardizarea, resurse electronice etc.

Livrarea serviciilor moderne de bibliotecă prezintă un capitol important în activitatea fiecărei biblioteci. Nu face excepție nici Biblioteca Națională a Republicii Moldova, care este o parte indispensabilă a spațiului educațional, fiind suportul de bază al procesului de instruire și cercetare.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova își schimbă orientarea spre modernizarea și crearea de noi informații – produse și servicii de bibliotecă, unități structurale, introducerea de noi metode și forme de prelucrare și difuzare a informației, aplicarea de noi tehnologii moderne de bibliotecă. Biblioteca își ajustează activitatea spre satisfacerea necesităților informaționale ale utilizatorilor prin schimbarea gamei de servicii, care este însoțită și de o schimbare în tehnologia de producție, de organizare, întreținere, schimbare a întregului mediu de bibliotecă.

Specialiștii bibliotecii sunt unul dintre elementele care garan-

tează succesul sau eșecul implementării serviciilor de bibliotecă. În condițiile exigențelor societății informaționale și a generalizării noilor tehnologii de informare și comunicare în bibliotecă, cea mai mare parte a utilizatorilor bibliotecilor este excedată de avalanșa de documente și informații pe multiple tipuri de suporturi, tradiționale și moderne, și de noile tehnologii de acces care necesită un minim de abilități de manipulare. În acest context, bibliotecii îi revine sarcina dificilă de a contribui prin programe permanente la înțelegerea de către utilizatori a rolului și importanței informației în lumea contemporană și în viața individului, la însușirea metodelor și a tehnicilor de muncă intelectuală, la dobândirea competențelor de utilizare corectă și eficientă a tehnologiilor de informare și comunicare [2].

În aceste condiții apare serviciul **Cultura informației**, cu o periodicitate lunară, care își propune să învețe utilizatorii să cunoască și să stăpânească întreaga strategie de utilizare a informației: inițiere în utilizarea bibliotecii și a serviciilor sale, inițierea în căutarea documentelor și în documentarea specializată; formarea culturii informaționale și a independenței utilizatorului în căutarea informației; inițierea în utilizarea documentelor de referință tradiționale și a bazelor de date bibliografice; inițierea în utilizarea cataloagelor electronice; însușirea elementelor de cultură digitală și de navigare în rețele; deprinderea competențelor de cultura informației („abilitatea de a localiza, evalua și utiliza în mod efectiv informația necesară”), de filtrare a surselor de informare și de evaluare a fiabilității acestora.

Astfel, prin cultura informației putem contribui la consolidarea cunoștințelor, la crearea de deprinderi noi, adaptarea la noi tehnologii, dar și la progresul cercetării științifice și la pregătirea generației viitoare

O definiție a conceptului de „cultura informației” a propus-o Hermina Anghelescu în cadrul întrunirii profesionale din 19 aprilie 2010 la București: „Cultura informației presupune formarea unui ansamblu de cunoștințe teoretice și abilități practice, care permit

identificarea unei nevoi informaționale, urmată de localizarea, evaluarea și utilizarea informației găsite, într-un demers de rezolvare a unei probleme, de găsire a unui răspuns și de comunicare a informației regăsite și prelucrate, printr-un produs nou, cu valoare adăugată”. [1]

Pentru realizarea serviciului **Cultura informației** sunt folosite diverse forme și metode de instruire a utilizatorilor, cum ar fi:

- consultațiile individuale;
- consultațiile în grup;
- expozițiile „Achiziții noi”;
- expozițiile tematice;
- zilele de informare;
- orele de cultură informațională etc. [5].

Orele de cultură informațională vizează formarea unui stil de gândire adecvat cerințelor societății informaționale contemporane, exprimat prin capacitatea de abordare informațională, de analiză a mediului informațional și de elaborare a unor sisteme informaționale alternative, formarea priceperilor și abilităților de lucru cu sursele de informare, orientarea în sistemele informaționale locale/naționale/globale, în fluxul informațional modern, în modul de aplicare a tehnicilor muncii intelectuale, soluționarea independentă a oricărei probleme, prin accesarea, prelucrarea, stocarea și transmiterea informației, cunoașterea structurii și posibilităților oferite de pagina web a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, obținerea deprinderilor de cercetare bibliografică utilizând instrumen-

tele științifice informaționale: cataloage electronice, baze de date, pagini web, documente secundare, terțiare etc.

În urma acestor ore de cultură informațională, utilizatorii vor fi capabili:

- să acceseze eficient internetul, elemente de web (bloguri, wiki, rețele sociale),

pagini web ale bibliotecilor, baze de date în sprijinul procesului didactic;

- să efectueze descrierea bibliografică a articolelor din diverse tipuri de documente;

- să elaboreze liste bibliografice pentru teze de an, licență, master;

- să întocmească adnotări, rezumate ale documentelor;

- să identifice sursele de referință din documentele secundare/terțiare (dicționare, enciclopedii, bibliografii);

- să efectueze cercetări bibliografice în surse de informare tradiționale/electronice (catalog sistematic, alfabetic);

- să formuleze corect cererea informațională;

- să accepte principiul instruirii pe parcursul întregii vieți;

- să aprecieze avantajele pe care le oferă informația în societatea cunoașterii.

În perioada iunie 2019 – decembrie 2021 s-au oferit 31 de ore de instruire, la care au fost înregistrate 266 de participări.

Serviciul **Biblioturism** este un serviciu de bibliotecă, prin care ne propunem promovarea cărții și patrimoniului științifico-cultural al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Prin acest nou serviciu biblioteca oferă posibilitatea de a dezvolta competențele comunicării locale/internaționale în materie de istorie prin prisma evoluției scrisului, a cărții și tiparului. Acest serviciu este realizat prin diverse forme, cum ar fi: bibliotururi profesionale, ghidaje informativ-cog-

nitive, discuții-dezbateri cu o abordare interactivă, ce încurajează dialogul între ghid și vizitator despre expozițiile permanente și temporare concepute și prezentate în spațiul expozițional Muzeul Cărții.

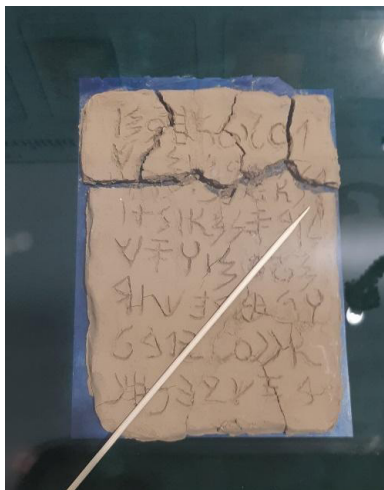
<p>ACTIVITĂȚI</p> <p>Reuniuni profesionale, conferințe științifice, mese rotunde, ședințe, training-uri etc.</p>	<p>ACTIVITĂȚI</p> <p>Proiecte educative, lecții deschise, master class, vizite de studiu,...</p> <p>Secretariatul cultural organizează proiecte educative în cadrul cărții împărtășim elevilor cunoștințe despre istoria cărții și a tiparului.</p> <p>Artă Educ. master class Atelier de pictură pe apă pentru copii</p>	<p>ACTIVITĂȚI</p> <p>Expoziții permanente și temporare</p> <p>Expoziția cărții în timp și spațiu expoziție permanentă</p>
---	---	--

<p>ISTORIA EVOLUȚIEI SCRIBURII Activitate de activare a cunoștințelor</p> <p>Activitatea este gândită să ajute în esență elevii să realizeze diferențele în moduri diferite de scriere și să înțeleagă că diferitele sisteme de scriere au evoluat în timp și spațiu în funcție de necesitățile culturale, lingvistice și tehnologice ale societății.</p> <p>Obiective: - Explorarea evoluției și a caracteristicilor scrizorilor în funcție de contextul cultural și lingvistic. - Identificarea și descrierea diferitelor sisteme de scriere. - Analizarea și interpretarea diferitelor sisteme de scriere.</p> <p>Grupurile de lucru prezintă și justifică rezultatele.</p>	<p>Modelul Cărții din cadrul Bibliotecii Naționale și Republicii Moldova</p> <p>Modelul Cărții din cadrul Bibliotecii Naționale și Republicii Moldova prezintă informații despre proiectul de dezvoltare a serviciilor de bibliotecă în Republica Moldova.</p> <p>Modelul Cărții din cadrul Bibliotecii Naționale și Republicii Moldova prezintă informații despre proiectul de dezvoltare a serviciilor de bibliotecă în Republica Moldova.</p> <p>Modelul Cărții din cadrul Bibliotecii Naționale și Republicii Moldova prezintă informații despre proiectul de dezvoltare a serviciilor de bibliotecă în Republica Moldova.</p>	<p>Biblioteca Națională și Republicii Moldova</p> <p>Muzeul Cărții</p> <p>2019</p>
--	---	--

<p>PRIVECTE ANGLUZA, DESCOPIȘĂ</p> <p>Proiect cultural</p> <p>Formele de literă moderne contemporane din Anglia și din cele mai recente tipări ale cărții în limba engleză, care au fost dezvoltate în Anglia și în Europa și în Statele Unite, dar și despre evoluția și dezvoltarea tiparului în Europa și în Statele Unite.</p> <p>Yves Vandeweyer, profesor de literatură și de tipografie la Universitatea din Liege, Belgia, este unul dintre cei mai cunoscuți experți în domeniul tiparului din lume.</p> <p>Yves Vandeweyer este profesor de literatură și de tipografie la Universitatea din Liege, Belgia, este unul dintre cei mai cunoscuți experți în domeniul tiparului din lume.</p>	<p>ORA DE ISTORIE A BIBLIOTECII</p> <p>Proiect educațional interactiv</p> <p>Programul prezintă informații de la necesitatea cărții până la dezvoltarea tiparului și la apariția cărții în Europa și în Statele Unite.</p> <p>Programul prezintă informații de la necesitatea cărții până la dezvoltarea tiparului și la apariția cărții în Europa și în Statele Unite.</p>	<p>ÎNTRĂȘI ÎN TIMP... VIAȚA</p> <p>Clasă interactivă educațională</p> <p>O clasă interactivă educațională care prezintă informații despre evoluția și dezvoltarea tiparului în Europa și în Statele Unite.</p> <p>O clasă interactivă educațională care prezintă informații despre evoluția și dezvoltarea tiparului în Europa și în Statele Unite.</p>
---	--	--

În cadrul acestui serviciu au fost organizate un șir de acțiuni, cum ar fi:

- *Evoluța cărții în timp și spațiu*, unde a avut loc recontextualizarea unor cunoștințe dobândite la școală, liceu sau universitate și corelarea lor cu patrimoniul documentar, dezvoltând gândirea asociată și critică.

- *Privește, Ascultă, Descoperă*, o incursiune în istoria enigmaticeleor tăblițe de lut, faimoaselor papirusuri din Alexandria, renumitelor codexuri de odinioară, istoria răspândirii tiparului în Europa și în Țările Române, dar și privind contribuția anumitor personalități la dezvoltarea culturii și a tiparului în Basarabia.

- *Priviri în trecut*, unde a avut loc reconstituirea unor momente istorice din evoluția tiparului în spațiul românesc.

- *Legarea decorativă a cărților în secolul XVIII*, unde s-a pus accentul pe istoria apariției hârtiei marmorate, tehnica realizării și valoarea estetică a cărților confecționate din astfel de hârtie.

- *Crâmpeie din istoria cărții*, în cadrul căreia a avut loc reconstituirea unor momente din istoria națională și universală a cărții.

- *Recuperări din memoria colectivă* – reproducerea însemnărilor olografe de pe cărți vechi, despre anumite evenimente care au marcat societatea.

De la inițierea serviciului **Biblioturism** și până la încheierea scrierei acestui articol au fost organizate 332 de excursii cu participarea a 3 546 de utilizatori.

Serviciul **Școala altfel** este creat în 2019 și își desfășoară activitatea cu o periodicitate lunară sau la solicitare, având ca scop

dezvoltarea competențelor în domeniul culturii informației prin familiarizarea publicului cu istoria dezvoltării sistemelor de scriere, începând de la cea mai arhaică perioadă, de a cultiva interesul pentru lectură. Activitățile, instruirile în cadrul serviciului de dezvoltare a competențelor utilizatorilor **Școala altfel** sunt orientate spre dezvoltarea gândirii creative, critice, găsirea propriei căi în vederea descoperirii/redescoperirii lumii cunoștințelor. În cadrul serviciului sunt aplicate diverse forme: spații de promovare a cunoștințelor și de creație, discuții-dezbateri, lecții publice, ateliere, sesiuni educațional-informative [4].

În cadrul acestui serviciu, au fost organizate următoarele activități:

- *Tainele scrisului*, prezentat sub forma unui proiect cultural-educativ, conceput să familiarizeze studenții anului I de la Facultatea de Psihologie a Universității Pedagogice „Ion Creangă” cu scrierea pictografică;

- *Povestea scrierii și a instrumentelor de scris* – atelier de caligrafie pentru copiii care doresc să cunoască istoria scrisului și a instrumentelor de scris, să admire scrierea din documentele medievale, să-și îmbunătățească îndemânarea caligrafică;

- *Invenții care au marcat istoria* – lecție publică pentru studenții anului I de la Centrul de Excelență în Medicină;

- *Secretele culturii antice* – lecție deschisă care a familiarizat publicul cu istoria dezvoltării sistemelor de scriere și a formei cărții, începând cu perioada arhaică. Publicul a avut ocazia să cunoască patrimoniul documentar expus și să vizioneze o prezentare interactivă la subiectul respectiv;

- *O lume magică a Cărții* – proiect educativ cultural pentru copii

cu vârsta între 7-12 ani, care are ca scop implicarea elevilor în diverse activități educative, utilizând jocul, cartea și lectura;

- *De la papirus la tabletă: povestea scrisului și a cărții* – proiect educativ-cultural, în care utilizatorii sunt familiarizați cu apariția tiparului, istoria alfabetului, apariția cernelii și a hârtiei, drumul cărții de la autor la bibliotecă și cititor. De asemenea, sunt organizate ateliere de scriere la mașina de scris, ateliere de scriere cu penița;

- *Ora de istorie la bibliotecă* – proiect educativ-cultural ce include vizite și discuții deschise, fără răspunsuri predeterminate, care contribuie la formarea capacității de a reflecta asupra evenimentelor-cheie din istorie, de a comunica eficient și manifesta toleranță și respect față de culturile tuturor grupurilor etnice atât din țară, cât și din afara ei;

- *Învățăm dintr-o vizită* – activitate concepută atât pentru cunoscători, cât și pentru persoanele care își doresc o inițiere în patrimoniul documentar, constând dintr-o vizită interactivă și ateliere;

- *Scrierea gotică* – prezentare generală a evoluției scrisului în Europa și familiarizarea cu alfabetul gotic, inventat special pentru goți în secolul al IV-lea;

- *Scrierea latină* – prezentarea generală a evoluției scrisului în Europa și familiarizarea cu alfabetul latin, evoluția și aria lui de răspândire;

- *Scrierea chirilică românească* – prezentarea generală a evoluției scrisului chirilic în Țările Românești: contextul istoric în care a fost utilizat, adepții și oponenții scrierii cu caractere chirilice în spațiul românesc;

- *Confecționarea „cărților din lut”* – familiarizarea elevilor cu istoria tehnicii confecționării primelor suporturi de scriere și a celor mai vechi instrumente de scris, inventate cu 3000 de ani î.H.;

- *Confecționarea pergamentului* – istoria suportului de scriere în Orientul Mijlociu, cauzele apariției pergamentului, tehnica de confecționare, scrierea pe pergament;

- *Istoria apariției și evoluția scrisului* – activități ce pun în

evidență istoria apariției și evoluția scrisului și a cărții. Doritorii au ocazia să se familiarizeze cu obiectele specifice scrisului, precum pana, penița, călimara etc.

Pe parcursul ultimilor 4 ani (2018-2021), au avut loc 294 de excursii cu 3 255 de vizitatori și 39 de ateliere cu 673 de participanți.

Clubul „Literaria invitată” este un serviciu care contribuie la promovarea valorilor literaturii universale clasice și contemporane, prin organizarea lecțiilor publice, lansărilor de carte, întâlnirilor cu scriitori etc., și la dezvoltarea competențelor de cultura lecturii, lingvistice și de comunicare ale utilizatorilor. În ultimii ani, în cadrul acestui serviciu au avut loc:

- lansarea cărții „O călătorie în lumea de odinioară. Amintirile unui polonez din Basarabia”, semnată de Tadeusz Gaydamowycz,

- lecția publică „Honoré de Balzac, romancier al tuturor timpurilor”, cu participarea profesorilor de la ULIM;

- lecția publică „Relații moldo-poloneze pe parcursul secolelor”, prezentată de dr. hab. Iona Czamanska, și lansarea cărții „Polonezii în Basarabia, 1812-1917”, semnată de istoricul polonez Anna Skowronek;

- lansarea cărții „Moșteniri comune = Common Heritage = Общее наследие”, publicată de BNRM în colaborare cu Ambasada Austriei la Chișinău și Forumul Cultural Austriac București.

Pe parcursul ultimilor doi ani (2020-2021), au avut loc 11 ședințe ale Clubului în format online, numărând 1 728 de vizualizări.

De asemenea, au fost organizate două conferințe online intitulate „Scriitorii citesc împreună” și „Emilian Galaicu-Păun – omul-biblioteca” cu 1 519 vizualizări.

Serviciul **Creativitate prin artă – ART CREATIVE**, inițiat în anul 2020, este un serviciu de dezvoltare a competențelor personale și estetice prin actul de creație, fiind accesibil utilizatorilor trimestrial. Prin intermediul acestui serviciu, utilizatorii fac cunoștință cu procesul de creație, cu diferite forme de artă, își dezvoltă abilitățile de mânăuire cu diverse instrumente de artă și materiale, creativitatea, imaginația și gustul estetic, precizia și rapiditatea în mișcările mâinilor, se promovează arta în toată diversitatea ei.

Din momentul instituirii serviciului au fost organizate următoarele activități:

- masterclass *Decorațiuni de Craciun handmade*, în cadrul căruia s-au confecționat jucării pentru bradul de Crăciun, folosind tehnica decupajului;

- masterclass *Oshibana*: tehnică floristică japoneză pentru începători cu materiale din natură. Copiii au realizat câte un tablou cu materiale din natură și au fost interesați de toate metodele de pregătire a plantelor pentru a realiza o lucrare de artă floristică.

- masterclass *Tehnica picturii în acuarelă „Culorile toamnei”*;
- masterclass *Încondeierea artistică a ouălor de Paști*, unde au fost învățate diferite tehnici de încondeiere a ouălor;
- masterclass *Mini-grafică. Cum se face un ex-libris ca marcă de proprietate*;
- masterclass *Ex-libris caligrafic*;
- masterclass *Caligrame*.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Serviciul Creativitate prin artă
ART Creative
Master Class
Caligrame
de Herta

Cu participarea lui V. Herta președinte Secția Ex Libris a Societății Științifice de Bibliofilie și Ex Libris Paul Mihail din Moldova.
 14 decembrie 2024 ora 12.00

Biblioteca Națională a Republicii Moldova
 str. 31 August 1919, 7904
 Bldul P. Șaghe
 Chișinău, Republica Moldova

În cadrul acestor activități au fost înregistrați circa 160 de participanți.

Serviciul **BiblioTur** a fost creat în 2018 și prevede valorificarea și promovarea patrimoniului cultural național (material și imaterial) prin organizarea excursiilor în spațiile funcționale ale Bibliotecii Naționale. Acest serviciu este implementat prin următoarele forme: excursii ghidate, discuții, prezentări, turul bibliotecii, biblioquest, instruirii pe grupe.

De la crearea serviciului până în prezent, au fost organizate 80 de excursii cu participarea a 1 650 de beneficiari.

Clubul Literar „Homo Aestheticus” este inițiat de Biblioteca Națională a Republicii Moldova sub patronajul academiianului Mihai Cimpoi, în colaborare cu Institutul Cultural Român „Mihai Eminescu” la Chișinău și Institutul de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei. Clubul își desfășoară activitatea în două direcții: promovează creația literară (poezie, proză, eseu, dramaturgie, epigramă etc.); organizează activități cultural-artistice.

Obiectivele de Dezvoltare Durabilă 2030 orientează instituțiile cu potențial educațional, inclusiv bibliotecile, spre o educație de calitate, aceasta integrând și componentele culturii intelectuale (cultura estetică, etică, literară, a informației etc.). Biblioteca este capabilă să susțină acest obiectiv, abordând integral fenomenul educațional, prin instruire și asigurarea funcționării Clubului Literar „Homo Aestheticus”.

Prin implementarea acestui serviciu se urmăresc următoarele obiective:

- studierea, promovarea și valorificarea patrimoniului cultural național;
- stabilirea experiențelor estetice și cultural-artistice, valorilor interculturale ale mediului academic universitar și ale mediului sociocultural;
- descoperirea și încurajarea tinerelor talente, îmbunătățirea prin critică constructivă a creațiilor literare prezentate în cadrul ședințelor;
 - susținerea scriitorilor debutanți;
 - contribuirea la educația estetică a tineretului;
 - contribuirea la diversificarea metodelor de cercetare și promovare a entităților patrimoniului cultural național;
 - dezvoltarea capacităților oratorice prin implicarea în diverse analize critice, discuții și dezbateri.

În urma implementării acestui serviciu, tinerii talentați au posibilitatea de a debuta și de a participa la dezbateri și discuții pen-

tru îmbunătățirea prin critică constructivă a creațiilor lor. Tinerii studioși au posibilitatea să acumuleze cunoștințe și să dezvolte abilități de artă oratorică și dezbateri critice. Pe parcursul ultimilor 5 ani, au fost organizate 22 de ședințe ale Clubului cu 1 420 de utilizatori.

Serviciul **Repair-café (Restaurarea corectă a cărților)** are scopul de a învăța restaurarea corectă a patrimoniului documentar național, de a conștientiza necesitatea desfășurării activității de conservare în bibliotecile din republică, pentru realizarea obiectivelor Programului „Memoria Moldovei” și salvagardarea patrimoniului național imprimat. Scopul declarat al oricărei politici de preservare este diminuarea necesității de tratamente complicate și minimalizarea intervențiilor la nivelul obiectului, în dorința de a avea posibilitatea tratării unui număr mai mare de obiecte.

Salonul muzical este una dintre activitățile importante ale BNRM, ce promovează muzica națională și universală, arta interpretativă autohtonă și internațională, evidențiind rolul artei muzicale și culturii în societatea modernă.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Comisia Națională pentru UNESCO în Moldova
Asociația Profesorilor de Limbă Franceză din Moldova
Colegiul Național de Comerț al ASEM

**SALONUL MUZICAL
CONSĂCRAT
SĂRBĂTORII MUZICII
ANULUI LIMBILOR EUROPENE ÎN REPUBLICA MOLDOVA
ANULUI EUROPEAN AL PATRIMONIULUI CULTURAL**

cu genericul
„Cântecul este unicul ambasador care nu are
nevoie de translator”
cu participarea laureaților
Festivalului – „Concurs Național al canteului
francofon „Chantons, amis!”

INVITAȚII:

Roxana Turcanu, director, Agenția Universitară a Francofoniei
Luc J.G. van Francke, Ambasador Onorific al Familiei Regale din România
Olivier Prato, Ambasador Onorific al Familiei Regale din Belgia
Liliana Prada, interpret, director GPO CD/CDUT/ING
Vlad Mircea, compozitor, muzicolog
Cristina Eritcu, președinte, APFM
Marian Dinea, președinte, Asociația Artiștilor Copiilor din Moldova
Nadejda Damian, redactor șef, Asociația „Cercle Moldova”
Gabriela Iordăneanu, coordonator al studioului „BRAVO STARS” Școala
Frumuzeții Victoria, ex-inspector specializat, principal, Direcția Generală
Educație, Tineret și Sport
Corsoceanu Valentina, specialistă coordonator, metodistă, Direcția
Generală Educație, Tineret și Sport

**21 Iunie 2018
SALA DE CONFERINȚE „ALEXE RĂU”, BNRM
(BLOCUL I, STR. 31 AUGUST 1989, NR. 78 A)
ORA 16.00**

MODERATOR:
Constantin Rusnac, prof. univ., dr. H.C., compozitor și
muzicolog, secretar general al Comisiei Naționale pentru
UNESCO
Svetlana Mamal, fondatoare și organizator Festivalului
„Chantons, amis!”, Ex-președinte APFM

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI ȘTIINȚELOR AL REPUBLICII MOLDOVA
BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

SALONUL MUZICAL
„PE PUNTEA DE CÂTEC
SPRE UNIUNE”

Logo Muzical
**100
ROMÂNIA**
Pe punte de cântec
spre Uniune

*Medațiile
Rafael Șifanescu*

30 august 2018 - ora 11.00
Sala de conferințe „ALEXE RĂU”, BNRM
(BLOCUL I, STR. 31 AUGUST 1989, NR. 78A)

PROGRAM

Invitați:
Emilia Moraru, doctor în studii de limbă, conferențiar universitar GIMTOP
Cristina Gomaș, absolventă Școlii muzical-coral „Eia-Cocorlia”

Încălzire muzicală:
Giuliana Răileanu, solistă a Teatrului de Operă și Balet „Maria Bieșu”
La pian: Melika Popescu

Prezentare video:
Școala muzical-coral „Eia-Cocorlia” – turnee prin orașele țării

Expansiție de carte:
„Eugen Mamal – meciura al celorlor umane”

Acest serviciu are ca scop:

- valorificarea patrimoniului cultural național muzical;
- promovarea artei muzicale din patrimoniul național și universal;
- dobândirea competențelor estetice și muzicale;
- descoperirea, cultivarea și promovarea tinerilor talenți;
- încurajarea tinerilor în studierea aprofundată a personalității și creației unui compozitor, dirijor, interpret;

- generarea unui spirit al creativității, artistismului, inovației și abilităților multilaterale ale tinerelor talente;
- stimularea interesului tinerilor pentru valorificarea tradițiilor culturale muzicale naționale;
- prezentarea oportunităților și provocărilor creatorilor de muzică în era digitală.

În ultimii 5 ani au fost organizate circa 20 de ședințe ale Salonului, la care au fost prezenți 1 597 de spectatori. În cadrul ședințelor au avut loc următoarele manifestări:

- lansarea cărții „Tatăl meu”, de Teodor Iacobescu;
- seară de creație dedicată lui Alexei Stârcea, Maestru Emerit în Arte din Republica Moldova;
- „Chantons, amis!”, concert cu participarea laureaților Festivalului-Concurs Național al Cântecului Francofon, prilejuit de sărbătoarea europeană Ziua Internațională a Muzicii.

Arhiva de voci: Interviuri cu personalități din domeniul culturii naționale „Arhiva de voci” a fost creată în cadrul Serviciului Audiovideoteca, din perspectiva promovării patrimoniului cultural imaterial. Viabilitatea acestui proiect cultural are multiplele sensuri pe care le comportă mesajele personalităților din domeniul culturii și informatorii, fiind acele tezaure umane vii care cunosc trecutul. Interviul nu este doar o sursă autorizată de documente, ci și un model de abordare profundă, util pentru cercetări științifice, cu semnificații practice, în măsură să faciliteze cunoașterea universului patrimoniului cultural. În acest context, contribuția informațiilor cuprinse în arhiva digitală de voci, poate fi drept suport referențial valoros pentru cercetările actuale de muzicologie, coregrafie, folcloristică, etnologie, antropologie culturală, care pot fi transmise generațiilor viitoare prin accesul integral la colecțiile arhivate în cadrul instituțiilor de cultură și cercetare. Prin realizarea acestui proiect, Biblioteca Națională încearcă să evidențieze cele mai marcante personalități în domeniul culturii, relatările informatorilor din Republica Moldova, care cunosc adevărate valori ale patrimoniului-

lui cultural imaterial național, ce trebuie redescoperit și promovat în întregime. Ideea și scopul „Arhivei de voci” constă în edificarea fondului documentar cu caracter bibliografic într-o structură favorabilă, facilitat de utilizarea calculatorului și a interfețelor pentru accesarea resurselor multimedia; gestionarea fondurilor pe suport electronic CD-R și DVD-R cu creații destinate instituțiilor de cultură, educație și estetică, tuturor celor interesați, inclusiv publicarea pe suport electronic pentru fiecare personalitate în parte [10].

Având ca scop promovarea artelor, ca valori culturale și patrimoniale, **Salonul de artă** face accesibile publicului cele mai noi creații ale artiștilor vizuali (arte plastice, arte decorative și multimedia), popularizează toate genurile importante de artă prin vernisaje de expoziții personale și tematice ale artiștilor plastici din Republica Moldova, prezentarea de albume și filme despre artă, lansări de carte etc. Salonul de artă este un spațiu potrivit pentru debut și afirmare, o locație de promovare a tinerilor plasticieni. Din șirul evenimentelor pline de creații vizuale de excepție, organizate în 2019, putem menționa:

- expoziția aniversară a pictorului grafician Alexei Colîbneac, cu genericul „Literatura națională și universală în grafica de carte” semnată de artist;
- expoziția de icoane pictate în lemn a pictorului bulgar Krasimir Savov și a discipolilor săi de la Școala de Arte „Ion și Doina Aldea-Teodorovici”, or. Cornești;
- vernisarea expoziției personale a pictorului Damian Furdui, director și profesor la Școala de Arte Plastice „Gheorghe Vrabie”, or. Fălești;
- vernisarea expoziției de desen și sculptură „Lumini și umbre”, organizată în colaborare cu Școala de Arte din or. Anenii Noi, CCT „Politehnic”, Cercul de sculptură al IPLT „Universul”. În cadrul evenimentului s-a desfășurat un masterclass de sculptură pentru copii și maturi;
- expoziția „Mihai Volontir, actor de teatru și film, regizor (85 de

ani de la naștere)”

Salonul „CulTur@Art”, creat în 2019, are ca scop valorificarea și promovarea patrimoniului cultural național (material și imaterial) prin organizarea evenimentelor complexe cu elemente de etnologie și etnografie; lansări de carte; întâlniri cu personalități notorii din domeniul culturii naționale. Prin activitățile Salonului au fost diversificate formele și metodele de educație a tinerei generații în domeniul expresiilor culturale tradiționale; transmiterea elementelor patrimoniului cultural imaterial (muzica, portul, tradițiile populare naționale).

Pe parcursul anului 2019 au fost organizate 16 activități, dintre care:

- omagiu poetului Grigore Vieru „Aproape de codru...aproape de stele”;

- lansarea cărții „Cântecele de acasă mă poartă prin lume”, de M. Ciobanu;

- lansarea colecției de cărți istorice consacrate Marii Uniri, intitulată „România: Marea Unire 1918-2018. 100 de cărți”;

- lansarea cărții „Folclor muzical din nordul Republicii Moldova: repertoriul violonistic”, autor Nicolae Slabari;

- serata de omagiere „Valeriu Matei la 60 de ani” și lansarea volumului „Noaptea semnelor. Poemele rezistenței anticomuniste și antisovietice”, de Valeriu Matei;

- lansarea cărții „Bocete de nuntă. Schițe și povestiri”, de Lilia Calancea;

- lansarea filmului documentar „Omorâți prin înfometare”, în parteneriat cu Academia de Inovații Mediatică (ACIM) (4 sesiuni de vizionări);

- memorialul aniversar „Dumitru Matcovschi – lacrima de dor a Basarabiei”;

- masa rotundă „Dumitru Matcovschi – poetul durerilor noastre”;

- spectacolul literar jubiliar cu Traian Vasilcău „Sunt prea bogat, fiindcă Vă pot cânta” etc.

Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD), cunoscute ca Obiectivele Globale, sunt un apel universal la acțiune pentru a pune capăt sărăciei, pentru a proteja planeta și pentru a asigura faptul că toți oamenii se bucură de pace și de prosperitate. Aceste 17 obiective se bazează pe succesele Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului, iar acum acoperă și domenii noi, precum schimbările climatice, inegalitatea economică, inovațiile, consumul durabil, pacea și justiția, printre alte priorități. Obiectivele sunt interconectate – de multe ori, cheia succesului într-un domeniu va implica abordarea unor aspecte mai frecvent asociate cu alt domeniu [8].

Pentru a promova Obiectivele de Dezvoltare Durabilă 2030, a susține realizarea prevederilor Agendei de Dezvoltare Durabilă, în cadrul BNRM se implementează serviciul **Obiectivele de Dezvoltare Durabilă în sprijinul comunității**, prin care are loc informarea utilizatorilor despre importanța ODD-urilor.

Pe parcursul perioadei 2019-2021, au avut loc 11 activități (discuții publice, sesiuni științifice, conferințe publice și lecții publice), la care au participat 625 utilizatori. Printre aceste activități putem nominaliza:

- conferința publică cu genericul „Apă curată și sanitație. Asigurarea disponibilității, managementului durabil al apei și sanitație pentru toți” cu vernisarea expoziției „Save water!”;

- atelierul informațional-educativ intitulat „Educație pentru o viață sănătoasă” în sprijinul unui mod sănătos de viață, prin nutriție, alimentație variată, mișcare și un stil de viață echilibrat;

- conferința publică dedicată eficienței energetice cu genericul „Energie sigură și sustenabilă prin efort comun și consum responsabil”, cu vernisarea expoziției „Energie sustenabilă”;

- cursul multidisciplinar „Biblioteca. Comunitate. Solidaritate: Realizarea Obiectivelor Dezvoltării Globale 2030”. Prin implementarea acestui curs, s-au urmărit următoarele obiective: augmentarea cunoștințelor și deprinderilor de dezvoltare a serviciilor bazate pe și în sprijinul realizării Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) 2030; dezvoltarea competențelor participanților de a elabora planuri pentru inițierea/continuarea unor servicii/activități bazate pe ODD 2030; fortificarea contribuțiilor bibliotecilor la dezvoltarea comunităților prin promovarea și realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă 2030;

- cu prilejul celebrării la 15 mai a Zilei Internaționale a Familiei, a fost vernisată expoziția cu genericul „Famiile, viața sănătoasă și viitorul durabil”, care a avut la bază obiectivul numărul 3 al Agendei ONU 2030 pentru dezvoltare durabilă referitor la asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării pentru toate vârstele;

- conferința publică „Nu tolera violența în familie”, acțiune care a avut loc în cadrul Campaniei „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen”. Campania și-a propus ca scop informarea și sensibilizarea publicului, familiarizarea acestuia cu fenomenul violenței împotriva femeilor și evidențierea efectelor grave pe care le are violența asupra femeii, în special, și a familiei, în general;

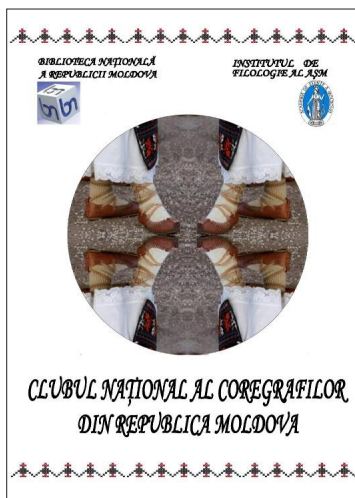
- conferința publică „Pentru că tinerii contează – alege o viață fără droguri”. Publicul a fost informat cu privire la pericolul consumului de droguri, probleme legate de dependență, în complexitatea lor caracteristică. De asemenea, au fost abordate aspectele de ordin emoțional, sociofamiliar, comportamental, cognitiv, fizic, profesional.

Promovarea evenimentelor în mediul online a avut un impact pozitiv: au fost informați de 5 327 de utilizatori, interacțiuni – 562, vizualizări – 202.

Clubul Național al Coregri-ilor a fost organizat în 2016. Clubul are ca scop instruirea profesională a specialiștilor din domeniul artei coregrafice prin oferirea resurselor tehnice și documentare, a spațiului de întrunire a acestora în cadrul BNRM, dar și al altor instituții partenere. Clubul întrunește peste 40 de coregri din toate colțurile țării.

Obiectivele urmărite de acest serviciu:

- studierea și valorificarea patrimoniului cultural național;
- asigurarea viabilității patrimoniului cultural imaterial;
- constituirea fondului principal de informație, destinat prezentării folclorului coregrafic cu un număr de variante și versiuni ale unor unități teaurizate, înregistrări audio/video, filme, imagini foto, schițe, desene, publicații artistice, științifice, didactico-meto-

dice etc., drept probe obiective privind autenticitatea, calitatea și cantitatea sistemului culturii populare;

- colectarea din diverse surse identificabile a informațiilor–argumente viabile ale creației coregrafice, ale obiceiurilor și tradițiilor cu caracter sincretic, inclusiv a dansului folcloric de ritual;

- respectarea și protejarea formelor și modalităților de exprimare pentru prevenirea dispariției, distrugerii unora dintre acestea;

- revalorizarea și reinserția patrimoniului imaterial în viața comunităților, în special a tinerei generații;

- elaborarea unor prezentări specializate, rezumative, drept suport accesibil vârstei tinere și viitoarelor generații de cercetători coreologi;

- protejarea originii, originalității, autenticului, a drepturilor comunităților și informatorilor care le (re)crează, le perpetuează, le transmit;

- organizarea manifestărilor cultural-științifice, practice (master-classuri, ateliere profesionale, simpozioane, conferințe, mese rotunde etc.) în cadrul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, a altor biblioteci din sistemul național de biblioteci, în scopul promovării artei coregrafice naționale [3].

Atelierul profesional
METAFORA DANSULUI POPULAR
(Ședința nr. 1, 1 Iulie 2016)

Imagini foto: Mariana COCIERU

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA
Serviciul Audiovizual
INSTITUTUL DE FILOLOGIE AL AȘM
Sectorul de Folclor

CLUBUL NAȚIONAL
AI COREGRAFIILOR
DIN REPUBLICA MOLDOVA

Atelierul profesional
HORITUL – NOBLEȚEA
COREGRAFICĂ A SUFLETULUI

Chișinău, 19 noiembrie 2016

Serviciul **Fă-ți prieteni cu o carte!** contribuie la dezvoltarea interesului pentru lectură și carte în rândul tinerei generații. Prin organizarea activităților de sensibilizare în diferite instituții de învățământ (licee, școli, gimnazii), BNRM promovează cultura lecturii, cultivă plăcerea de a lectura prin diverse forme. În 2019, a fost organizată prima ședință în Centrul Comunitar pentru Copii și Tineret „Ștafeta”, în cadrul căreia au fost promovate o serie de cărți și organizate diverse jocuri interactive și activități culturale. În perioada 2019-2021 au fost promovate 12 cărți în format online, impactul activităților fiind următorul: 9 290 de utilizatori au fost informați, interacțiuni – 1 072, vizualizări – 3 252.

Informații europene pentru toți oferă utilizatorilor servicii de informare și comunicare cu tematică europeană, gestionând o valoroasă colecție de publicații și o platformă online. Acest serviciu are ca scop dezvoltarea competențelor personale pe segmentul informării europene și cetățeniei democratice în vederea sensibilizării față de valorile și standardele europene împărtășite de cele două

organizații europene (Consiliul Europei și Uniunea Europeană), care ajută Republica Moldova să se integreze în spațiul european.

În cadrul serviciului au fost organizate un șir de activități, cum ar fi:

- Europa – spațiu de călătorie și divertisment: Jocuri educativ-interactive;

- Europa este mai mult decât crezi: Jocuri interactive;

- Ziua Siguranței pe Internet 2019: Oră interactivă.

- Europeana – prietenul cultural al profesorului (în contextul Zilelor Europene ale Patrimoniului și al Săptămânii Accesului Deschis 2019);

- 10 lucruri pentru a descoperi Europeana – platforma europeană privind patrimoniul cultural digital;

- Oră de dialog interactiv „Lumea se schimbă, cum rămâne cu noi? Exerciții de globalizare”;

- Expoziție-eveniment „Explorați cei 70 de ani de activitate a Consiliului Europei” în contextul celei de-a 70-a aniversări a Consiliului Europei, cu sloganul „Drepturile noastre, Libertățile noastre, Europa noastră”;

- Expoziție-eveniment „Consiliul Europei – Republica Moldova: realizări și priorități”;

- Conferința Științifică Internațională „Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine” etc.

Indicatori statistici și impact: 8,8 mii de persoane au vizitat blogurile BNRM în care sunt promovate valorile europene; 24 de activități și 17 expoziții tematice au fost organizate în scopul promovării valorilor europene; informațiile postate de CPESC în Twitter au fost apreciate de 90,5 mii de persoane; contul CPESC pe Facebook a avut 5,6 mii de conexiuni (impact – 17,5 mii).

Serviciul **Educație în perioada de criză pandemică în Republica Moldova**, în cadrul căruia au fost organizate 3 ședințe online, la care au participat 247 de studenți și liceeni din 16 instituții de învățământ.

Serviciul **Educație mediatică** asigură dezvoltarea culturii mediatice și informaționale în comunitate, pentru a contribui la consolidarea democrației, prin cultivarea gândirii critice și analitice, precum și sporirea interesului pentru implicarea constructivă și activă în luarea deciziilor la nivel personal, comunitar, național și global.

Acest serviciu se axează pe formarea următoarelor valori și atitudini: libertatea de expresie, libertatea opiniilor, relaționarea pozitivă și constructivă cu ceilalți, valorificarea optimă a potențialului intelectual al utilizatorului în crearea produselor media, spiritul critic și de autoevaluare, evaluare reciprocă obiectivă.

Prin implementarea acestui serviciu se urmăresc următoarele obiective:

- dezvoltarea spiritului critic și analitic;
- contribuirea la formarea unui cetățean consumator de media avizat;
- dezvoltarea capacității de a lua decizii și de a acționa în cunoștință de cauză.

Totodată, serviciul își propune nu doar să consolideze abilitățile de analiză, evaluare și raportare critică la mesajele transmise de media, ci și să dezvolte capacitatea de a crea produse media proprii, de a lua decizii și de a acționa în cunoștință de cauză cu responsabilitate și atitudine civică.

BNRM în parteneriat cu IREX Europe în Moldova a desfășurat o serie de instruirii în educația mediatică. Subiectele instruirilor s-au axat pe:

- ABC-ul media: mijloacele și funcțiile mass-mediei;
- Noile media. Media de socializare. Neticheta și comunicarea online;
- Fenomenul dezinformării și manipulării media.

Pe parcursul anilor 2018-2021, au fost organizate 67 de instruirii, la care au participat 952 de studenți, liceeni, bibliotecari și profesori. Sala specială „Ungherașul Media” oferă acces liber la publicații periodice, abonate cu susținerea IREX Europe Moldova, oferindu-le vizitatorilor BNRM posibilitatea de a fi la curent cu noutățile din presa periodică. Aici se întrunesc jurnaliști, reporteri, fotografi etc.

Prin intermediul serviciului **Educație electorală**, BNRM propune publicului o ofertă educațională – o sesiune informativă, scopul căreia este creșterea gradului de conștientizare a tinerilor privind educația electorală. În cadrul sesiunilor informative, participanții s-au familiarizat cu programul „Istoria alegerilor. De ce este important să participăm la alegeri”, cu modalitățile de implicare a cetățenilor în procesul decizional, importanța votului și cunoașterea drepturilor electorale. Au fost organizate 4 activități, la care au participat 85 de liceeni.

Serviciile de dezvoltare a competențelor utilizatorilor/non-utilizatorilor au devenit azi fundamentale pentru biblioteci. Prin intermediul acestora, bibliotecile participă la soluționarea problemelor acute ale societății, educând și dezvoltând comunități armonioase.

Referințe bibliografice:

1. ANGHELESCU, Hermina. Serviciile de referință: Cheia succesului unei biblioteci [online]. [citată 09.03.2022]. Disponibil <https://digitalcommons.wayne.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1147&context=slisfrp>
2. BUTUC, Liviu. Compendiu de biblioteconomie. Editura Aldin, 2011. p. 274. ISBN 978-606-92961-0-3.
3. CLUBUL coregrafilor [online]. [citată 09.03.2022]. Disponibil: <https://clubul-national-al-coregrafilor.blogspot.com/p/scopul-si.html>
4. COSOVAN, Veronica. Școala altfel – serviciu de dezvoltare a competențelor utilizatorilor Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. In: Magazin bibliologic, 2020, nr. 1-2, pp. 89-90. ISSN 1857-1476.
5. DABIJA, Elena. Nevoile utilizatorilor pentru cultura informației: Aspect evolutiv în timp [online]. [citată 09.03.2022]. Disponibil: http://library.utm.md/Editat/BIBLIOTECA/Conferinte/2012/1_Diana_DABIJA_Liudmila_CURBANOVA_DS.pdf
6. LUPU, Viorica. Organizarea și funcționarea bibliotecii ca sistem tehnologic. Chișinău, 2016, pp. 88. ISBN 978-9975-56-326-0.
7. LUPU, Viorica. Produsele și serviciile de bibliotecă. In: Bibliouniversitas, 2012, nr. 1 [online]. [citată 09.03.2022]. Disponibil: http://libruniv.usarb.md/xXx/reviste/bibliouniv_rev/articole/2012-1/lupu_produselesi.pdf
8. OBIECTIVELE de Dezvoltare Durabilă [online]. [citată 09.03.2022]. Disponibil: <https://www.md.undp.org/content/moldova/ro/home/sustainable-development-goals.html>
9. TOSTOGAN, Aliona. Activitatea de informare și documentare în bibliotecă publică. In: Biblioteconomie și științe ale informării: Manual practic. Chișinău: BNRM, 2020. pp. 137-150. ISBN 978-9975-3425-3-7.
10. TOSTOGAN, Aliona. Biblioteca Națională a Republicii Moldova în circuitul cultural național și internațional. Context al politicilor culturale, educaționale, sociale. In: Biblioteca Națională a Republicii Moldova – Meridianul Zero al Sistemului Național de Biblioteci (1991-2016): Monografie (consacrată aniversării a 185 de ani de la fondarea BNRM). Chișinău: BNRM, 2017, pp. 81-99. ISBN 978-9975-110-86-0.

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA – TREI DECENII ÎN SPAȚIUL VIRTUAL

Veronica BORȘ, director adjunct, BNRM

Rezumat: *Articolul relevă aspecte ale activității instituției în procesul de informatizare și implementare a tehnologiilor informaționale pentru a asigura și promova servicii informaționale diversificate moderne. Pe parcursul ultimilor ani, Biblioteca Națională este prezentă în mediul virtual prin: pagina web a BNRM; servicii online; rețele sociale etc.*

Timp de trei decenii, Biblioteca Națională a pășit treptat într-o eră nouă, punând accent pe funcția de disponibilizare a informației, iar noile tehnologii informaționale și de comunicare au re poziționat rolul bibliotecii în spațiul virtual.

Cuvinte-cheie: *tehnologii informaționale, site-ul bibliotecii, bloguri, rețele de socializare, servicii online.*

Abstract: *The article reveals aspects of the institution's activity in the process of computerization and implementation of information technologies to ensure and promote modern diversified information services. During the last years the National Library is present in the virtual environment through the website of the BNRM, online services, social networks, etc.*

For three decades the National Library has gradually entered a new era, emphasizing its function of providing information. New information and communication technologies have repositioned the role of the library in the virtual space.

Keywords: *information technology, library website, blogs, social networks, online services.*

Tehnologia a devenit astăzi indispensabilă vieții moderne, iar o mulțime de aspecte ale activității noastre sunt dirijate de nevoia de a rămâne conectați oriunde și oricând. În era digitală, este necesar ca biblioteca să ofere posibilitate întregii comunități de a beneficia de soluții digitale pentru a se conecta, a explora și a utiliza serviciile bibliotecii. Utilizatorii doresc o soluție rapidă și bazată pe tehnologii. Metodele moderne de căutare a informațiilor se schimbă în mod constant, iar generațiile tinere trebuie să fie atrase prin mijloace mai noi și mai interesante.

Biblioteca Națională a pășit treptat de-a lungul a trei decenii într-o eră nouă: precum invenția tiparului a schimbat raportul între funcțiile bibliotecii punând accent pe funcția de disponibilizare a informației în detrimentul celei de conservare, așa și noile tehnologii informaționale și de comunicare au generat mutații importante în structura bibliotecii.

Începând cu anul 1992, instituția a traversat diferite faze complexe, implementând procese de informatizare, automatizare și acces la internet (1997-1999). La fel, în această perioadă a fost extinsă rețeaua internă, a fost pusă baza automatizării proceselor de bibliotecă, accentuându-se rolul creării bazei locale în cadrul sistemului informațional TINLIB, a fost creată, apoi revăzută prima pagină web a Bibliotecii Naționale. Odată cu accelerarea informatizării și automatizării, activitatea informațională și-a reorientat direcțiile pe accesarea diverselor baze de date la distanță prin intermediul internetului.

Între anii 2000-2010, a avut loc o schimbare majoră: accentul de pe informația tipărită s-a mutat pe informația electronică, devenind tot mai accesibil și preferat suportul electronic. A crescut rolul și importanța asigurării accesului utilizatorilor la catalogul online al bibliotecii, dezvoltarea instrumentelor de informare a utilizatorilor,

instruirea și îndrumarea utilizatorilor pentru folosirea resurselor electronice, a fost pusă baza digitizării documentelor din colecțiile Bibliotecii Naționale. Activitatea bibliotecii a fost axată pe implementarea Proiectului „Automatizarea Bibliotecii Naționale: digitizarea patrimoniului documentar al BNRM”, digitizarea cărții vechi „Cazania”, transferarea pe suport electronic a revistei „Viața Basarabiei” (2002). Bazele de date, create de bibliotecă (catalogul electronic) sau achiziționate (publicațiile periodice electronice EBSCO, pe CD-ROM-uri), au devenit produse noi inevitabile, stimulând creșterea în formatul online de la an la an a accesului la informația de pe site-ul bibliotecii.

În anul 2004, site-ul bibliotecii a fost modernizat (www.bnrm.moldova.md) în baza unor noi concepții, oferind o varietate de servicii și informații despre bibliotecă și resursele sale. Site-ul bibliotecii conține mai multe compartimente: Biblioteca ieri și azi, Ghid de orientare, Catalogul online, Publicațiile BNRM, Programe culturale etc. La fel, în anul 2004 a luat start prima fază a Proiectului SIBIMOL, proiect care își propunea integrarea bibliotecilor informatizate din Moldova într-o rețea națională.

Biblioteca Națională tindea să asigure și să promoveze diversificarea serviciilor informaționale moderne, în beneficiul utilizatorului. Activitatea de informare și documentare desfășurată de instituție a avut ca scop principal asigurarea accesului la informație prin punerea la dispoziția beneficiarilor a resurselor informaționale interne și externe, utilizarea metodelor eficiente de informare. Prin intermediul paginii sale web, BNRM s-a apropiat și mai mult de o viziune nouă, care combina serviciile, iar utilizatorii accesau resursele informaționale disponibile: bazele de date, expoziții-eveniment virtuale, activitățile culturale organizate de BNRM, edițiile bibliotecii etc.

Din 2006, mijlocul de comunicare de la distanță cel mai important – site-ul bibliotecii (www.bnrm.md), cu 79 de compartimente – oferea informații despre serviciile și produsele bibliografice ale bibliotecii. Site-ul BNRM a devenit o provocare, fiind permanent actualizat și îmbogățit, permitea utilizatorilor să acceseze resurse informaționale, să cerceteze prin intermediul motoarelor de căutare dicționare online, să intre pe diferite adrese și linkuri utile.

Informarea bibliotecarilor prin intermediul site-ului BNRM a devenit o posibilitate de a asigura asistența de specialitate pentru sistemul național de biblioteci (SNB). Au fost create rubrici noi ce reflectau activitatea SNB, documentele directe, oportunitățile de formare profesională etc. La fel, publicațiile de specialitate „Magazin bibliologic” și „Gazeta bibliotecarului” au putut a fi plasate și accesate în spațiul virtual. Odată cu digitizarea primului set de documente din colecția cărți poștale și publicații periodice vechi, plasarea lor pe pagina The European Library <https://www.theeuropeanlibrary.org/> și cu încheierea acordului cu Fundația CENL (Conferința Directorilor Bibliotecilor Naționale Europene), care prevedea integrarea Bibliotecii Naționale în sistemul unic al bibliotecilor naționale,

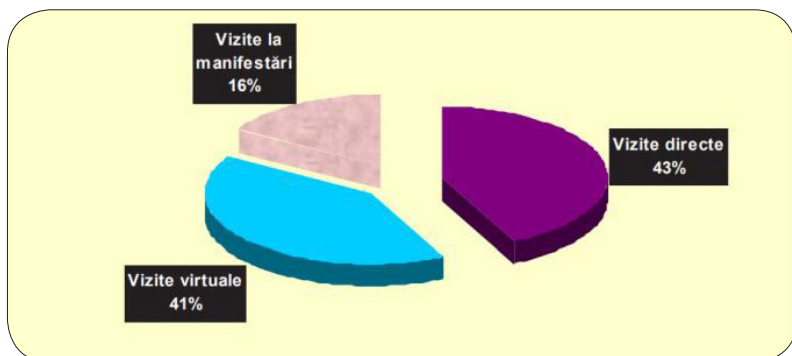
instituția și-a poziționat rolul și s-a apropiat și mai mult de o nouă viziune în mediul online.

Versiunea site-ului din 2008 a fost foarte originală în ce privește arhitectura informațională, aspectul grafic, designul dinamic și modern. Datorită acestui fapt, în 2008 au fost înregistrate 39,3 mii de vizite, 1 160 de tranzacții de referințe virtuale prin rubrica „Întrebă bibliotecarul”, iar expozițiile virtuale au fost accesate de peste cinci mii de utilizatori din Republica Moldova, România, Germania, SUA, Rusia, Franța, Spania, Italia etc.

Anul 2010 a fost declarat Anul „Biblioteca 2.0”, ceea ce sugera crearea unei noi generații de servicii bibliotecare prin utilizarea tehnologiilor moderne de informare și comunicare. Implementarea tehnologiilor Web 2.0 a presupus formarea unor noi abilități, fiind necesară o combinație de instrumente și aptitudini, o nouă modalitate de promovare a serviciilor interactive de bibliotecă, centrate pe necesitățile utilizatorilor. Prin intermediul noilor tehnologii, care se bazează pe exploatarea inteligenței colective în crearea conținuturilor, s-a pus accent pe atragerea utilizatorilor în activitatea bibliotecii și în viața comunității. Schimbările în comportamentul utilizatorilor au forțat biblioteca să se schimbe mult mai rapid decât ne-am fi dorit sau decât ar fi fost pregătiți bibliotecarii.

Dezvoltarea spectaculoasă a rețelei globale de internet și evoluția rapidă a tehnologiilor de informare și comunicare au schimbat comunicarea interumană, dezvoltarea bibliotecilor, dar mai ales au schimbat totalmente căile și metodele de diseminare a informației. Rețele de socializare, blogurile, poșta electronică, diferite gadgeturi au devenit tot mai populare, în special în rândul tinerilor. Din această perspectivă, site-ul bibliotecii continuă să se dezvolte, devine un mijloc important de informare atât a populației Moldovei, cât și a beneficiarilor din întreaga lume, fiind lansată și versiunea lui în limba engleză.

Prezentarea unor colecții patrimoniale ale BNRM în anul 2010, lansarea expozițiilor virtuale în The European Library, a Bibliotecii

Naționale Digitale „Moldavica” au contribuit la creșterea numărului vizitelor virtuale (74 960 vizite). Doar într-un singur an, numărul lor a crescut de la 24,6% (2009) la 41% (2010).

În perioada 2011-2015, prioritatea BNRM a fost valorificarea la maximum a posibilităților oferite de instrumentele Web 2.0. S-a revizuit și a crescut gama serviciilor informaționale, au fost create noi bloguri și portaluri informaționale.

În scopul asigurării metodologice a procesului de reorientare a bibliotecilor publice, dar și al diseminării informațiilor și evenimentelor, promovării cărții și a lecturii, valorificării și promovării imaginii bibliotecii, în perioada 2010-2012 au fost create următoarele bloguri: Blogurul de biblioteconomie și știința informării <https://clubbib2.wordpress.com/>, Din pasiunile bibliografului <http://cercetaribibliografice.blogspot.com/>, Cercetări bibliografice, Colecția de arte și hărți și Clubul Tinerilor Bibliotecari ai BNRM <https://bnrm.wordpress.com/>.

Într-un timp relativ scurt, prin intermediul site-ului BNRM, al blogurilor de specialitate, conturilor pe Slideshare, Facebook, comunicarea profesională a căpătat alte dimensiuni, sunt utilizate mai multe instrumente cu o vizibilitate eficientă, s-au înregistrat peste 45 000 de accesări anual. S-a înființat o minibibliotecă online, cu prezentările activităților științifice la nivel național și zonal, documente și materiale video pe platforma Slideshare, care a conturat

Blog de biblioteconomie și știința informării

HOME | ABOUT | ACTIVITĂȚEA METODOLOGICĂ | ADRESA | | Căutare

ARTICOLE TRADUCERE | AVANȚATE BIBLIOTECA | EXPERIENȚE PRACTICE DE CALITATE | ANALIZĂ

IDEI INOVATIONALE | POSIBILITĂȚI DE CREȘTERE | PUBLICAȚII ÎN DOMENIU

Omni sfârșite locul!

Bine - cunoscutul proverb românesc, că omul tăc înlige umo frumoasa acot unei muneste, crească, învață, se implică în acțiuni caritabile etc.

Existență pentru a lăsa niște umo de folos pentru ceilalți reușă să existe doborât, bunăvoință, abilitatea deosebită etc. de în primul rând competențele necesare. În informații și în tehnologie, bibliotecarii reușă să cunoască tehnologii, limbi străine, metode de căutare, indexare, selecție și informare de calitate și de calitate a școlii folos, reușă să aibă o abordare de concurență în spațiul virtual, să cunoască mediul și toate rețelele. Toate acestea sunt necesare pentru activitatea de lucru pentru utilizatorii bibliotecilor și toate se învață și se dobândesc oare specializării cărții.

Să vedem cum stăm în capitală în viața și ce se întâmplă în bibliotecile noastre, evident, la nivelul cititor.

Conform datelor statistice pentru anul 2021, personalul de specialitate de bibliotecă este de 7987 persoane (echivalent norma 7987 - 3422). Dintr-un total de 2472 au studii superioare, inclusiv 1332 - studii superioare de specialitate.

Din numărul total de personalul de specialitate, 1979 au studii profesionale tehnice și generale și doar 574 - studii de specialitate.

- 1) <http://clubbib2.wordpress.com/>
- 2) <http://bnrm.wordpress.com/>
- 3) <http://bnrm.ro/>
- 4) <http://bnrm.ro/>
- 5) <http://bnrm.ro/>
- 6) <http://bnrm.ro/>
- 7) <http://bnrm.ro/>
- 8) <http://bnrm.ro/>
- 9) <http://bnrm.ro/>
- 10) <http://bnrm.ro/>
- 11) <http://bnrm.ro/>
- 12) <http://bnrm.ro/>
- 13) <http://bnrm.ro/>
- 14) <http://bnrm.ro/>
- 15) <http://bnrm.ro/>
- 16) <http://bnrm.ro/>
- 17) <http://bnrm.ro/>
- 18) <http://bnrm.ro/>
- 19) <http://bnrm.ro/>
- 20) <http://bnrm.ro/>
- 21) <http://bnrm.ro/>
- 22) <http://bnrm.ro/>
- 23) <http://bnrm.ro/>
- 24) <http://bnrm.ro/>
- 25) <http://bnrm.ro/>
- 26) <http://bnrm.ro/>
- 27) <http://bnrm.ro/>
- 28) <http://bnrm.ro/>
- 29) <http://bnrm.ro/>
- 30) <http://bnrm.ro/>
- 31) <http://bnrm.ro/>
- 32) <http://bnrm.ro/>
- 33) <http://bnrm.ro/>
- 34) <http://bnrm.ro/>
- 35) <http://bnrm.ro/>
- 36) <http://bnrm.ro/>
- 37) <http://bnrm.ro/>
- 38) <http://bnrm.ro/>
- 39) <http://bnrm.ro/>
- 40) <http://bnrm.ro/>
- 41) <http://bnrm.ro/>
- 42) <http://bnrm.ro/>
- 43) <http://bnrm.ro/>
- 44) <http://bnrm.ro/>
- 45) <http://bnrm.ro/>
- 46) <http://bnrm.ro/>
- 47) <http://bnrm.ro/>
- 48) <http://bnrm.ro/>
- 49) <http://bnrm.ro/>
- 50) <http://bnrm.ro/>
- 51) <http://bnrm.ro/>
- 52) <http://bnrm.ro/>
- 53) <http://bnrm.ro/>
- 54) <http://bnrm.ro/>
- 55) <http://bnrm.ro/>
- 56) <http://bnrm.ro/>
- 57) <http://bnrm.ro/>
- 58) <http://bnrm.ro/>
- 59) <http://bnrm.ro/>
- 60) <http://bnrm.ro/>
- 61) <http://bnrm.ro/>
- 62) <http://bnrm.ro/>
- 63) <http://bnrm.ro/>
- 64) <http://bnrm.ro/>
- 65) <http://bnrm.ro/>
- 66) <http://bnrm.ro/>
- 67) <http://bnrm.ro/>
- 68) <http://bnrm.ro/>
- 69) <http://bnrm.ro/>
- 70) <http://bnrm.ro/>
- 71) <http://bnrm.ro/>
- 72) <http://bnrm.ro/>
- 73) <http://bnrm.ro/>
- 74) <http://bnrm.ro/>
- 75) <http://bnrm.ro/>
- 76) <http://bnrm.ro/>
- 77) <http://bnrm.ro/>
- 78) <http://bnrm.ro/>
- 79) <http://bnrm.ro/>
- 80) <http://bnrm.ro/>
- 81) <http://bnrm.ro/>
- 82) <http://bnrm.ro/>
- 83) <http://bnrm.ro/>
- 84) <http://bnrm.ro/>
- 85) <http://bnrm.ro/>
- 86) <http://bnrm.ro/>
- 87) <http://bnrm.ro/>
- 88) <http://bnrm.ro/>
- 89) <http://bnrm.ro/>
- 90) <http://bnrm.ro/>
- 91) <http://bnrm.ro/>
- 92) <http://bnrm.ro/>
- 93) <http://bnrm.ro/>
- 94) <http://bnrm.ro/>
- 95) <http://bnrm.ro/>
- 96) <http://bnrm.ro/>
- 97) <http://bnrm.ro/>
- 98) <http://bnrm.ro/>
- 99) <http://bnrm.ro/>
- 100) <http://bnrm.ro/>

Din Pasiunile Bibliografului

Blogul Seminal "Cercetări bibliografice"

ICARNA BEREA DE LA CHERBANTARI, ERA DIN CEI MAI PREFERENȚI
ICARNA FUGĂDOR DE MÂNĂ

Calendar Național

Beștea Măică Ștefăniță, scrisă în 1981 de Mădălina Tăuțușan (ca. în
Transilvania, a scris pe profanișme român, ca și pe alții, pe vremea a Mădălina
Căpătată în anul 1981 de Mădălina Tăuțușan (ca. în Transilvania, a scris pe profanișme român, ca și pe alții, pe vremea a Mădălina

comunicarea profesională în mediul virtual.

Crearea platformei Centrului Pro-European de servicii și comunicare <http://cpescmdt.blogspot.com/>, cu o arhitectură flexibilă, a permis interconectarea a 3 bloguri tematice: *Dosare tematice: Moldova pro-europeană*, *Documente și comunicare* și *Baze de date*, ceea ce a sporit metodele de comunicare cu utilizatorii, fiind promovate publicații și baze de date în format electronic cu tematică europeană, iar vizibilitatea instituției a crescut considerabil.

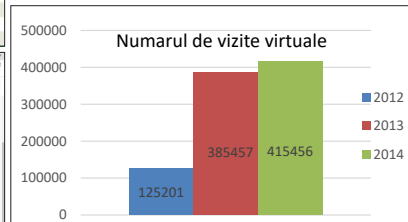
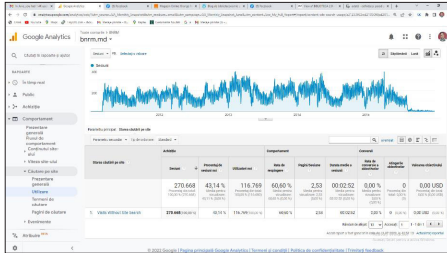
Lansarea rubricii „Muzeul virtual” în cadrul site-ului instituției în anul 2012 a scos în evidență realizările precedente și orientările pe care le-a adoptat biblioteca în contextul societății bazate pe cunoaștere: elucidarea și popularizarea istoriei bibliotecii în beneficiul generațiilor, reflectarea documentelor istorice, studiilor monografice, articolelor științifice, cercetărilor, comunicărilor la conferințe și simpozioanelor științifice, publicațiilor în diverse surse.

În anul 2013 a fost creată o nouă versiune a site-ului bibliotecii (www.bnrm.md), care era structurat în 9 rubrici cu multiple subrubrici și reprezenta un sistem complex ce asigură accesul la diverse resurse informaționale, baze de date și informații utile.

În perioada următoare a continuat procesul de actualizare, dezvoltare și creare a altor instrumente noi, s-a mărit prezența instituției pe rețelele de socializare, au fost create noi bloguri. Astfel, la finele anului 2015, biblioteca avea 10 bloguri cu zeci de mii de afișări anuale, cu posibilități de contorizat numărul de postări, numărul de

Vizite	2014	2013	2012
Nr. de vizite la sediu (total)	105948	82445	68955
- frecvența	45019	42418	49039
- vizite la manifestări	60929	40027	19916
Nr. de vizite la distanță / afișari de pag.	415456/1455138	385457/1418911	125201/927828
• site	65568/160316	71324/174197	55943/140017
• catalog electronic	224346/923098	208303/866867	64329/171238
• SIBIMOL	95457/199871	105016/212459	4929/8706
• BND Moldavia	904/1808	814/1988	4872/53
• bloguri	/143845	/145500	/111614

comentarii, inclusiv la fiecare postare în parte, numărul de imagini anexate, cele mai citite articole, de câte ori a fost accesată o postare, de pe ce site-uri a fost făcută intrarea pe blog, ce site-uri au fost accesate etc.

Perioada 2016-2022 s-a remarcat printr-o modificare importantă în sfera dezvoltării tehnologiilor informaționale, bibliotecile fiind în proces continuu de alfabetizare și transformare digitală, având ca imperativ și digitalizarea conținuturilor. Prin urmare, diversificarea produselor și serviciilor este calea cea sigură de atragere a membrilor comunității, de a spori imaginea favorabilă și competitivă a instituției. Astfel, au fost realizate servicii informaționale și

produse noi: blogul *Centrul de Informare ONU*, *Astăzi cititor*, *mâine lider*, pagini noi pe rețelele de socializare, creându-se posibilitatea de a solicita documente online; a sporit oferta de acces la baze de date, cu resurse științifice full-text. Doar în anul 2017, fiind impulsionată activitatea de prestare a serviciilor moderne pentru utilizatori,

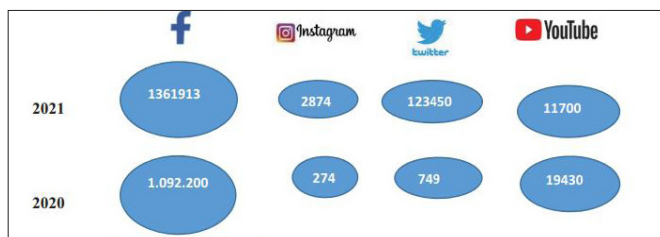
și-au conturat vizibilitatea în mediul online: portalul „Moldavica” – 14 547 vizite, SIBIMOL – 79 443 vizite, Catalogul online – 133 805 vizite, rețeaua de bloguri – 134 969.

Începând cu anul 2018, se atestă o creștere sporită a interesului de comunicare a utilizatorilor pe conturile rețelelor de socializare, în defavoarea utilizării site-ului instituției și a blogurilor.

Anul	Vizitatori	Sesiuni	Afișări de pagini
2020	155369	203539	607659
2019	195792	261495	728549
2018	186152	244732	724908
2017	182041	193191	772645
2016	142544	206163	686531

Librăria continuă să țină pasul cu imperatiile timpului, dezvoltă servicii și resurse, crește modalitatea de promovare a colecțiilor patrimoniale, activităților cultural-științifice naționale și internaționale, își consolidează imaginea identitară. Impactul utilizării conturilor instituției pe rețeaua de socializare Facebook (BNRM deține 15 conturi), constituie 1 092 233 în 2020, cu peste 588 mii mai mult decât în anul 2019 – 742,5 mii. La fel, instituția susține 4 grupuri de discuții online: *Bibliotecarii BNRM*, *LecturaCentral*, *Promovarea imaginii Bibliotecii în comunitate* și *Implicarea bibliotecilor în implementarea Agendei ONU 2030*, care doar în anul 2020 au avut 3 166 de membri și 9 460 de postări.

Pe parcursul anului 2021, biblioteca a înregistrat o creștere privind expunerea și implicarea pe platformele de comunicare socială (în special pe Facebook, Twitter și LinkedIn), care au devenit o parte indispensabilă a activității Bibliotecii Naționale în materie de comunicare și îi permit acestuia să aibă un contact direct cu comunitatea.

În calitatea sa de centru metodologic național, Biblioteca Națională oferă specialiștilor din SNB surse de dezvoltare profesională și informare în *Repozitoriul Național Tematic MoldLis* (<http://moldlis.bnrm.md>), propunând acces integral la publicațiile de specialitate, începând cu anul 2019. Doar în doi ani de la lansare, s-au înregistrat 66 2014 vizualizări ale publicațiilor.

Itemi	2021	2020	+/-
Vizualizări publicații	66204	29 409	+36795
Vizualizări colecții	63416	32 412	+31004
Vizualizări comunități	18832	15 414	+3418
Documente arhivate	119	254	-135

Astăzi prezența instituției în spațiul virtual este cu mult mai mare și mai variată. Deși căile și metodele de accesare a informației s-au schimbat de-a lungul timpului, misiunea bibliotecii a rămas aceeași – oferirea accesului gratuit la informații, cultură și cunoaștere pentru toți, indiferent de format.

Pe parcursul ultimilor ani, Biblioteca Națională este prezentă în mediul virtual prin:

- acces la resurse prin pagina web a BNRM <http://bnrm.md/>: cataloage, baze de date, Biblioteca Națională Digitală „Moldavica”, Repozitoriul Național Tematic MoldLis, bloguri etc.;

- servicii online: referințe virtuale „Întreabă bibliotecarul”, informații tematice, informații utile, publicații online, activități virtuale;

- rețele sociale: Facebook (15 conturi), Instagram, Twitter, contul de pe YouTube etc.;

- dezvoltarea competențelor profesionale: consultați online, e-portofolii educaționale, publicații și activități virtuale.

Produsele informaționale constituie expresia materializată a activității de creație a serviciilor informaționale destinate satisfacerii necesităților beneficiarilor. Odată cu implementarea noilor tehnologii în procesul de organizare a informației, s-a modificat esențial și statutul bibliotecarului actual: din păstrător simplu de documente se transformă treptat într-un nod informațional, care îndeplinește diferite roluri în era digitală, cu menirea să stabilească conexiunea dintre utilizatori și lumea informațională. Dezvoltarea tehnologiei informaționale și a comunicațiilor, utilizarea în creștere a dispozitivelor inteligente, nemijlocit cu implicarea bibliotecarului, schimbarea obiceiurilor de citire și transpunerea informației în formatul electronic a re poziționat rolul Bibliotecii Naționale în spațiul virtual.

Referințe bibliografice:

1. Biblioteca Națională a Republicii Moldova. Raport anual [anii 1994 – 2021] [online]. [citat 31.05.2022]. Disponibil: <http://bnrm.md/index.php/biblioteca/despre-noi/raport-anual>
2. Biblioteca Națională pe calea integrării europene. Vol. I. Chișinău: Biblioteca Națională a Republicii Moldova, 2015, pp. 73-75. ISBN 978-9975-9696-1-1.

INSTRUIREA PERSONALULUI: PRIORITATE A BIBLIOTECII NAȚIONALE A REPUBLICII MOLDOVA PE PARCURSUL A TREI DECENII

Lilia POVESTCA,
șefa secției Relații internaționale
și suport managerial, BNRM

Rezumat: *Articolul relevă rolul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (BNRM) în dezvoltarea profesională a personalului de specialitate. Autoarea scoate în evidență funcția biblioteconomică a BNRM ca fiind principală și direcțiile prioritare de formare continuă, conform cadrului normativ de după anii '90. De asemenea, evidențiază contribuția BNRM la implementarea proiectelor cu referire la formarea continuă, care a facilitat accesul la informația profesională, instituirea unei clase didactice pentru instruirea personalului din diferite tipuri de biblioteci, cu sau fără studii în domeniu. Sunt menționați principalii indicatori privind activitatea Centrului de Formare Profesională Continuă din cadrul BNRM.*

Cuvinte-cheie: *instruire continuă, personal de bibliotecă, Biblioteca Națională a Republicii Moldova, dezvoltare profesională.*

Abstract: *The article highlights the role of the National Library of the Republic of Moldova (NLRM) in professional education of specialized staff. The author emphasizes this library function, as one of the main tasks of the NLRM, marks prior directions in continuous education of library staff, as stipulated in normative framework starting from 1990s. It also points up the contribution of the NLRM in implementation of projects related to continuous education that facilitated access to professional information, the establishment of a teaching class for staff training from various library types, with or without studies in the field. The main indicators regarding the activity of the Continuing Professional Training Center within NLRM are introduced.*

Keywords: *continuous education, library staff, National Library of the Republic of Moldova, professional development.*

Introducere. Derularea evenimentelor de cotitură în istoria țării, precum declararea Republicii Moldova ca stat independent la 27 august 1991, a contribuit la reorganizarea domeniului biblioteconomiei autohtone. Biblioteconomistul Alexe Rău, caracterizând anul biblioteconomic 1991 drept „an al schimbării la față a bibliotecilor basarabene”, a menționat că „pregătirea și perfecționarea bibliotecarilor trebuie făcută după niște criterii și civilizație, ci nu după niște postulate și canoane politico-ideologice... dând libertate bibliotecarilor să-și manifeste disponibilitățile creative și spiritul de inițiativă” [11, p. 114].

Pe parcursul evoluției formării profesionale continue în domeniul infodocumentar la nivel național a fost aprobat un set de acte normative, strategice și de reglementare. În acest context, considerăm că Modelul strategic al sistemului național de biblioteci al Republicii Moldova (SNB), aprobat prin Hotărârea din 27 decembrie 1991 a Colegiului Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova, a pus baza și a accentuat necesitatea constituirii sistemului de formare profesională continuă a personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova. În prima fază, sistemul de instruire și reciclare a cadrelor de bibliotecă, creat după principiile: 1) Continuitatea și unitatea de instruire și reciclare; 2) Cointeresarea materială a bibliotecarilor în perfecționare, avea drept scop „pregătirea unor specialiști de ținută europeană, care, pe lângă cunoștințele și deprinderile de specialitate, ar cunoaște la perfecție patrimoniul național, valorile culturii și civilizației umane, două limbi de circulație internațională, bazele automatizării și computerizării proceselor bibliotecare și informaționale” [16, p. 31].

Bibliotecile SNB formau o rețea unică, organizată după principiul teritorial-departamental aflate în raporturi de coordonare și colaborare profesională. Ele au fost clasificate, la recomandările UNESCO, cu următoarea structură:

- Biblioteca Națională a Republicii Moldova;
- biblioteci cu funcții naționale (Biblioteca Academiei de Științe, Biblioteca Universității, Biblioteca Publică de Informație (Tehnico-Științifică);

- biblioteci de învățământ superior;
 - biblioteci de învățământ mediu și mediu de specialitate (biblioteci școlare, liceale, ale școlilor profesional-tehnice și medii de specialitate);
 - biblioteci specializate (bibliotecile institutelor de cercetări științifice, instituțiilor medicale, bibliotecile de informație tehnică ale întreprinderilor și organizațiilor);
 - bibliotecile de lectură publică (municipale, județene, populare)
- [16, pp. 7-8].

Funcția biblioteconomică era principala funcție a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. În calitate de centru biblioteconomic național, biblioteca organiza seminare, practici, stagieri, conferințe științifico-practice în scopul perfecționării profesionale. Seminarele se desfășurau pentru toate categoriile de personal: conducători de biblioteci, angajați din diferite sectoare (relații cu publicul, completarea colecțiilor, servicii metodice, activitatea bibliografică etc.), punând în vizor diferite direcții din activitatea specifică. Regularitatea organizării seminarelor (de la câteva zile până la 1-2 ori pe an) oferea bibliotecarilor posibilități de dezvoltare profesională continuă.

În scopul organizării și reglementării procesului de reciclare și recalificare a cadrelor din domeniul culturii, în conformitate cu Hotărârea Guvernului Republicii Moldova din 18 februarie 1991, a fost aprobat Ordinul nr. 85 din 2 aprilie 1992 al Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova „Cu privire la reciclarea specialiștilor în domeniul culturii și artelor” [5, p. 6]. Potrivit ordinului respectiv, s-a decis lichidarea cursurilor de perfecționare a lucrătorilor de cultură de la Institutul de Stat de Arte (începând cu 23 mai 1992) și crearea subdiviziunii de reciclare și recalificare a specialiștilor în domeniul culturii în cadrul Bibliotecii Naționale (începând cu 1 iunie 1992) și stabilirea direcției de reciclare privitor la problemele de bibliografie și biblioteconomie pentru Biblioteca Națională. Drept urmare, a demarat procesul de elaborare a Regulamentului de organizare și funcționare a Centrului de reciclare și perfecționare profesională a cadrelor de bibliotecă [13]. Conform stipulărilor

acestui document, centrul își desfășura activitatea în baza Modelului strategic al SNB (compartimentul „Instruirea și reciclarea cadrelor. Știința biblioteconomică”) și principiilor continuității și unității de instruire și reciclare, cointeresării materiale a bibliotecilor în perfecționarea profesională permanentă. În activitatea sa curentă „Centrul de reciclare și perfecționare profesională a cadrelor de bibliotecă” funcționa în baza Regulamentului de organizare și funcționare a departamentului Biblioteconomie” [14], care avea ca sarcină asigurarea organizatorică și documentară a sistemului de perfecționare, asistență de specialitate a personalului de bibliotecă din Republica Moldova. Scopul strategic al centrului prevedea pregătirea unor profesioniști de ținută europeană, care, pe lângă cunoștințele și deprinderile de specialitate, trebuiau să cunoască la perfecție patrimoniul național, bazele automatizării și computerizării proceselor bibliotecare și informaționale. Printre sarcinile esențiale, conform regulamentului, specificăm:

- perfecționarea și aprofundarea cunoștințelor profesionale ale asistenților (actualmente formatori, instructori), accentuarea orientării practice în procesul de perfecționare;
- recalificarea cadrelor de bibliotecari ce au avut la bază modele învechite de studiu;
- crearea unei baze materiale și de studiu;
- aprecierea, la finele ciclului, a nivelului de cunoștințe profesionale a asistenților [13, p. 72].

Chiar de la începutul activității centrului, din 1993, au fost stabilite trei direcții prioritare de funcționare:

- programe postliceale de inițiere și formare, destinate bibliotecarilor cu studii medii generale din bibliotecile publice (Bazele biblioteconomiei);
- programe destinate bibliotecarilor cu studii superioare nespeciale (Bazele bibliologiei);
- programe de pregătire și perfecționare profesională a cadrelor de conducere (destinate bibliotecarilor cu studii superioare în bibli-

oteconomie) [4, p. 15].

Centrul funcționa în conformitate cu programele anuale, aprobate de directorul general al bibliotecii, de comun acord cu Ministerul Culturii și Cultelor. Procesul de studii (prelegeri, seminare, jocuri constructive etc.) se desfășura prin antrenarea compartimentelor corespunzătoare ale Bibliotecii Naționale, Bibliotecii de Stat pentru Copii „Ion Creangă”, precum și experți în istoria culturii naționale și universale, informatică, sociologie și alte domenii care asigurau buna pregătire a instruirii. Procedura de înscriere ca asistent la cursurile de reciclare și perfecționare presupunea: emiterea ordinului directorului general al SNB; crearea unor grupe în dependență de specialitate, nivelul de studii și postul ocupat; realizarea obiectivelor: perfecționarea cunoștințelor, nivelului general de cultură, iscusință și deprinderilor profesionale ale cursanților; înaintarea propunerilor de ameliorare a organizării și conținutului procesului de studiu; verificarea cunoștințelor (testări, colocvii, convorbiri etc.). Drept dovadă a finalizării acestor cursuri, participanții primeau un certificat, considerat document juridic [13, p. 73].

Procesul de perfecționare a cadrelor din bibliotecile publice a fost reorganizat în conformitate cu principiile și cerințele biblioteconomiei moderne. Însă această situație nu se referea la bibliotecile din alte rețele (școlare, universitare, specializate etc.). Programul de dezvoltare a bibliotecilor din Republica Moldova (1997-2000) [9], aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 610 din 2 iulie 1997, prevedea problema creării unui centru de reciclare și perfecționare profesională a bibliotecarilor din SNB (1997-1998) de către Minister, Consiliul Biblioteconomic Național (CBN), Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova (ABRM).

Era necesar de a înființa niște cursuri de perfecționare a bibliotecarilor organizate în baza unei concepții întemeiate, desfășurate sub egida Ministerelor Învățământului și Culturii, care dețineau experiență în acest domeniu. La temelia concepției respective, în funcție de disciplinele predate și de numărul preconizat de ore, se

solicita următoarele forme de pregătire și perfecționare profesională: cursuri de inițiere în biblioteconomie; cursuri de perfecționare pe activități. Aducem dovezi ale preocupării Bibliotecii Naționale de problema respectivă prin realizarea unui studiu în 1994, în colaborare cu Biblioteca Centrală Universitară (în calitate de centru metodic al bibliotecilor universitare). Conform rezultatelor, cele mai multe propuneri, recomandări au fost referitor la procesul de optimizare a perfecționării și reciclării personalului de bibliotecă (35%), precum și stabilirea relațiilor cu bibliotecile din străinătate (15%), care, de fapt, presupune modalități de dezvoltare profesională, acumulare de experiență. Ca soluție, se recomanda crearea unui centru interdepartamental de perfecționare. Din păcate, ideea nu a avut răsunet. Se cerea implicarea ABRM, prin Comisia pentru formare continuă a personalului de specialitate [2, pp. 21-23].

În timpul întrunirilor profesionale, organizate de Biblioteca Națională, specialiștii din domeniu veneau cu propuneri și recomandări:

- continuitatea programelor învățământului bibliologic și a programelor de perfecționare;
- stabilirea corelației între programele de formare și perfecționare a cadrelor de bibliotecă, statutul și Codul deontologic al bibliotecarului;
- asigurarea cu literatură de specialitate (buletine, donații, traduceri din limbi străine etc.);
- organizarea unor forme de perfecționare, ele fiind strâns îmbinate cu programele Centrului de perfecționare (ex.: cursuri serale de 3 luni, cursuri fără frecvență cu o durată de 6 luni pentru salariații cu studii universitare nespeciale), certificatul de absolvire a cărora le-ar conferi cursanților un statut de specialist în domeniu [4, p. 15].

Astfel, formarea profesională continuă devine prioritate atât pentru Biblioteca Națională, cât și pentru ABRM, prin asumarea responsabilităților, implicarea în proiecte, prestarea ciclurilor de reuniuni profesionale pentru diverse tipuri de biblioteci, promovarea Sistemului european de certificare a competențelor profesioniștilor

din informare și documentare (CERTIDOC), a conceptului „biblioteca care învață”, studierea nevoilor de formare, colaborări la nivel internațional (membru IFLA, 1993; membru EBLIDA, 2011) etc.

Prin urmare, în perioada anilor 2001-2006, Biblioteca Națională împreună cu Fundația Soros-Moldova, Ministerul Culturii, Catedra de biblioteconomie și asistență informațională, USM, a sprijinit implementarea Proiectului internațional Școala de Biblioteconomie din Moldova (ȘBM), inaugurată la 29 iunie 2001 sub egida ABRM.

Implementarea acestui proiect cu referire la formarea continuă a personalului de specialitate din biblioteci *a facilitat accesul la informația profesională*: dezvoltarea colecției de resurse informaționale a Bibliotecii de Specialitate a BNRM (conform datelor, la 1 ianuarie 2006 colecția constituia 716 exemplare/518 titluri de cărți, broșuri, periodice, casete video); informarea despre bazele de date, programele și proiectele informaționale de interes profesional; amplasarea suportului educațional documentar, creat de către formatorii ȘBM, diseminarea informației utile pe pagina web a ȘBM. De asemenea, a fost *instituită clasa didactică*, fiind dotată cu echipament tehnic necesar instruirii (12 locuri automatizate de lucru).

ȘBM a oferit diverse oportunități de comunicare, cunoaștere și dezvoltare profesională pentru toate categoriile de personal din diferite tipuri de biblioteci, cu sau fără studii în domeniu. Datele cu referire la desfășurarea a 158 de acțiuni de instruire pentru 3 545 de cursanți, implicați în formarea continuă, pot fi considerate un indicator reprezentativ.

Biblioteconomiștii, inclusiv și din cadrul BNRM au promovat și abordat subiecte actuale în publicația de specialitate dedicată problemelor instruirii permanente – *Buletin. Școala de biblioteconomie din Moldova* (2001-2006) –, care a fost o sursă principală pentru susținerea învățării pe parcursul vieții a personalului de specialitate din biblioteci.

După sistarea activității ȘBM, formarea profesională continuă a bibliotecarilor s-a realizat haotic [8, p. 20]. A urmat o etapă de in-

struire continuă doar la nivel local, de instituție. Bibliotecarii erau orientați către procesul de autoinstruire și instruirea la locul de muncă. În această ordine de idei, experta din cadrul BNRM, Vera Osoianu, [7, p. 355] susține oportunitățile aplicațiilor Web 2.0: „Circulația informației de specialitate și a cunoștințelor este mult mai rapidă și intensă. Paginile web ale bibliotecilor publice sunt instrumente deosebit de importante pentru autoinstruirea profesională”.

Participarea în Programul Biblioteci Globale în Moldova, intitulat Novateca și implementat de IREX Moldova, cu susținerea Fundației „Bill și Melinda Gates”, în cooperare cu Agenția SUA pentru Dezvoltare Internațională (2012-2018), a favorizat schimbări serioase ce țin de instruirea bibliotecarilor atât din cadrul BNRM, cât și celor din alte biblioteci. În centre naționale și regionale de formare profesională peste 1 500 de bibliotecari au fost instruiți cum să folosească eficient noile tehnologii, să diversifice serviciile oferite utilizatorilor și sursele de informare, să stabilească parteneriate, să transforme biblioteca într-un loc pentru învățare continuă și creativitate [1]. Nucleul de bibliotecari instruiți, împreună cu formatorii pregătiți de la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, contribuie la diversificarea serviciilor de bibliotecă, iar cel mai important serviciu pe care instituțiile dotate cu calculatoare îl pot oferi este instruirea utilizatorilor în vederea aplicării tehnologiilor.

În cadrul Programului Novateca, la 15 mai 2015, a fost semnat Memorandumul de înțelegere în domeniul monitorizării impactului și gestiunii datelor statistice în bibliotecile publice între Asociația Obștească Reprezentanța din Republica Moldova a Consiliului pentru Cercetări și Schimburi Internaționale „IREX” și Ministerul Culturii al Republicii Moldova [8, p. 134]. Memorandumul prevede crearea unui centru național de instruire în domeniul colectării datelor și raportării online, care a și fost inaugurat la 6 octombrie 2016. Inițial, centrul din cadrul BNRM a organizat instruirii pentru bibliotecarii din centrele biblioteconomice teritoriale, apoi pentru cei din centrele biblioteconomice departamentale.

Conform Strategiei de dezvoltare a culturii „Cultura 2020”, este important ca fiecare domeniu din sectorul cultural să dispună de centre de formare continuă. În acest context, a fost creat Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării (CFPC) în cadrul BNRM, conform prevederilor Ordinului nr. 386 din 30 decembrie 2016 „Cu privire la optimizarea activității BNRM” al Ministerului Culturii. Potrivit Regulamentului de organizare și funcționare [12], misiunea de bază a centrului prevede prestarea activității educaționale continue pentru specialiștii instituțiilor bibliotecare, în contexte nonformale și informale, coordonarea și sprijinirea metodologică a activităților de formare continuă la nivelul structurilor similare din țară, respectând cerințele legale în vigoare, precum și cele de evoluție a bibliotecii moderne [3, pp. 12-15].

În Tabelul 1 sunt indicate datele statistice referitoare la formarea continuă a bibliotecarilor din SNB.

Tabelul nr. 1. Indicatori privind activitatea CFPC al BNRM (2017-2021)

Indicator al activității	Anul					Total
	2017	2018	2019	2020	2021	
Activități de formare (cursuri, traininguri, ateliere etc.)	22	44	57	57	55	235
Număr de ore acad.	192	389	470	317	303	1 671
Număr de formabili	322	648	1 621	1 507	3 594	7 692

Sursa: [10]

Conform cerințelor stipulate în cadrul normativ internațional și național, se recomandă ca fiecare instituție să dețină o politică de formare, care conduce la îmbunătățirea competențelor profesionale ale angajatului pentru o activitate mai relevantă, în pas cu tehnologiile. În prevederile Regulamentului privind evaluarea bibliotecilor publice [15] este specificată necesitatea deținerii politicii privind

formarea profesională continuă a personalului de specialitate din biblioteci. În acest sens, CFCP al BNRM a venit în ajutorul centrelor biblioteconomice cu recomandări privitor la elaborarea acestui document instituțional (<https://www.slideshare.net/rmbiblioteci/politici-de-formare-profesional-continuu-a-personalului-de-specialitate-din-biblioteca-public>).

BNRM este instituția care învață, iar aceasta înseamnă, în primul rând, personalul care învață. Având misiunea de a asigura dezvoltarea complexă și multilaterală a personalului, BNRM, pe parcursul anilor, a folosit diverse inițiative, forme și metode de instruire, deoarece perfecționarea profesională a fost și rămâne o preocupare permanentă a Bibliotecii. Dovada acestui fapt o găsim în planurile de activitate și rapoartele anuale ale BNRM. Datele și informațiile studiate demonstrează importanța formării profesionale continue, necesitatea constatării punctelor forte și punctelor slabe în scopul dezvoltării unui sistem viabil de formare continuă. În acest sens, în cadrul general de programare a activității BNRM pentru 2015, regretatul Alexe Rău (director al bibliotecii în perioada anilor 1992-2015) propunea un șir de recomandări:

- elaborarea și aprobarea unui regulament special privind sistemul de formare profesională continuă;
- desemnarea unui specialist coordonator al acestui sistem;
- elaborarea anuală a planului de activități de formare continuă la care să fie anexat devizul de cheltuieli necesare;
- prevederea în cadrul bugetului instituției a mijloacelor necesare finanțării activității de formare profesională continuă, conform planului anual de formare profesională continuă;
- controlul sistematic asupra îndeplinirii planului de formare continuă;
- reformarea managementului carierei bibliotecarilor în baza unui index de competențe și sistem de evaluare și de promovare după abilități;
- elaborarea instrumentelor de măsurare obiectivă a nivelului de

cunoștințe al salariaților.

În general, în programele de instruire a personalului erau planificate acțiuni după niveluri:

Nivelul avansat (manageri de nivel strategic și tactic). Forme de instruire: Școala de management, vizite de documentare (bibliotecile din România, Germania, Ungaria, Rusia, Franța, SUA etc.); Clubul Biblioteconomiștilor; participarea la diferite activități științifice organizate de BNRM și alte biblioteci; autoperfecționarea. Începând cu anul 2014, erau planificate instruirii la distanță (conferințe video, cursuri online).

Toate nivelurile. Forme de instruire: instructaj la angajare, instruirea la locul de muncă (formarea deprinderilor și abilităților practice specifice fiecărui post, reflectate în programele de activitate ale serviciilor); organizarea seminarelor tematice; participarea la activități cultural-științifice, conferințe, simpozioane, seminare profesionale organizate de BNRM și alte instituții de profil din țară.

Nivelul de grup (grupuri diferențiate în funcție de gradul de pregătire și profilul funcțional). Forme de instruire: Clubul tinerilor bibliotecari; cursuri în domeniul informatizării și catalogării; inițiere în operarea calculatorului; utilizarea internetului, e-mailului; scannarea documentelor; Ora bibliotecarului, organizarea cursurilor de studiere a limbii engleze, elaborarea de proiecte, studii, lucrări etc. Din 2014 se planificau cursuri de utilizare și creare a catalogului partajat SIBIMOL. Drept exemplu, menționăm datele din Raportul de activitate pe anul 1998: s-a desfășurat Cursul de management de bibliotecă, cu participarea șefilor serviciilor, bibliotecarilor principali (48 de persoane); cursurile de studiere a limbii engleze (2 persoane); cursurile „Formarea formatorilor”, organizate de Fundația Soros - Moldova (5 persoane); vizite de studiu în Germania, Budapesta, România (8 persoane).

În scopul asistenței metodologice în domeniul biblioteconomiei, BNRM elaborează și editează publicații de specialitate: „Biblioteconomia Moldovei: cadru de reglementare”; „Buletin bibliologic”, care

furnizează informații succinte asupra noilor intrări de specialitate; revista științifică și bibliopraxiologică „Magazin bibliologic”.

Concluzii. În ultimul deceniu al secolului XX, domeniul infodocumentar din Republica Moldova a fost supus unor modificări, drept consecință a celor din societate, care au influențat în mod direct formarea continuă a personalului de specialitate din biblioteci. După descentralizarea din anul 1991, are loc regruparea responsabilităților, Bibliotecii Naționale revenindu-i funcțiile metodologice, implicit responsabililor de biblioteci. Apar primele idei în privința creării unui sistem de formare profesională continuă a personalului de specialitate din bibliotecile Republicii Moldova. Sunt abordate problemele cu privire la creșterea profesională, îmbogățirea cunoștințelor, formarea abilităților profesionale noi etc. Specialiștii din domeniul informației conștientizează că schimbarea nu poate fi realizată de personalul vechiului format, ci de unul competent, capabil să producă evoluție.

Actualmente, activitatea CFPC din cadrul BNRM este orientată permanent spre a oferi programe relevante de formare profesională continuă a personalului de specialitate din SNB, creșterea nivelului de pregătire a formatorilor interni, colaborare și schimb de experiențe cu trainerii externi. În acest sens, anual se studiază necesitățile de formare ale personalului (forme și metode de instruire, conținut, stil de predare, strategii de evaluare a cunoștințelor etc.), se promovează schimbările din domeniu analizând practicile naționale și internaționale, se organizează ateliere, mese rotunde, wordshopuri, lecții publice etc., încurajând participanții la instruirea pe tot parcursul vieții. Astfel, în perioada pandemiei au fost furnizate activități de formare precum: e-Portofolii documentare, destinate personalului de specialitate din cadrul BNRM (transmise angajaților prin e-mail); e-Portofolii educaționale, suport educațional personalului de specialitate din biblioteci (tutoriale de dezvoltare a competențelor digitale, suporturi metodologice, analize statistice etc.) integrate în colecția Centrul de Resurse, pagina web a BNRM.

Referințe bibliografice:

1. BAȘ, Cristina. Programul „NOVATECA” a modernizat peste o mie de biblioteci din întreaga țară [online]. [citată 04.02.2020]. Disponibil: https://sputnik.md/radio_podcasturi/20181118/23079314/Programul-Novateca-a-modernizat-pesto-o-mie-de-biblioteci-din-intreaga-tara.html
2. CHERADI, Natalia, MARTIN, Rodica. Bibliotecile universitare în contextul sistemului național de biblioteci. In: Magazin bibliologic. 1995, nr. 1-2, pp. 18-23.
3. CORGHENCI, Ludmila. Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării: carieră plus. In: Magazin bibliologic. 2017, nr. 3-4, pp. 12-15. ISSN 1857-1476.
4. CORGHENCI, Ludmila. Perfecționarea – factor important în afirmarea profesiei de bibliotecar. In: Magazin bibliologic. 1994, nr. 2, p. 15.
5. Cu privire la reciclarea specialiștilor în domeniul culturii și artelor. Ordin nr. 85 din 02.04.1992 al Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova. In: Biblioteconomia Moldovei: cadru de reglementare. Chișinău: BNRM, 1993, pp. 68-69.
6. Memorandumul de înțelegere în domeniul monitorizării impactului și gestiunii datelor statistice în bibliotecile publice între Asociația Obștească Reprezentanța din Republica Moldova a Consiliului pentru Cercetări și Schimburi Internaționale „IREX” și Ministerul Culturii al Republicii Moldova. In: Biblioteconomie și Științe ale Informării în Republica Moldova, 2015-2017. Chișinău: BNRM, 2017, pp. 133-135. ISBN 978-9975-3096-8-4.
7. OSOIANU, Vera. Autoinstruirea – baza piramidei formării profesionale continue. In: Biblioteca. 2011, nr. 12, pp. 355-358. ISSN 1220-3386.
8. OSOIANU, Vera. Biblioteca Națională a Republicii Moldova – centru biblioteconomic național. In: Centrul Biblioteconomic Național: conținut de calitate și schimbări de perspectivă. Chișinău: BNRM, 2019. ISBN 978-9975-3361-7-8.
9. Programul de dezvoltare a bibliotecilor în Republica Moldova (1997-2000) nr. 610 din 02.07.1997 [online]. [citată 25.08.2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=83359&lang=ro
10. Rapoartele de activitate a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova pentru anii 2017- 2020 [online]. [citată 10.09.2021]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/publicatii>

11. RĂU, Alexe. Schimbarea la față a bibliotecilor basarabene (Anul biblioteconomic 1991). In: Magazin bibliologic. 1992, nr. 1-2, pp. 109-118.
12. Regulament de organizare și funcționare a Centrului de Formare Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării. Chișinău, 2017. Disponibil: <http://www.bnrm.md/index.php/acces-dedicat/bibliotecarilor/formarea-profesionala-continua>
13. Regulament de organizare și funcționare a Centrului de reciclare și perfecționare profesională a cadrelor de bibliotecă. In: Biblioteconomia Moldovei: cadru de reglementare. Chișinău: BNRM, 1993, pp. 71-74.
14. Regulamentul de organizare și funcționare a Departamentului Biblioteconomie. In: Biblioteconomia Moldovei: cadru de reglementare. Chișinău: BNRM, 1993, pp. 132-153.
15. Regulamentul privind evaluarea bibliotecilor publice aprobat prin Hotărârea nr. 747 din 07.10.2020 a Ministerului Educației, Culturii și Cercetării [online]. [citat 10.09.2021]. Disponibil: <http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Regulamentul%20privind%20evaluarea%20bibliotecilor%20publice.pdf>
16. Sistemul național de biblioteci al Republicii Moldova: model strategic aprobat prin Hotărârea din 27.12.1991 a Colegiului Ministerului Culturii și Cultelor al Republicii Moldova. In: Biblioteconomia Moldovei: cadru de reglementare. Chișinău: BNRM, 1993, pp. 6-49.

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ ȘI RESPONSABILITĂȚILE STATUTARE VIZÂND BIBLIOTECILE PUBLICE TERITORIALE

Vera OSOIANU,
director adjunct, BNRM

Rezumat: *Articolul reflectă relațiile dintre Biblioteca Națională a Republicii Moldova și rețeaua bibliotecilor publice teritoriale. Autorul se referă în mod special la responsabilitățile Bibliotecii Naționale în calitate de centru biblioteconomic național, aflată în subordinea Ministerului Culturii și antrenată, respectiv, în elaborarea și promovarea politicilor statului în domeniul biblioteconomie și știința informării.*

Cuvinte-cheie: *sistem național de biblioteci, centru biblioteconomic național, biblioteci publice teritoriale, evaluarea bibliotecilor.*

Abstract: *The article reflects the relations between the National Library of the Republic of Moldova and the network of territorial public libraries. The author refers, in particular, to the National Library's task to work as the National Librarianship Center, being subordinated to the Ministry of Culture and, respectively, being involved in elaboration and promotion of the state policies in the field of library and information science.*

Keywords: *National Librarianship System, National Librarianship Center, territorial public libraries, evaluation of the libraries.*

Eficiența bibliotecilor este direct proporțională cu starea spațiilor, calitatea resurselor, nivelul de instruire a personalului, disponibilitatea tehnologiilor și a serviciilor moderne în bază de tehnologii.

Finanțarea insuficientă a bibliotecilor, după principiul „ce a rămas de la alții”, care se menține pe parcurs de decenii, și influența timpului, în special a crizelor de tot felul, a dus la acumularea unor

probleme grave în activitatea bibliotecilor publice teritoriale, fără soluționarea cărora este imposibilă dezvoltarea și afirmarea bibliotecilor ca adevărate instituții de cultură, cunoaștere și informare, adevărate centre comunitare, capabile să contribuie la prosperarea comunităților servite, la dezvoltarea multilaterală a cetățenilor și îmbunătățirea calității vieții acestora. Dacă invocăm faptul că misiunea bibliotecii este îmbunătățirea calității vieții cetățenilor din aria de servire, atunci trebuie să constatăm că biblioteca cu greu se poate achita de această misiune.

Rețeaua bibliotecilor publice teritoriale, care are o pondere aparte în sistemul național de biblioteci, este constituită, în cea mai mare parte, din biblioteci mici și subdezvoltate și în acest context crește rolul Bibliotecii Naționale ca centru biblioteconomic național, care își asumă mai multe responsabilități, având ca ținte prioritare îmbunătățirea conținuturilor și a serviciilor atât în format tradițional, cât și în format digital, dezvoltarea capacităților, asistența de specialitate, promovarea experiențelor avansate și a inovațiilor, de rând cu toate celelalte responsabilități stipulate în Legea cu privire la biblioteci (2017), Regulamentul privind asistența metodologică în cadrul sistemului național de biblioteci (2022) și Statutul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova.

Toate eforturile întreprinse de echipa Bibliotecii Naționale în ultimii ani în raport cu bibliotecile publice teritoriale au avut ca țintă consolidarea bibliotecilor ca platforme care ajută la realizarea obiectivelor primordiale ale administrațiilor publice locale pe segmentul politicilor culturale, de promovare a cunoașterii și de organizare a timpului liber al membrilor comunității.

Conform datelor statistice de la 1 decembrie 2022, sistematizate de Centrul de statistică din cadrul Bibliotecii Naționale, rețeaua bibliotecilor publice teritoriale din Republica Moldova este constituită din 1 307 biblioteci și filiale, care servesc populația republicii de 2 597,1 de persoane, repartizată în aproximativ 1 700 de localități. În raport cu anul 2020, numărul de biblioteci s-a micșorat cu 12

unități. În ultimii cinci ani, se înregistrează o scădere permanentă, de la 1 338 în anul 2017 la 1 307 în anul 2022, respectiv, în această perioadă au fost închise 31 de biblioteci. Reducerile au loc în mare parte din contul comasării bibliotecilor pentru copii cu celelalte biblioteci. De menționat faptul că în Republica Moldova se operează cu numărul de biblioteci și filiale, prin urmare numărul 1 307 include atât bibliotecile din unitățile administrative, cât și filialele lor. Această situație reprezintă un impediment în compararea situației din Republica Moldova cu situația din alte țări.

Toate bibliotecile și filialele lor funcționează sub umbrela Legii cu privire la biblioteci și sunt finanțate de administrațiile publice locale și îndrumate metodologic de Ministerul Culturii și centrele biblioteconomice de nivel național, respectiv de Biblioteca Națională a Republicii Moldova și Biblioteca Națională pentru Copii „Ion Creangă”.

Conform Legii cu privire la biblioteci, autoritatea publică centrală este reprezentată de Ministerul Culturii, care coordonează și promovează politica statului în domeniu; asigură unitatea națională în activitatea bibliotecilor; coordonează și monitorizează activitatea sistemului național de biblioteci; elaborează și aprobă cadrul normativ; monitorizează procesul de implementare a legislației; ține statistica datelor; organizează și realizează atestarea personalului de specialitate, realizează evaluarea bibliotecilor etc.

În calitatea sa de instituție subordonată Ministerului Culturii, Biblioteca Națională are implicații semnificative în formarea și implementarea politicilor naționale în biblioteconomie și știința informării, precum și în asigurarea vizibilității sistemului național de biblioteci la nivel global, care se realizează prin participarea în proiectele principale promovate de organizațiile profesionale de profil, în special IFLA (Federația Internațională a Asociațiilor de Biblioteci și Bibliotecari) și CENL (Fundatia Conferința Bibliotecilor Naționale Europene). În ambele organizații, BNRM este membru cu drepturi depline. La fel, BNRM este antrenată în realizarea

sarcinilor specifice Ministerului Culturii.

Personalul de specialitate de care dispune BNRM îi permite să facă față acestor responsabilități. Conform schemei de încadrare, la data de 1 ianuarie 2022, personalul Bibliotecii Naționale era constituit din 256 de unități, dintre care: personal de conducere - 36, personal de execuție - 178, personal cu studii superioare - 176, inclusiv personal cu studii de specialitate - 70. Dintre aceștia, categoria superioară o, categoria superioară o dețin 21 de angajați, categoria I - 32, categoria II - 33.

Biblioteca Națională este bibliotecă de categorie superioară, acest statut a fost confirmat și în urma evaluării bibliotecii, care a avut loc în anul 2021.

Participarea salariaților BNRM la elaborarea și implementarea Legii cu privire la biblioteci, în procesul de elaborare a cadrului de reglementare, în componența Consiliului Biblioteconomic Național, în componența Comisiei Naționale de Evaluare a bibliotecilor, în componența Comisiei Republicane de Atestare, în structurile de vârf ale unor organizații profesionale, precum Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova și Liga Bibliotecarilor din Republica Moldova, permite fortificarea bazei pentru o comunicare mai amplă cu bibliotecarii, fondatorii bibliotecilor și decidenții de nivel diferit de responsabilitate.

Aceste pârghii sunt de o mare importanță în cunoașterea mai bună a problemelor de nivel local și oferă o perspectivă mai clară privind soluționarea acestora.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova are, de asemenea, responsabilități speciale pentru dezvoltarea și consolidarea bibliotecilor publice teritoriale ca instituții sociale active și relevante. Legea bibliotecilor, Statutul BNRM, Regulamentul de asistență metodică în cadrul sistemului național de biblioteci conferă BNRM roluri esențiale, vizând bibliotecile publice în general și în special bibliotecile publice teritoriale.

Printre obiectivele permanente ale BNRM, de interes și pentru

bibliotecile publice teritoriale, un loc aparte ocupă modernizarea activității bibliotecilor, implicarea în dezvoltarea politicii naționale în domeniul biblioteconomie și știința informării, dezvoltarea nucleului bibliotecii digitale naționale, actualizarea și distribuirea cunoștințelor și experiențelor, dezvoltarea capacităților. În acest sens o atenție deosebită este acordată proiectelor importante ale bibliotecii: SIBIMOL, Centrul tehnic de conservare și restaurare a documentelor, Centrul de statistică, Centrul Național de Digitizare, Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Știința Informării.

Conștientizând rolul de bibliotecă a ultimei resurse, echipa BNRM oferă infrastructura instituției pentru dezvoltarea serviciilor necesare utilizatorilor finali ai bibliotecilor, consolidează bazele pentru utilizarea conținuturilor digitale și dezvoltarea de noi servicii digitale.

Aceste creșteri sunt semne bune, pentru că bibliotecile publice teritoriale sunt responsabile de promovarea cunoștințelor, educației și a activităților culturale prin oferirea resurselor informaționale, serviciilor și facilităților necesare tuturor membrilor comunității.

Spre acest deziderat a fost orientată și evaluarea bibliotecilor publice teritoriale, care a avut loc pe parcursul anului 2021, în conformitate cu Ordinul nr. 193 din 25 februarie 2021 „Cu privire la constituirea Comisiei de evaluare a bibliotecilor publice teritoriale”. Ministerul Culturii a organizat evaluarea bibliotecilor publice teritoriale, în conformitate cu Regulamentul privind evaluarea bibliotecilor publice, aprobat prin HG nr. 747 din 7 octombrie 2020. Procesul de evaluare reprezintă o noutate în sistemul biblioteconomic național și derivă din Legea cu privire la biblioteci, care, în articolul 13, stipulează că „bibliotecile se supun, în mod obligatoriu, evaluării, o dată la 5 ani”.

În urma evaluării au obținut, categoria superioară 6 biblioteci; categoria I - 22 de biblioteci; categoria a II-a - 49 de biblioteci; categoria a III-a - 321 de biblioteci; categoria a IV - 695 de biblioteci.

Atribuirea categoriilor, prin ordinul Ministerului Culturii, este un pas important în dinamizarea relațiilor bibliotecă – autoritate publică locală și un restart în activitatea bibliotecilor publice teritoriale. Pornind de aici, se face mai multă claritate în stabilirea salariilor bibliotecarilor, ceea ce reprezintă o dispută serioasă cu decidenții locali, mai ales după intrarea în vigoare a Legii nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar. Responsabilizarea și sensibilizarea factorilor de decizie de nivel local în vederea asigurării protecției sociale a bibliotecarului, respectării cadrului legislativ și normativ, care să asigure funcționarea eficientă a bibliotecilor, în special Legea cu privire la biblioteci (2017) și Legea salarizării nr. 270 din 23 noiembrie 2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar contribuie esențial la crearea imaginii pozitive a bibliotecii în comunitate.

BNRM este un avocat fidel al bibliotecilor publice, în special al bibliotecilor publice teritoriale, în acest sens sensibilizând frecvent decidenții de nivel central și local, privind problemele cu care se confruntă bibliotecarii și profesia în general. Iar problemele care erodează temelia SNB includ spațiile improprii bibliotecii moderne, condițiile precare de muncă, gradul avansat de uzură a colecțiilor, în special a resurselor pentru copii, nivelul scăzut de protecție a profesiei, imixtiunea politicului în activitatea bibliotecilor, atitudinea injustă a APL-urilor față de bibliotecă și bibliotecari etc.

De mai mulți ani, BNRM pledează pentru crearea pe lângă Ministerul Culturii a Fondului „Dezvoltarea serviciilor bibliotecare” axat pe: coordonarea unor proiecte de mare importanță pentru domeniu, construcții capitale, dezvoltarea competențelor bibliotecarilor în domeniul TIC, procurarea TIC, crearea cataloagelor electronice și retroconversia celor tradiționale, digitizarea patrimoniului documentar (cărți vechi, periodice de valoare etc.), procurarea softurilor, licențelor, programelor, susținerea și dezvoltarea site-urilor, portalurilor etc. În acest sens, facem referire la proiecte asemănătoare care există și au obținut succese reale în multe țări, cum ar

fi Statele Unite ale Americii (proiectele gestionate de Institutul de Servicii Muzeale și de Bibliotecă (IMLS), finanțat de Guvernul Federal), din Republica Cehă, Lituania, Norvegia etc.

O altă acțiune, promovată cu insistență de BNRM, care ar contribui la stimularea interesului pentru lectură este suplimentarea finanțării Programului pentru editarea cărții naționale. O orientare în acest sens ar putea fi recomandările IFLA/UNESCO la acest capitol - 250 de cărți achiziționate per 1 000 de locuitori, indicatorul național constituind în ultimii ani între 72-90 de cărți la o mie de locuitori.

Tot pe segmentul promovării lecturii ar fi și inițierea și susținerea de către stat a unui program național de promovare a lecturii, după exemplul Lituaniei sau al Poloniei, etc. Toate studiile realizate în acest context în Republica Moldova demonstrează că pe acest segment există un câmp spre valorificare enorm.

O altă problemă de interes pentru tot sistemul național de biblioteci este dezvoltarea Sistemului Integrat al Bibliotecilor Informatizate din Moldova (SIBIMOL).

Fără o susținere suplimentară din partea statului, în special în ceea ce ține de soft, nu este posibilă nici dezvoltarea Bibliotecii Naționale Digitale „Moldavica”, accesibilitatea căreia ar permite dezvoltarea serviciilor pentru utilizatorii finali ai bibliotecilor.

Misiunea bibliotecii publice teritoriale constă în îmbunătățirea calității vieții membrilor comunității din aria de servire, iar aceasta se face printr-un efort intelectual și practic de întreținere a unei biblioteci, care să corespundă necesităților utilizatorilor. Cele 1 307 biblioteci publice teritoriale pot contribui la dezvoltarea comunităților pe care le servesc, pot crește până a deveni „sufletul comunității”, pot altoi dragostea de cunoaștere, pot asigura vizibilitatea comunităților în spațiul virtual, pot servi ca platformă pentru comunicare și progres, dar nu pot face nimic din toate aceste lucruri fără investiții în spații, resurse, tehnologii și în bibliotecari.

Abia după aceste investiții, putem conta pe recompensa succesului și pe recunoștința comunității.

Referințe bibliografice:

1. LEGEA cu privire la biblioteci [online]. [citat 24.02.2022]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120694&lang=ro
2. REGULAMENTUL privind asistența metodologică în cadrul sistemului național de biblioteci [online]. [citat 24.02.2022]. Disponibil: http://cbn.mc.gov.md/sites/default/files/document/attachments/Regulament_activitatea_metodologica_SNB_aprobat_MC.pdf
3. STATISTICA de bibliotecă 2020 [online]. [citat 24.02.2022]. Disponibil: <http://bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca/1472-statistica-de-biblioteca-2020>
4. STATUTUL Instituției Publice Biblioteca Națională a Republicii Moldova [online]. [citat 20.02.2022]. Disponibil: http://www.bnrm.md/files/biblioteca/Statut_BNRM.pdf

STRATEGII CÂȘTIGĂTOARE PENTRU SISTEMUL NAȚIONAL DE BIBLIOTECI

Ludmila CORGHENCI,
șefa Centrului de Formare Profesională Continuă în
Biblioteconomie și Științe ale Informării, BNRM

Svetlana BARBEI,
specialist principal, secția Relații internaționale și
suport managerial, BNRM

Rezumat: *Articolul reflectă direcțiile principale de activitate a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova (BNRM) în sprijinul sistemului național de biblioteci, conform prevederilor Legii cu privire la biblioteci (nr. 160 din 20.07.2017). Serviciile, produsele, programele și proiectele prezentate confirmă implicarea responsabilă a BNRM în procesul de eficientizare a funcționării bibliotecilor din Republica Moldova.*

Cuvinte-cheie: *sistemul național de biblioteci, centru biblioteconomic național.*

Abstract: *Article reflects the main directions of activity of the National Library of the Republic of Moldova (NLRM) in support of the National Librarianship System, according to provisions of the Law on Libraries (No. 160 of 20.07.2017). Presented services, products, programs and projects all in one confirm the responsible involvement of the NLRM in the process of improvement of libraries' activity in the Republic of Moldova.*

Keywords: *National Librarianship System, National Librarianship Center.*

Prinipiile directoare ale UNESCO „Bibliothèques nationales: principes directeurs” (Paris, 1997), care rămân actuale până azi, stabilesc standardele internaționale de organizare și funcționare a bibliotecilor naționale, calificând aceste instituții drept verigă nodală a sistemului național de biblioteci. Conform prevederilor ar-

ticolului 6 al Legii cu privire la biblioteci (nr. 160 din 20.07.2017), sistemul național de biblioteci include biblioteci organizate în rețele după principiul teritorial sau de ramură, coordonate de bibliotecile cu statut de centru biblioteconomic și de Ministerul Culturii al Republicii Moldova, fiind structurate după următoarele tipuri: naționale, publice teritoriale, din instituțiile de învățământ și specializate [3].

Biblioteca Națională a Republicii Moldova are statut de centru biblioteconomic național, fiind principala bibliotecă în cadrul SNB. Ea sporește eficiența SNB în felul următor: elaborează și promovează politicile/strategiile biblioteconomice; participă și elaborează cadrul legal și de reglementare a organizării și funcționării bibliotecilor; coordonează activitatea de cercetare; coordonează și organizează formarea profesională continuă a personalului; creează și oferă servicii și produse intelectuale pentru biblioteci și bibliotecari; stimulează și dezvoltă parteneriatul biblioteconomic între biblioteci și alte structuri; oferă asistență metodologică pe diferite componente ale organizării, funcționării și modernizării bibliotecilor; desfășoară activități de advocacy/avocatură biblioteconomică; colectează, valorifică, diseminează și asigură accesul la datele statistice privind activitatea bibliotecilor.

În continuare prezentăm principalele atribuții ale BNRM, realizate în ultimii 30 de ani, care demonstrează responsabilitatea și implicarea acesteia în procesul de eficientizare a funcționării SNB. În mare parte, aceste atribuții sunt reflectate în articolul 8 al Legii cu privire la biblioteci [3].

BNRM – centru de expertiză și asistență metodologică în domeniul conservării și restaurării patrimoniului național de documente de bibliotecă

Pivotul realizării acestei atribuții de bază este Centrul de conservare și restaurare a documentelor. Centrul oferă consiliere, asistență metodologică și practică bibliotecilor din cadrul SNB, arhivelor și muzeelor; studiază, implementează și diseminează cele

mai bune practici în conservarea resurselor informaționale pe suport de hârtie; diversifică tehnologiile și mijloacele tehnice aplicate; participă la conferințe științifice și seminare practice pe probleme de conservare; organizează activități educaționale privind conservarea și restaurarea documentelor, atât pentru specialiști în domeniu, cât și pentru publicul larg. Astfel, BNRM centreează atenția membrilor societății asupra unicității patrimoniului național de documente, responsabilității de păstrare și valorificare a acestuia.

În ultima perioadă, BNRM a organizat pentru bibliotecari, cercetători, specialiști în conservare și restaurare documentară ateliere de lucru cu genericul „Politica de prezervare a colecțiilor de documente”, „Tehnologii și metode inovatoare în restaurarea documentelor vechi”, cu participarea experților din străinătate, cursuri de instruire pentru personalul Bibliotecii Științifice Medicale a Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” (cu tema „Conservarea și restaurarea documentelor de bibliotecă”.

Rezerva Națională de Publicații

Rezerva Națională de Publicații (RNP) reprezintă o colecție de publicații care este distribuită bibliotecilor publice din întreaga țară. Aceasta este constituită din două componente: colecția RNP și colecția de schimb, acestea fiind constituite în scopuri diferite.

Colecția RNP are funcția unui fond de asigurare, adică prezintă o rezervă destinată, în primul rând, pentru a completa colecțiile BNRM și, în al doilea rând, colecțiile bibliotecilor sistemului național. Colecția de schimb conține, în mare parte, publicații scoase din circuitul lecturii la BNRM.

Sursele de completare a colecției de schimb pot fi împărțite condiționat în *interne* (dublete, documente ce nu țin de profilul Bibliotecii Naționale) și *externe* (donații, cărți din fondurile bibliotecilor lichidate, publicații confiscate etc.).

Majoritatea publicațiilor parvin de la Guvernul Republicii Moldova, Ministerul Culturii, de la edituri, biblioteci personale și alți

donatori din republică. Anual RNP este completată cu până la 15 mii de volume, care ulterior sunt redistribuite partenerilor din Republica Moldova. Până în prezent, de acest serviciu au beneficiat bibliotecile publice teritoriale, bibliotecile din cadrul Ministerelor Justiției, Apărării, Departamentului Instituțiilor Penitenciare, unităților militare, instituțiilor de învățământ din republică (gimnazii, licee, colegii și centre de excelență, universități). La fel, prin intermediul RNP sunt recepționate și distribuite către bibliotecile publice teritoriale cărțile provenite din proiecte editoriale, susținute de către Ministerul Culturii, din donații din partea unor autori. În fiecare an, BNRM recepționează în acest scop circa 30 mii de publicații.

Centrul Național de Digitizare

În baza noilor tehnologii ale informației și comunicațiilor, BNRM caută modalități eficiente de îmbunătățire a calității serviciilor de bibliotecă pentru populația țării, de facilitare a accesului oamenilor la informație. Eforturile depuse au menirea de a oferi ajutor bibliotecilor din țară în procesul de utilizare a noilor tehnologii informaționale. În acest scop, BNRM a demarat crearea Bibliotecii Naționale Digitale. Dezvoltarea acesteia ca parte a bibliotecii digitale europene urmărește conservarea și protecția patrimoniului național documentar existent în bibliotecile din SNB, precum și lărgirea accesului populației la acest patrimoniu.

În anul 2021, BNRM a purces la restructurarea secției Colecții digitale și a creat Centrul Național de Digitizare (inaugurat la 23 februarie 2022). Fondarea Centrului a fost posibilă grație Proiectului de îmbunătățire a echipamentelor de digitizare din cadrul BNRM, susținut de Guvernul Japoniei prin Agenția Japoneză de Cooperare Internațională (JICA). Prin crearea Centrului Național de Digitizare, Biblioteca Națională a Republicii Moldova își asumă rolul important în digitizarea patrimoniului cultural, astfel contribuind la crearea identității culturale digitale a Republicii Moldova în spațiul

virtual [5].

Centrul Național de Digitizare are ca obiect de activitate:

- digitizarea documentelor (documente legate, documente audio-vizuale, documente-imagini etc.);
- explorarea, adaptarea și implementarea standardelor și protocoalelor internaționale pentru digitizarea și conservarea patrimoniului cultural, precum și a experiențelor altor biblioteci;
- conservarea și arhivarea pe termen mediu și lung a obiectelor digitale;
- cooperarea și stabilirea relațiilor de parteneriat cu alte instituții din țară, implicate în digitizarea patrimoniului cultural;
- colaborarea cu instituțiile similare din străinătate, în special cu Biblioteca Digitală Europeană (bibliotecă, arhivă și muzeu) – platforma patrimoniului cultural digital european;
- asistență de specialitate.

Obiectivele Centrului Național de Digitizare sunt stabilite după cum urmează: amplificarea, dinamizarea și accelerarea procesului de digitizare a valorilor de patrimoniu, deținute de către BNRM și de partenerii BNRM în Programul „Memoria Moldovei”; coordonarea eforturilor de digitizare a colecțiilor relevante din instituțiile deținătoare de colecții de patrimoniu, precum și a cărților de valoare deosebită; asigurarea unității strategice și tactice a activității bibliotecilor și instituțiilor participante în Programul „Memoria Moldovei”; organizarea și livrarea de instruiri în dezvoltarea competențelor de incluziune digitală pentru personalul responsabil de crearea, gestionarea și conservarea conținutului digital.

Deoarece în Republica Moldova nu există o structură specializată în digitizarea documentelor, care ar putea oferi servicii de digitizare sau consultanță pe acest segment, Centrul Național de Digitizare din cadrul BNRM este o entitate competentă pentru oferirea de expertiză privind cultura digitală. În susținerea acestui deziderat, efortul de coordonare și realizare a acțiunii de digitizare este orientat în două direcții: activitatea de digitizare propriu-zisă (în funcție de

etapizarea acesteia) și dezvoltarea/extinderea Bibliotecii Naționale Digitale „Moldavica” – transformarea acesteia în Bibliotecă Digitală Națională – platformă de agregare și recoltare a conținutului național digital din cadrul instituțiilor deținătoare de patrimoniu național scris și imprimat.

Implementarea cu succes a acestui proiect va ajuta BNRM să-și îndeplinească misiunea sa esențială – de a asigura accesul la colecțiile sale atât generației de azi, cât și celor viitoare.

Centrul Național de Împrumut Interbibliotecar

În scopul asigurării accesului la informație și al garantării satisfacerii cerințelor utilizatorilor, BNRM oferă servicii de împrumut interbibliotecar la nivel național și internațional, cu respectarea prevederilor Regulamentului privind Sistemul Național de Împrumut Interbibliotecar, aprobat de Ministerul Culturii în anul 2016 [10]. Conform prevederilor Regulamentului, BNRM exercită funcția de Centru Național al Împrumutului Interbibliotecar (în continuare – CNÎIB) prin realizarea următoarelor funcții de bază: gestionează activitatea în domeniu în cadrul SNB; acordă asistență de specialitate și asigură instruirea profesională privind problemele de profil, în colaborare cu bibliotecile/centrele biblioteconomice; asigură îndeplinirea operativă a cererilor de împrumut interbibliotecar adresate prin coordonare de către bibliotecile beneficiare indiferent de apartenența lor departamentală; adresează cererile de împrumut unor biblioteci din străinătate, în cazul lipsei documentelor solicitate în colecțiile proprii; asigură colectarea și analiza datelor statistice, prezentându-le factorilor de resort, și altele.

Este important ca BNRM să contribuie la revigorarea acestui serviciu în bibliotecile sistemului național, inițiind procesul de revizuire a cadrului de reglementare, asigurând un mecanism eficient de funcționare a împrumutului interbibliotecar, bazat pe principiile de colaborare reciprocă și benevolă între biblioteci, metodologii aproba-

te la nivel național în corespundere cu recomandările organismelor internaționale.

Expertiza documentelor pasibile de export

BNRM efectuează expertiza documentelor pasibile de export în baza Regulamentului privind expertizarea publicațiilor pasibile pentru export, aprobat de către Ministerul Culturii. Documentul stabilește și detaliază obiectivele, modul de exercitare a expertizării publicațiilor pasibile pentru export în conformitate cu legislația în vigoare.

Această atribuție este realizată în scopul asigurării controlului asupra exportului publicațiilor din țară, protejării patrimoniului cultural național mobil, identificării bunurilor culturale mobile și/sau a publicațiilor care nu sunt susceptibile de a fi clasate ca patrimoniu, pentru care se solicită export temporar sau definitiv.

Efectuarea controlului bibliografic național

BNRM participă la efectuarea controlului bibliografic național prin elaborarea și editarea compartimentului Bibliografiei Naționale a Moldovei, intitulat „Moldavistica (Exteriorica)”, care asigură informarea bibliografică a colaboratorilor științifici, specialiștilor din diferite domenii, altor categorii de persoane interesate privind publicațiile (cărți, articole, recenzii etc.) editate în străinătate, ce vizează viața științifică, social-politică, economică, culturală și alte domenii de activitate din Republica Moldova, precum și cele care sunt semnate de autori, editori din Republica Moldova, achiziționate în colecțiile BNRM și ale altor biblioteci (<http://www.bnrm.md/index.php/publicatii/bibliografii/13-publicatii/bibliografii/21-moldavistica>).

Asigurarea funcționării Catalogului Național Colectiv Partajat

BNRM are misiunea de a crea Catalogul Național Colectiv Partajat, care este componenta principală, integratoare a Sistemului

lui Integrat al Bibliotecilor Informatizate din Republica Moldova (SIBIMOL). Catalogul Național Colectiv Partajat reflectă colecțiile și bazele de date ale bibliotecilor din Moldova, fiind accesibil în orice localitate.

Regretatul Alexe Rău, directorul general al BNRM și autorul concepției SIBIMOL, atribuia o importanță deosebită creării acestui sistem. „Prin SIBIMOL, biblioteconomia noastră poate nu doar să treacă printr-un reviriment în ceea ce privește imaginea ei în societatea moldavă, ci își cucerește locul său și pe mapamondul biblioteconomic”, scria Alexe Rău în anul 2002, când această metodă tehnologică încă nu exista în lume [7, p. 1]. În opinia acestuia, prin crearea SIBIMOL, BNRM își va aduce partea sa de contribuție la dezvoltarea biblioteconomiei universale.

Catalogul Național Colectiv Partajat are scopul de a exclude dublarea proceselor de catalogare; a determina localizarea documentelor aflate în bibliotecile din Republica Moldova, prin aceasta economisindu-se resurse umane, financiare și tehnice; a facilita schimbul interbibliotecar; a asigura accesul rapid la informație, indiferent de locul de trai al utilizatorilor.

BNRM monitorizează procesul de integrare a resurselor bibliografice din colecțiile bibliotecilor participante în SIBIMOL, acordă asistență de specialitate, administrează și actualizează site-ul SIBIMOL. În prezent, Catalogul cuprinde peste 711,1 mii de înregistrări bibliografice, reflectând colecțiile celor 33 de biblioteci publice, participante la SIBIMOL.

Conform prevederilor Regulamentului privind activitatea metodologică în cadrul sistemului național de biblioteci, BNRM deține statutul de centru biblioteconomic național, realizând următoarele funcții de bază:

- asigură coordonarea metodologică a activității bibliotecilor publice;
- organizează formarea profesională continuă a personalului din biblioteci;

- colectează și analizează datele statistice oferite de bibliotecile publice, fiind furnizor de statistici oficiale al SNB [3, art. 19].

Dezvoltarea competențelor profesionale ale personalului din biblioteci

În conformitate cu prevederile documentelor legislative și de reglementare în vigoare, BNRM deține responsabilități privind dezvoltarea competențelor, instruirea personalului din bibliotecile sistemului național (încă din anul 1991) [1]. În anul 2017, în structura BNRM a fost constituit Centrul de Formare Profesională Continuă în Biblioteconomie și Științe ale Informării (CFPC) conform prevederilor Ordinului nr. 386 din 30 decembrie 2016 „Cu privire la optimizarea activității Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova” al Ministerului Culturii.

CFPC are misiunea de a organiza activitatea educațională continuă pentru personalul instituțiilor bibliotecare, în contexte nonformale și informale, a coordona și a sprijini metodologic activitățile de formare continuă la nivelul structurilor similare din țară în conformitate cu cerințele legislative în vigoare, precum și cu cele de dezvoltare a bibliotecii moderne.

CFPC oferă comunității profesionale următoarele servicii și produse: oferte educaționale instituționale și integrate (fundamentate pe studiile anuale ale necesităților de dezvoltare a competențelor bibliotecarilor); activități educaționale (traininguri, ateliere, cursuri, conferințe etc.); instrumente de analiză a impactului activităților educaționale; suporturi educaționale (tradiționale și online); tutoriale; mostre de curriculum; consiliere în organizarea și conținutul formării profesionale continue.

Activitatea metodologică

Activitatea metodologică în sprijinul sistemului național de biblioteci este realizată de către BNRM prin diverse modalități, metode și tehnici, vizând cunoașterea, instruirea și dezvoltarea personalului, îmbunătățirea activității bibliotecilor. Activitatea metodologică

în cadrul sistemului național de biblioteci se manifestă în toate domeniile de activitate bibliotecară și rezidă în:

- acordarea asistenței de specialitate;
- sprijinirea dezvoltării structurale și procesuale a bibliotecii;
- stimularea educației continue a personalului din biblioteci, informarea și asigurarea accesului la diverse programe de formare profesională, crearea posibilităților de instruire;
- analiza stării și identificarea tendințelor de dezvoltare a bibliotecilor, a priorităților profesionale, crearea informației necesare ca suport pentru deciziile de management și ale factorilor de resort;
- previzionarea nevoilor personalului de specialitate din biblioteci și punerea la dispoziție a informației profesionale, dezvoltând un flux comunicațional între centrele biblioteconomice și beneficiarii acestora;
- formarea capacităților analitice de gândire, formarea atitudinilor și convingerilor profesionale ale bibliotecarilor în contextul dezvoltării competențelor profesionale și deontologice;
- diagnoza/examinarea situației, îndrumări și consilieri individuale și de grup privind direcțiile de activitate a bibliotecilor, elaborarea și avizarea informațiilor privind problemele activității bibliotecilor/bibliotecarilor;
- asistența metodologică și practică privind realizarea și diseminarea rezultatelor cercetărilor statistice, bibliografice, biblioteconomice, de marketing și altele; producerea de idei noi și punerea acestora în aplicare [8].

În calitatea sa de centru biblioteconomic național, Biblioteca Națională organizează întruniri profesionale, deplasări, campanii, elaborează și diseminează publicații metodologice. BNRM editează documente metodologice directe (politici, instrucțiuni, reguli, norme), materiale metodologice (modele de politici, ghiduri, scrisori, recomandări etc.), materiale informaționale (buletine informative, portofolii ale conferințelor zonale etc.) [2].

O reușită deosebită a BNRM – crearea și plasarea pe platformă

de acces deschis a Repozitoriului Național Tematic în Biblioteconomie și Științe ale Informării Mold-LIS (<http://moldlis.bnrm.md/>). Mold-LIS – urmărește obiectivele: asigurarea transparenței și amplificarea comunicării profesionale; creșterea numărului de citări ale publicațiilor cercetătorilor/specialiștilor în domeniu; promovarea imaginii domeniului și cercetătorilor în mediul informațional global; sporirea competitivității, vizibilității și impactului rezultatelor activității de cercetare în domeniul biblioteconomiei și științelor informării la nivel național; lărgirea și facilitarea accesului publicului interesat la publicații de profil, în mod deosebit al personalului de specialitate – în scopul dezvoltării competențelor profesionale, susținerii potențialului inovațional și creativ, avansării în carieră.

Dintre publicațiile tradiționale menționăm: „Biblioteconomia și Științe ale Informării în Republica Moldova” (acte legislative, ordine ale Ministerului Culturii al Republicii Moldova, regulamente etc.); revista de specialitate „Magazin bibliologic”; „Buletinul bibliologic” și altele.

Activitatea metodologică a devenit mai accesibilă prin diverse canale informaționale, prin crearea platformelor profesionale de comunicare, prin utilizarea tehnologiilor web 2.0 [2].

Activitatea metodologică este realizată de către toate structurile de profil ale BNRM, prin coordonare cu Direcția Cercetare și Dezvoltare în Biblioteconomie și Știința Informării.

Dezvoltarea și coordonarea cercetării în bibliotecile publice

BNRM contribuie la augmentarea statutului bibliotecii ca instituție de cercetare prin eficientizarea implicării personalului de specialitate în studii și cercetări, integrarea domeniilor cercetării și inovării în politicile și strategiile biblioteconomice, asigurarea transferului de cunoștințe, dezvoltarea abilităților și atitudinilor profesionale privind activitatea de cercetare.

Atribuțiile de bază ale BNRM în acest context sunt evidențiate după cum urmează:

- organizarea și asigurarea informațional-documentară a procesului de cercetare în biblioteconomie și științe ale informării;
- asigurarea metodologică, coordonarea și cooperarea activității de cercetare în biblioteci;
- crearea și asigurarea accesului la servicii și produse intelectuale pentru biblioteci și bibliotecari;
- stimularea, susținerea și coordonarea inovării în biblioteci, diseminarea experienței avansate.

BNRM identifică și elaborează direcțiile principale de investigații în domeniul biblioteconomiei și științelor informării, sprijină bibliotecile în elaborarea politicilor de cercetare, efectuarea de studii în bibliologie, studierea opiniei publice asupra cărții, lecturii, bibliotecii și bibliotecarului.

Reuniunile științifice organizate anual de către BNRM (simpozionul Anul Bibliologic, Forumul Cercetătorilor din Sistemul Național de Biblioteci, Conferința „Lectura și Scările”) sunt platforme benefice pentru prezentarea și promovarea rezultatelor cercetărilor, comunicarea profesională.

Cercetarea în biblioteconomie și științe ale informării se valorifică prin publicarea de monografii, publicații didactice și de referință, studii și articole în reviste de specialitate din țară și străinătate, comunicări în cadrul activităților științifice.

BNRM recunoaște importanța strategică a noului mod de organizare și efectuare a activității de cercetare, bazat pe cooperare și noi căi de difuzare a rezultatelor acesteia, a cunoștințelor – instrumente digitale, rețele, mass-media – Știința Deschisă. Angajându-se în diseminarea rezultatelor cercetării în domeniul biblioteconomiei și științelor informării, BNRM încurajează personalul din biblioteci să manifeste sprijinul pentru acestea și să publice în Acces Deschis. Implementarea prevederilor Politicii Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova privind accesul deschis asigură accesul și vizibilitatea amplificată a publicațiilor în biblioteconomie și științe ale informării.

rii (<http://www.bnrm.md/files/biblioteca/Politica-Acces-Deschis-BNRM-ro.PDF>).

Colectarea, analiza și valorificarea datelor statistice privind activitatea bibliotecilor

BNRM are o istorie veche de colectare și valorificare a datelor statistice privind activitatea bibliotecilor publice, începând cu anul 1959. Până în anul 2015, procesul era efectuat manual, cu unele excepții de utilizare a Microsoft Excel, a recepționării informațiilor prin poșta electronică. În anul 2015, conform Memorandumului de înțelegere în domeniul monitorizării impactului și gestiunii datelor statistice în bibliotecile publice, încheiat între AO „IREX” Moldova și Ministerul Culturii al Republicii Moldova, a fost inițiată modernizarea Centrului de statistică din cadrul BNRM. În urma modernizării, s-a început implementarea la nivel de țară a sistemului online de colectare/raportare a datelor statistice și utilizarea acestora în evaluarea activității bibliotecare, în monitorizarea impactului, dezvoltarea și promovarea bibliotecii.

În prezent, Centrul de statistică din cadrul BNRM gestionează două baze de date online:

- Sistemul de raportare online „Cercetarea statistică anuală nr 6-c”. Activitatea bibliotecilor (<http://6c.bnrm.md/ro/login>) include toate bibliotecile sistemului național, contribuind la generarea Raportului statistic centralizator privind activitatea sistemului național de biblioteci în anul ...; Aceste date sunt prezentate Biroului Național de Statistică, fiind parte a statisticii oficiale; Raportul statistic centralizator conține nouă compartimente de bază: date generale; colecții; resurse electronice; publicații seriale; servicii de bibliotecă și utilizarea lor; împrumut interbibliotecar; venituri și cheltuieli; personal de bibliotecă; instruirea personalului (<http://www.bnrm.md/index.php/profesional/statistica/statistica-de-biblioteca>); Sistemul online nr. 6-c reflectă și date privind integrarea serviciilor de dezvoltare a competențelor utilizatorilor/membrilor comunității în contextul Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă;

▪ Sistemul online de raportare (ORT) (www.ort.bnrm.md) colectează și oferă acces la datele statistice lunare privind activitatea bibliotecilor naționale și publice teritoriale; ORT permite monitorizarea și vizualizarea indicatorilor statistici lunar, realizarea studiilor în domeniu, schimbului de experiență. Sistemul ORT include indicatori specifici activității de bibliotecă, cuprinzând următoarele compartimente: Intrări la bibliotecă; Servicii de dezvoltare a competențelor utilizatorilor, statistica instruirilor; Investiții, donații și contribuții; Istории de succes; Parteneriate; Evenimente profesionale; Servicii publice electronice.

Centrul de statistică din cadrul BNRM a devenit o platformă de formare, cercetare și dezvoltare, ajutând bibliotecarii să-și dezvolte competențele, să asimileze sistemul de colectare a datelor și raportare online, să învețe tehnici și metode de cercetare și evaluare a activității, să utilizeze rezultatele cercetărilor cantitative și calitative în activitatea de dezvoltare și promovare a bibliotecii.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova este orientată spre a face lucruri care sporesc progresul și vizibilitatea bibliotecilor și bibliotecarilor, a țării în general. Produsele și serviciile acesteia contribuie, în final, la o lume mai bună (vorba lui Steve Jobs). Astfel, Biblioteca Națională a Republicii Moldova adaugă valoare sistemului național de biblioteci.

Referințe bibliografice:

1. CORGHENCI, Ludmila. Biblioteca Națională a Republicii Moldova: atribuții privind formarea profesională a personalului din bibliotecile publice. In: Magazin bibliologic. 2022, nr. 1/2, pp. 11-18. ISSN 1857-1476.
2. DMITRIC, Ecaterina. Activitatea metodologică – o nouă abordare în contextul inovării tehnologice. Teză de masterat [online]. [citat 8.02.2022]. Disponibil: <http://eprints.rclis.org/40563/1/teza-master-dmitric-final.pdf>
3. LEGE cu privire la biblioteci: nr. 160 din 20.07.2017 [online]. [citat 27.01.2022]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120694&lang=ro
4. OSOIANU, Vera. Biblioteca Națională și relațiile cu bibliotecile țării [online]. [citat 01.02.2022]. Disponibil: <https://ibn.idsi.md/sites/default/>

files/imag_file/109_114_Biblioteca%20Nationala%20si%20relatiile%20cu%20bibliotecile%20tarii.pdf

5. OSOIANU, Vera. Notă informativă despre Centrul Național de Digitizare. Chișinău, 2021. 3 p. Manuscris.

6. PINTILEI, Elena. Digitalizarea patrimoniului scris – o prioritate națională. In: Magazin bibliologic. 2015, nr. 1/4, pp. 7-8. ISSN 1857-1476 [online]. [citat 22.02.2022]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/7_8_Digitalizarea%20patrimoniului%20scris%20%E2%80%93%20o%20prioritate%20nationala.pdf

7. RĂU, Alexe. Moldova înainte și după lansarea SIBIMOL-ului [online]. [citat 01.02.2022]. Disponibil: <http://sibimol.bnrm.md/ro/despre-sibimol/36-moldova-inainte-de-si-dupa-lansarea-sibimol-ului>

8. REGULAMENT privind asistența metodologică în cadrul sistemului Național de Biblioteci. Proiect. Chișinău, 2021. 10 p. Manuscris.

9. REGULAMENTUL privind expertizarea publicațiilor pasibile pentru export. Proiect. Chișinău, 2021. 12 p. manuscris.

10. REGULAMENTUL privind Sistemul Național de Împrumut Interbibliotecar. Aprobat prin Ordinul nr. 2 din 13 ianuarie 2016 al Ministerului Culturii al Republicii Moldova [online]. [citat 11.02.2022]. Disponibil: https://cbn.mecc.gov.md/sites/default/files/document/attachments/Regulament_SNIIB_aprobat_MC.pdf

PROGRAMUL NAȚIONAL „MEMORIA MOLDOVEI”: COOPERAREA ȘI COLABORAREA ÎNTRE BIBLIOTECI, MUZEE ȘI ARHIVE

Veronica COSOVAN,
șefa secției Carte veche și rară, BNRM

Rezumat: În societatea modernă, bibliotecile, ca deținătoare de valori culturale, joacă un rol important în modelarea personalității, sporirea spiritului de mândrie națională, întărirea autorității țării pe arena internațională. Printre funcțiile principale ale bibliotecilor naționale este funcția memorială, care prevede prezervarea memoriei naționale, conservarea, valorificarea și oferirea accesului la informații noilor generații. Printre directivele prioritare de ultimă oră ale bibliotecilor este asigurarea disponibilității bunurilor culturale, promovarea protejării patrimoniului cultural documentar. Articolul propus analizează stadiul actual al Programului Național „Memoria Moldovei”, al cărui scop este orientat pe salvarea patrimoniului cultural documentar din biblioteci, muzee și arhive.

Pentru prima dată, autoarea propune noi ajustări în legislația de bibliotecă și cea din domeniul patrimoniului cultural național pentru a oferi statut juridic oficial patrimoniului cultural documentar din țară.

Cuvinte-cheie: Biblioteca Națională a Republicii Moldova, patrimoniul cultural, Programul Național „Memoria Moldovei”, legislația de bibliotecă, colecții de patrimoniu.

Abstract: Libraries - holders of cultural values - play an important role in shaping of personality in modern society, enhancing of spirit of national pride and strengthening the country's authority in the international scene. Among the main functions of the national libraries the memorial one is of utmost importance.

It foresees the preservation of the national memory, conservation, valorization and provision of access to this information for new generations. Among the cutting-edge priority directives for libraries are those to ensu-

re the availability of cultural assets, to promote the documentary cultural heritage protection. The article examines the current state of the “Memory of Moldova” National Program, which aims to safeguard the documentary cultural heritage of libraries, museums and archives.

For the first time the author proposes adjustments in legislation both in library science and in national cultural heritage, oriented to provide official legal status to our country’s documentary cultural heritage.

Keywords: *National Library of the Republic of Moldova, cultural heritage, “Memory of Moldova”, library legislation, heritage collections.*

Una dintre cele mai importante premise pentru existența spirituală a generațiilor viitoare este moștenirea culturală a fiecărui popor. Este important ca această moștenire să existe nu doar ca memorie istorică, ca experiență de autocunoaștere, ci și ca forță efectivă de transformare spirituală, de educație a națiunii, de mișcare a sa pe calea progresului și a perfecțiunii morale.

Moștenirea culturală reprezintă setul de valori materiale și spirituale care trebuie să rămână relevante dincolo de timp și spațiu, să fie transmise din generație în generație, din epocă în epocă în toată diversitatea lor. Conceptul de patrimoniu cultural include tradițiile și inovațiile. Dacă tradițiile permit păstrarea caracterului unic al culturii, atunci inovațiile asigură dezvoltarea culturii.

Republica Moldova are o moștenire culturală foarte variată, fiind exprimată prin diverse forme și concentrată în mare parte în fondurile bibliotecilor, arhivelor și muzeelor țării. Aceste instituții stochează colecții bogate de documente scrise de mână sau tipărite, cele mai vechi datând din secolul al XIV-lea. Este bine cunoscut faptul că Moldova a suferit de-a lungul istoriei pierderi semnificative ale valorilor istorice și culturale. Vestigiile documentare au suferit cel mai mult, fiind distruse în timpul războaielor sau exportate în afara țării [4, p. 8-9]. Colecții unice de cărți au fost dispersate și împrăștiate în alte țări, ajungând astăzi să reprezinte o parte considerabilă din patrimoniul documentar al altor state [2, p. 95-99].

Una din cele mai semnificative instituții de cultură din țară, care

are în gestiunea sa exemplare de documente ce fac obiectul patrimoniului cultural, este Biblioteca Națională a Republicii Moldova [1, p. 22-30]. Tezaurul său conține manuscrise vechi, care reflectă traseul istoric al poporului, și au o semnificație culturală mondială și națională. Ca toate bibliotecile naționale ale lumii, Biblioteca Națională deține funcția memorială, care prevede conservarea, prezervarea și valorificarea patrimoniului cultural național al țării. Păstrarea pentru posteritate a moștenirii culturale documentare este o problemă actuală pentru majoritatea țărilor lumii și se află în centrul atenției organizațiilor internaționale, care au elaborat programe orientate spre prezervarea moștenirii culturale mondiale. Un exemplu în acest sens ar fi Programul „Preservation and Conservation”, lansat în 1986 de una dintre instituțiile europene de specialitate, și anume IFLA; Programul „Mémoire du monde” lansat de UNESCO în 1992 etc.

În cadrul Conferinței Generale de la Viena a IFLA din 1986, au fost trasate directivele activității la nivel mondial în domeniul conservării patrimoniului documentar și propusă ideea de a fi elaborate programe naționale de conservare și restaurare în toate țările lumii. Situația în care se află patrimoniul imprimat al Republicii Moldova a impus promovarea unor măsuri întru salvagardarea acestuia. În anul 1998 a fost elaborat, sub egida Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, Programul Național „Memoria Moldovei”, după modelul Programului Internațional „Mémoire du Monde” [5], realizat împreună cu alte 8 biblioteci, 5 muzee de nivel național și Arhiva Națională. Cadrul Programului „Memoria Moldovei” precizează definițiile și noțiunile cu care operează Programul „Memoire du Monde”, însă cu unele adaptări la specificul Republicii Moldova. Misiunea programului - *salvagardarea patrimoniului documentar al Republicii Moldova, prin cooperare la nivel național, îmbunătățirea gestionării fondurilor patrimoniale, dezvoltarea și diversificarea căilor de acces și comunicare la el*. Obiectivele fundamentale ce au stat la baza creării Programului Național „Memoria Moldovei” au fost orientate spre:

- identificarea patrimoniului național documentar și includerea

în registrul programului;

- conservarea și prezervarea patrimoniului documentar;
- valorificarea și asigurarea accesului necondiționat la patrimoniul documentar;
- conștientizarea importanței prezervării și salvagădării acestuia.

Gestiunea eficientă a programului este asigurată de Comitetul Național „Memoria Moldovei” și secretariat. Comitetul Național este constituit din reprezentanții bibliotecilor științifice, muzeelor și Arhivei Naționale, sarcinile cărora sunt: identificarea elementelor de patrimoniu susceptibile de a fi înscrise în Registrul „Memoria Moldovei”; gestiunea generală a fondurilor colectate pentru finanțarea proiectului, coordonarea și controlul activităților la nivel național; ținerea Registrului „Memoria Moldovei” în strânsă cooperare cu organismele guvernamentale și neguvernamentale. Secretariatul asigură gestionarea administrativă a programului, adică furnizarea serviciilor de secretariat către Comitetul Consultativ Internațional, gestionarea documentației privind normele, propunerile de înregistrare, controlul detaliat al programului.

Programul „Memoria Moldovei” este structurat în partea teoretică și practică. În partea teoretică sunt expuse principalele teze generale de care s-a ținut cont la elaborarea programului, se precizează definițiile și noțiunile cu care operează. În linii generale, sunt cele propuse de Programul „Memoria Lumii”, cu unele adaptări la specificul Republicii Moldova. Partea practică a Programului „Memoria Moldovei” o reprezintă registrul programului, care constă dintr-o listă a tuturor elementelor patrimoniului cultural documentar, aflate în gestiunea celor 14 instituții de depozitare de documente patrimoniale. Acest registru include 17 580 de dosare arhivistice pe diverse teme, repertoriul semnelor și inscripțiilor lapidare rupestre, vestigiile tradițiilor orale și arhaice, piese de tapiserie din sec. XVIII-XX cu valoare de unicat în lume, manuscrise, cărți, publicații seriale, colecții personale și instituționale, documente grafice. Documentele patrimoniale reflectate în Registrul Programului Național „Memoria Moldovei”, sunt

structurate în 3 compartimente, după cum urmează:

1. Partea I: Documente patrimoniale păstrate pe teritoriul Republicii Moldova;

2. Partea a II-a: Documente moldovenești păstrate în afara teritoriului Republicii Moldova – include manuscrise din sec. XIII-XIX; cărți; publicații seriale;

3. Partea a III-a: Documente de proveniență străină păstrate în Republica Moldova – cuprinde cărți inclusiv din colecția Koch, editate până la 1725, atlase, hărți etc.

Alegerea, prezentarea și includerea documentelor în registru are loc conform Metodologiei de prezentare a documentelor patrimoniale în Registrul Programului Național „Memoria Moldovei”. În prima parte, documentele sunt clasificate după importanța lor:

► documente de importanță internațională = documente sau colecții de unicat păstrate numai în Republica Moldova, dar care reprezintă cultura noastră ca parte integrantă a celei universale;

► documente de importanță națională – documentele vechi și rare, păstrate în Republica Moldova, exemplarele cărora se mai păstrează și în alte țări;

► documente de importanță teritorială – documentele tipărite în sau despre teritoriul dat, exemplarele cărora se păstrează în mai multe colecții din republică.

Primii pași în completarea registrului au fost întreprinși începând cu anul 1998, în baza informațiilor prezentate de instituțiile participante. Tot atunci a demarat procesul de consultare a lucrărilor științifice, a bazelor de date și cataloagelor electronice specializate pentru a identifica documente moldovenești păstrate în afara teritoriului țării. În perioada anilor 2002-2004, au fost efectuate lucrări de identificare a documentelor patrimoniale prin trierea fondurilor instituțiilor participante, de către grupul de lucru alcătuit din colaboratorii Bibliotecii Naționale din cadrul secției Carte vechi și rară, care au identificat și descris particularitățile individuale ale fiecărui exemplar depistat.

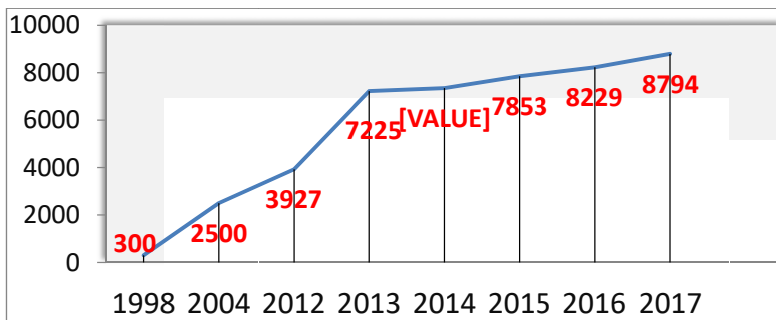

Figura nr. 1. **Dinamica evoluției Registrului Programului Național „Memoria Moldovei”**

Includerea documentelor în registru s-a realizat conform criteriilor de identificare a documentelor patrimoniale stipulate în Metodologia de prezentare a documentelor patrimoniale în Registrul Programului Național „Memoria Moldovei”. Criteriile generale se referă la vechimea, raritatea, starea de conservare, iar cele de ordin special, la valoarea istorică și documentară, valoarea memorială, importanța autorului sau atelierului din care provine, autenticitatea lucrării și calitatea formală. Aplicarea criteriilor de identificare a documentelor patrimoniale este un lucru dificil și are caracter dublu: obiectiv și subiectiv.

Cea mai voluminoasă parte a registrului este partea I, în care sunt reflectate 9 039 de titluri din colecțiile instituțiilor participante.

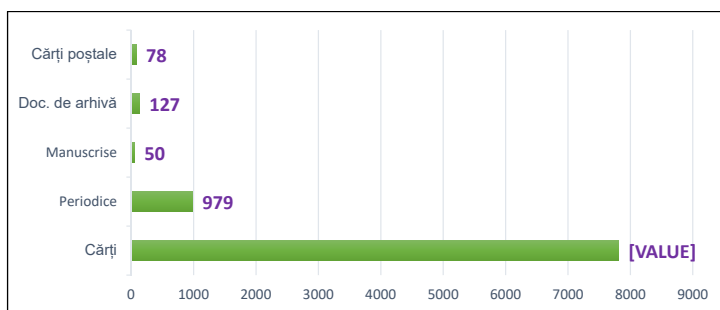

Figura nr. 2. **Redistribuirea documentelor din partea I a Registrului Programului Național „Memoria Moldovei” după tipul lor**

Potrivit însemnărilor din registru, cea mai mare contribuție îi revine Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, care a identificat 4 633 de unități din patrimoniul cultural. Contribuția celorlalte instituții participante la completarea primei părți a Registrului Programului Național „Memoria Moldovei” se prezintă în felul următor:

Nr.	Denumirea instituțiilor participante la Programul Național „Memoria Moldovei”	Număr de înregistrări în Registrul Programului Național „Memoria Moldovei”
1	Arhiva Națională a Republicii Moldova	1 750
2	Biblioteca Științifică Centrală a Academiei de Științe a Moldovei	1 381
3	Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecă Russo”, Bălți	42
4	Biblioteca Centrală a Universității de Stat din Republica Moldova	33
5	Biblioteca Științifică Centrală a Universității Pedagogice din Tiraspol	2
6	Biblioteca Republicană Științifică Agricolă a Universității Agrare de Stat din Moldova	80
7	Camera Națională a Cărții	136
8	Muzeul de Literatură Română „M. Kogălniceanu”	431
9	Muzeul Național de Arheologie și Istorie a Moldovei	264
10	Muzeul Național de Arte Plastice	28
11	Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală a Moldovei	242
12	Muzeul Pedagogic Republican	8
13	Biblioteca „Ovidiu”, filiala BM „B. P. Hasdeu”	9

Inițial, înregistrarea exemplarelor documentelor patrimoniale a fost efectuată în baza descrierii bibliografice specifice pentru documentele vechi și rare, structura căreia include atât informații bibliografice generale despre publicația respectivă, cât și caracteristicile individuale ale exemplarului.

Pentru a atrage atenția asupra necesității concentrării eforturilor în completarea centralizată a Registrului „Memoria Moldovei”, pe parcursul anilor, Biblioteca Națională a organizat un șir de întruniri cu partenerii programului „Memoria Moldovei”. Astfel, la 15 decembrie 2017 a fost organizată masa rotundă cu tema „Programul Național «Memoria Moldovei». Realizări și perspective”. În cadrul evenimentului s-a pus în discuție structura pașaportului de conservare pentru documentele de patrimoniu, care, preventiv, a fost elaborat de către colaboratorii secției Carte veche și rară. În anul 2018, în contextul Anului European al Patrimoniului Cultural și Zilelor Europene ale Patrimoniului, s-a desfășurat masa rotundă cu tema „Patrimoniul național digital: discuții și colaborare”, în cadrul căreia reprezentanți ai 10 instituții au adus în discuție bunele practici privind digitizarea, dinamica dezvoltării Registrului Național „Memoria Moldovei” (1998-2017).

Paralel cu completarea Registrului Programului Național „Memoria Moldovei”, Biblioteca Națională a lucrat și lucrează la implementarea unui șir de proiecte care vizează prezervarea patrimoniului cultural național pe termen lung, orientate să asigure salvagardarea moștenirii culturale comune. De rând cu identificarea, conservarea și asigurarea accesului deschis la patrimoniul documentar, au fost efectuate lucrări de valorificare a conținutului registrului, prin elaborarea cataloagelor de colecție ale publicațiilor, ce fac obiectul Programului „Memoria Moldovei”.

Din păcate, de-a lungul celor 24 de ani de la lansarea Programului Național „Memoria Moldovei”, fiecare bibliotecă, muzeu și Arhiva Națională desfășoară în mod izolat și nesistematic activități legate de prezervarea patrimoniului documentar. Muzeele au im-

plementat programe de evidență electronică a patrimoniului muzeal și de formare a bazei de date privind bunurile culturale mobile aflate în proprietatea lor. Agenția Națională a Arhivelor din Republica Moldova a digitalizat cu suportul Guvernului Estoniei 250 000 de documente istorice.

Cu regret, Registrul Programului Național „Memoria Moldovei” a fost promovat și actualizat doar prin efortul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Este însă nevoie de a atrage atenția și altor manageri și specialiști în domeniu asupra problemei prezervării patrimoniului cultural documentar, dar, în primul rând, este nevoie de a atrage atenția legiuitorului, pentru a fi ajustată legislația în vigoare. Deși în articolul 31, alineatul 1, din Legea cu privire la biblioteci găsim termenul de „patrimoniul național de documente de bibliotecă”, este nevoie de introdus un articol separat în care să fie clar stipulată noțiunea de „patrimoniu documentar”, al cărui constituent definitoriu să fie cartea de patrimoniu, deoarece prin conținutul ei intrinsec, prin vechime și raritate, ea capătă o importanță aparte în cadrul valorilor culturale ale unui popor. Acest articol ar deveni baza juridică pentru reglementarea problemei conservării și utilizării patrimoniului documentar. Din păcate, acest termen se regăsește la moment doar în Standardul interstatal 7.87-2003 „Книжные памятники”, în care se spune că *patrimoniul documentar* reprezintă „cărți scrise de mână și tipărite, colecții de cărți, care au caracteristici remarcabile spirituale, estetice, tipografice sau documentare cu valoare științifică, istorică sau culturală semnificativă și protejată prin norme legislative speciale”. O schimbare în acest sens ar fi bine de făcut și în Legea nr. 280 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil, în care patrimoniul documentar să se regăsească individual, ca parte componentă a patrimoniului cultural național mobil, alături de bunurile arheologice. După părerea noastră, este nevoie de revăzut și lărgit Regulamentul privind registrul de stat al patrimoniului cultural mobil, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1111 din 11 septembrie 2003, care se referă doar la patrimoniul

cultural mobil din cadrul muzeelor. Un alt pas ar fi ca guvernul să înainteze Programul Național „Memoria Moldovei” la nivel de act normativ, pentru a oferi un statut juridic evidenței înregistrărilor documentelor patrimoniale, care, în perspectivă, ar putea fi baza unui catalog electronic comun, și a unui eventual program național pentru prezervarea colecțiilor de biblioteci din Republica Moldova.

Ajustările legislative ar conferi patrimoniului documentar din Registrul „Memoria Moldovei” un statut legal, în calitate de obiect protejat de stat, și ar putea contribui la implementarea procedurii de clasare a bunurilor culturale mobile stipulate în aceeași Lege nr. 280. Schimbările sugerate ar introduce în cadrul legal conceptul de „patrimoniu documentar” și ar permite întocmirea unor acte normative, care reglementează lucrările cu acest tip de documente la nivel național, asigurându-se prezervarea pe scară largă a patrimoniului documentar. Și desigur că prin demararea acestor inițiative legislative, Biblioteca Națională a Republicii Moldova s-ar ajusta Programului Internațional „Mémoire de Monde”, inițiat și patronat de UNESCO.

În concluzie, putem afirma că Registrul Programului Național „Memoria Moldovei” a fost creat pentru a unifica, sistematiza și a asigura evidența centralizată a patrimoniului documentar din Republica Moldova, pentru a asigura protecția și valorificarea acestuia prin diverse produse: conținut digital, cataloage tradiționale, baze de date etc. Completarea Registrului Programului Național „Memoria Moldovei” are o mare importanță științifică, informațional-bibliografică și științifico-metodologică. Însemnările din registru sunt un instrument valoros de referință pentru angajații depozitelor naționale și teritoriale de carte, care lucrează cu documentele patrimoniale.

Referințe bibliografice:

1. COSOVAN, Veronica. Colecțiile de patrimoniu: conținut, acces, valorificare. In: Biblioteca Națională a Republicii Moldova – meridianul zero al sistemului național de biblioteci (1991-2016). Chișinău, 2016, pp. 22-30.

2. COSOVAN, Veronica. Omagiu „Străjerilor” patrimoniului documentar al BNRM. Chișinău: BNRM, 2017. 248 p.
3. COSOVAN, Veronica. Patrimoniul documentar al Moldovei istorice. Arealul geografic și filierele de înstrăinare. In: Magazin bibliologic. 2015, nr. 1-4, pp. 95-99.
4. MEMORIA lumii: principii directe pentru salvarea patrimoniului documentar. In: Magazin bibliologic. 1997, nr. 1, pp. 11-52.
5. RĂU, Alexe. De la „Mémoire du Monde” la „Memoria Moldovei”. In: Rău, Alexe. Există un Dumnezeu al bibliologiei. Chișinău: MUSEUM, 2000, pp. 78-83. ISBN 9975-905-19-6.
6. КОСОВАН, В. Ф. Деятельность Национальной библиотеки Республики Молдова по обеспечению сохранности книжного наследия. In: Матэрыялы міжнароднага кангрэса «500 гадо» беларускага кнігадрукавання». Частка 1. Минск, 2017, pp. 29-33.

BIBLIOTECA NAȚIONALĂ DIGITALĂ „MOLDAVICA” – PARTE COMPONENTĂ A PROIECTULUI BIBLIOTECA EUROPEANĂ

Diana SILIVESTRU,
șefa Centrului Național de Digitizare, BNRM

Rezumat: În acest articol, se prezintă o sinteză documentară privind inițiativele și acțiunile Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova realizate pe dimensiunea de integrare a patrimoniului cultural digital la nivelul bibliotecilor digitale europene, evidențiindu-se în acest sens Biblioteca Națională Digitală „Moldavica”. Se descriu preocupările actuale și realizările principale în domeniu, accentul fiind pus pe principalele proiecte europene și abordări integrate. Lucrarea analizează câteva provocări și tendințe actuale de cercetare și dezvoltare în domeniul bibliotecii digitale. Prezentarea se concentrează pe unele caracteristici de proiectare, principii de funcționare și unele detalii de implementare ale bibliotecii digitale Europeana.

Cuvinte-cheie: BND Moldavica, Europeana, digitizare, resurse digitale, biblioteci digitale, The European Library.

Abstract: This article presents a documentary summary of initiatives and actions of the National Library of the Republic of Moldova, accomplished for integration of the national digital cultural heritage to the European digital libraries, in this context the National Digital Library „Moldavica” is highlighted. Key achievements in the field as well as concerns are described, with a focus on major European projects and integrated participation. The paper examines current research, development challenges and trends in the field of digital library. The study also focuses on some project features, operating principles and implementation details of The Europeana Digital Library.

Keywords: NDL Moldavica, Europeana, digitization, digital resources, digital libraries, The European Library.

În ultimele două-trei decenii, bibliotecile digitale sunt unul dintre cele mai cercetate domenii cu rezultate practice considerabile. În toate aspectele societății/activității vedem cum digitalul permite instituțiilor să își atingă obiectivele din ce în ce mai eficient în beneficiul utilizatorilor lor. Timp de 12 ani, Biblioteca Națională a Republicii Moldova (BNRM) s-a ancorat în mod silit cu digitalul, încercând să se mențină pe linia de plutire și supraviețuire. În această perioadă, a ținut calea digitalului și calea europeană prin intermediul Bibliotecii Digitale Naționale „Moldavica”, care a pus la dispoziția publicului obiecte digitale legate de patrimoniul cultural scris.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova a pornit pe calea integrării europene în 2005, când a fost primită ca partener plenipotențiar în Conferința Directorilor Bibliotecilor Naționale Europene (CENL - Conference of European National Librarians). În cadrul ei, BNRM a trecut la valorile, principiile, strategiile, metodologiile, tehnologiile și practicile bibliotecilor naționale europene, cu aplicarea sistemului european de management al calității, indicatorilor de performanță aprobați de CENL, metodelor de programare strategică a activității etc. [12].

În anul 2008, BNRM, împreună cu alte 47 de biblioteci naționale, participă la proiectul european integrator TEL (Biblioteca Digitală Europeană - <https://www.theeuropeanlibrary.org/>) și depune primele eforturi în crearea Bibliotecii Naționale Digitale „Moldavica” [3]. Biblioteca Europeană este concepută pentru a răspunde nevoilor comunității de cercetare din întreaga lume, portalul oferind acces rapid și ușor la colecțiile a 48 de biblioteci naționale din Europa și ale bibliotecilor de cercetare europene de top.

Care este conceptul bibliotecii digitale europene - The European Library și/sau TEL?

Biblioteca europeană - <https://www.theeuropeanlibrary.org/> (a se vedea Figura nr. 1 de mai jos) a evoluat dintr-o serie de proiecte anterioare. Punctul său de plecare a fost în 1997, când Proiectul „Ga-

briel” („poarta” și „podul” către bibliotecile naționale din Europa) și-a propus să creeze un portal web comun al bibliotecilor naționale europene. Portalul a oferit informații despre colecțiile fiecărei biblioteci și acces la cataloagele lor online de acces public (OPAC).

Figura nr. 1. Pagina de start a site-ului <https://www.theeuropeanlibrary.org/>

Proiectul „Gabriel” a fost urmat de proiectul TEL (Biblioteca Europeană), care s-a desfășurat în perioada 2001-2004 și a creat un cadru pentru accesul la colecțiile-cheie naționale și de depozit din Europa. Proiectul a fost parțial finanțat în cadrul celui de-al cincilea program-cadru al Comisiei Europene. Bibliotecile naționale implicate în proiectul TEL au fost cele din Finlanda, Germania, Italia (Florența), Italia (Roma), Țările de Jos, Portugalia, Slovenia, Elveția și Regatul Unit. Acest lucru a condus la lansarea portalului TheEuropeanLibrary.org - <https://www.theeuropeanlibrary.org/> la 17 martie 2005 [7]. Drept urmare, BNRM creează Biblioteca Națională Digitală „Moldavica” (BND Moldavica), cu sprijinul financiar, metodologic și logistic al CENL, care este lansată în 2010 în cadrul unei acțiuni memorabile ce a avut loc la Palatul Republicii din Chișinău (*a se vedea Figura nr. 2 de mai jos*).

Figura nr. 2. Pagina de start a site-ului <http://www.moldavica.bnrm.md/>

În acest mod, BND devine parte componentă a Bibliotecii Digitale Europene, iar infrastructura, asigurarea tehnologică și cea logistică ale ei sunt compatibilizate cu platforma europeană unică [8]. Datorită acestui fapt, colecțiile patrimoniale digitalizate ale BNRM sunt accesibile, prin platforma TEL, utilizatorilor din cele 47 de țări europene participante la proiect, iar colecțiile digitale ale tuturor celor 47 de biblioteci naționale integrate în TEL sunt accesibile în Moldova prin BNRM – un produs integrat în a cărui bază sunt prestate servicii integrate pentru utilizatori. În prezent, portalul Bibliotecii Europene este supus procesului de conservare, ceea ce înseamnă că acesta nu se mai actualizează și reprezintă un agregator de bibliotecă (*aggregator* – organizație care colectează, formatează și gestionează metadate de la mai mulți furnizori de date, oferind servicii precum punerea la dispoziție a propriului lor portal și acționând ca furnizor de date pentru Europeana) pentru portalul Europeana. Decizia de a nu mai contribui la modelul colectiv de subscriere pentru TEL a fost luată de CENL la reuniunea sa anuală generală de la Berna din 2015. A urmat o revizuire a modelelor alternative de servicii. Revizuirea a recomandat încheierea serviciilor TEL până la sfârșitul anului 2016, iar începând cu anul 2017,

conlucrarea bibliotecilor naționale cu Europeana. În prezent, TEL, fiind un serviciu al CENL, funcționează ca un aggregator pentru Europeana, a fost și este cel mai mare furnizor de date pentru Europeana - platforma digitală pentru patrimoniul cultural, finanțat de Comisia Europeană, aducând mai mult de 11 milioane de înregistrări din bibliotecile europene. Accesul la datele din TEL (<https://www.theeuropeanlibrary.org/>) este continuat prin intermediul bibliotecii Europeana (<https://www.europeana.eu/ro>).

Ce reprezintă prototipul bibliotecii digitale - Europeana? **(<https://www.europeana.eu/ro>)**

Ideea creării unei biblioteci digitale la nivel european, pentru a face accesibile tuturor resursele culturale și științifice ale Europei, deși vehiculată printre specialiștii din domeniu cu mulți ani înainte, a fost formulată oficial în scrisoarea celor șase șefi de state și guverne (Franța, Germania, Spania, Italia, Polonia și Ungaria) din 28 aprilie 2005 de către președintele Comisiei Europene, Jose Manuel Barroso, și susținută mai apoi, în același an, prin comunicatul „i2010: Digital Libraries” [5]. Acesta făcea publică intenția Comisiei Europene de a promova și susține crearea unei biblioteci digitale europene, ca un obiectiv strategic, în cadrul inițiativei „Information Society i2010 Initiative” în sprijinul dezvoltării societății informaționale [2]. Totodată, menită să surmonteze disproporția în ceea ce privește prezența în internet a informației numerice plasate de corporația Google și a informației relative la moștenirea culturală europeană, BNE urmează să joace un rol remarcabil în educarea generațiilor tinere, în cercetarea, conservarea, salvagardarea și valorificarea moștenirii culturale scrise, imprimate și numerice, în asigurarea accesului europenilor la „memoria Europei”. Cunoscută la început ca Rețeaua Bibliotecii Digitale Europene - EDLnet, Europeana reunea reprezentanți ai organizațiilor de patrimoniu, ai organizațiilor științifice și experți IT din întreaga Europă [10]. Obiectivul principal al creării bibliotecii digitale Europeana era acela de a înlesni accesul online

la resursele informaționale europene, bazându-se pe patrimoniul cultural al Europei, combinând medii multilingve și multiculturale cu tehnologii avansate de informare și comunicare [11]. În prezent, platforma este disponibilă pentru profesioniștii din instituțiile culturale sau din sectoarele creative, cercetători, profesori, studenți și oricine este interesat de cultura digitală.

Principiul de funcționare a bibliotecii digitale Europeana este unul descentralizat, imaginile obiectelor la care fac trimitere fișele de descriere din bibliotecă nu se află pe site-ul bibliotecii digitale, ci pe site-urile instituțiilor din întreaga Europă, unde au fost create prin digitizare. Deci, pe serverul bibliotecii digitale Europeana se găsesc doar fișele descriptive, iar imaginile se găsesc doar la furnizori. Datele provin atât direct de la instituțiile de patrimoniu cultural (biblioteci, arhive, muzee), numite și furnizori de date, cât și de la agregatorii intermediari care colectează date din anumite țări sau regiuni sau din domenii specifice [7]. Acești agregatori își sfătuiesc furnizorii, de exemplu, cu privire la formate, licențe sau orice condiții tehnice în care datele pot fi agregate. De la începuturile Europei, importul de date s-a bazat pe Protocolul Open Archives Initiative pentru recoltarea metadatelor (OAI-PMH). Resursele care trebuie să respecte Modelul de date Europeana (EDM) sunt în prezent ingerate de Metis, serviciul de asimilare și agregare al Europeana. În consecință, Europeana caută să găsească mecanisme alternative de agregare, care să o completeze sau să o înlocuiască pe termen lung și care ar putea aduce, de asemenea, beneficii potențiale suplimentare.

Europeana (<http://www.europeana.eu/portal/ro>), la momentul actual, nu este doar o bibliotecă, inițiativa extinzându-se și la muzee, arhive și oricare alte structuri cu rol de conservare și valorificare a patrimoniului cultural european (*a se vedea Figura nr. 3*) [13]. Aceasta oferă în prezent acces la 52 de milioane de bunuri de patrimoniu cultural, dintre care 45% pot fi reutilizate în diferite sectoare. Imaginile și textele reprezintă 97,5% din bunuri; doar 2,47% din bunuri reprezintă conținut audiovizual și 0,03% sunt în 3D [11].

Introducerea unui număr suplimentar de 40 de milioane de tipuri de bunuri de înaltă calitate, digitalizate și diversificate, în spațiul datelor ar contribui la îmbogățirea materialului disponibil online și, în același timp, la o mai bună promovare a patrimoniului nostru cultural european. Această creștere ar permite, de asemenea, o reutilizare sporită și, prin urmare, potențiale servicii noi și aplicații [11].

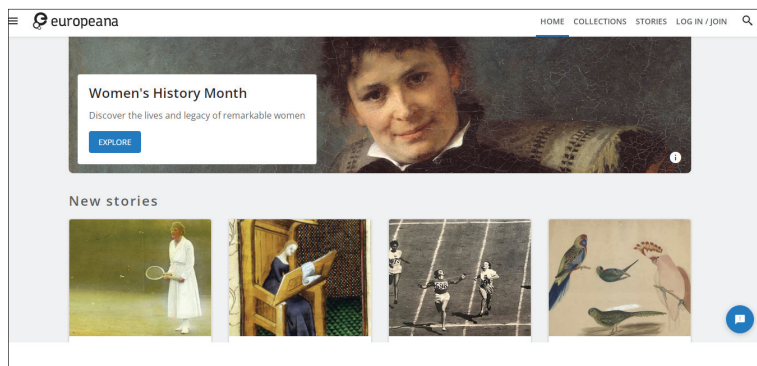

Figura nr. 3. Pagina de start a portalului Europeana - <http://www.europeana.eu/portal/ro>

În cei peste 10 ani de existență a proiectului Europeana, au fost înregistrate realizări și deficiențe. Una dintre cele mai importante realizări ale Europeana este aceea că furnizează standarde și soluții comune, în special *Modelul de date Europeana*, *Declarațiile privind drepturile internaționale* și *Cadrul de publicare Europeana* [11]. Acestea au fost preluate pe scară largă în sectorul patrimoniului cultural la nivel european și internațional, de exemplu, în Biblioteca Publică Digitală a Americii (DPLA - <https://dp.la/>).

În ceea ce privește eficiența platformei Europeana, inițiativa a avut succes în construirea unui ecosistem digital cuprinzător de agregatori și instituții de patrimoniu cultural, însă cea mai mare provocare constă în eficiența procesului de agregare complexă. Structura actuală de agregare se bazează pe agregatori de domenii și naționali care colectează date de la 3 700 de instituții [9]. Mai exact, instituțiile contribuitoare se asociază cu agregatorii care armonizează-

ză datele acestora și le trimit către Europeană. Europeană a reușit să construiască un ecosistem cuprinzător sau o rețea de agregatori de domenii și naționali, și de instituții de patrimoniu cultural, care au jucat un rol-cheie în promovarea accesului la patrimoniul cultural digital al Europei.

Tendențe ale momentului și orientări viitoare ale Europeană

În strategia sa pentru perioada 2022-2025 [14], Europeană identifică 3 tendințe principale din noul mediu informațional:

1) Consolidarea infrastructurii

Ineficiența infrastructurii tehnice îngreunează partajarea efectivă a colecțiilor online ale instituțiilor. Inițiativa Europeană va investi în sprijinirea activităților de inovare care mențin infrastructura aliniată la tehnologia actuală. Reflectând rolul său de serviciu public, Europeană va dezvolta și va folosi tehnologii de ultimă oră, cum ar fi inteligența artificială (IA), traducerea electronică și învățarea automată, în conformitate cu orientările de etică ale Comisiei Europene pentru IA de încredere, precum și îmbunătățirea acoperirii multilingve a vocabularelor și îmbunătățirea alinierii inter-vocabulare.

2) Îmbunătățirea calității datelor

Lipsa conținutului și a metadatelor de înaltă calitate afectează în mare măsură accesul la vizibilitatea și reutilizarea conținutului digital. Inițiativa Europeană va investi resurse în activități legate de metadata și îmbunătățirea conținutului. Acesta va folosi tehnologii noi, cum ar fi algoritmi de învățare automată, pentru a îmbogăți înregistrările de metadata.

3) Creșterea capacității

Europeană va susține fluxul de lucru pentru instituțiile de patrimoniu cultural prin împărtășirea celor mai bune practici disponibile și a instrumentelor Open Source. Deoarece fiecare organizație/instituție de memorie este diferită, pașii specifici vor trebui adaptați complet la circumstanțele locale, de exemplu, materialele prezente, bugetul, forța de muncă, legile aplicabile etc. Pe lângă adăugarea de noi seturi de date la Europeană și deschiderea lor pentru (re)

utilizare, acest lucru va contribui în mare măsură la dezvoltarea competențelor digitale ale profesioniștilor din sectorul patrimoniului cultural.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova, ca urmare a semnării Acordului de schimb de date (*DEA - acordul care guvernează schimbul de date între Europeana și partenerii săi de date*) în septembrie 2016 cu Fundația Europeană, devine partener și parte componentă a patrimoniului comun european. Acest statut onorează și angajează BNRM în implicarea activă în diverse inițiative și acțiuni ale Europene. Contribuția noastră la Europeana este una modestă, suntem prezenți în portal cu 4 colecții de carte, care nu cad sub incidența dreptului de autor. Resursele culturale naționale digitalizate incluse în Biblioteca Digitală Europeană contribuie la creșterea vizibilității și evidențierea apartenenței lor la cultura europeană. Aceasta reprezintă nu numai un suport pentru promovarea moștenirii culturale, prin transfer de cunoaștere, inovație și tehnologie, dar și o cale de a stimula competitivitatea economiei creative și de a promova turismul cultural.

Deci, participarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, prin intermediul Bibliotecii Naționale Digitale „Moldavica”, la Europeana ne permite:

- să expunem colecțiile unor audiențe mai largi,
- să sporim numărul de vizitatori pe site-ul propriu,
- plasarea propriilor materiale în contexte mai largi, de exemplu, antologii și expoziții virtuale.

Participarea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova la Europeana va reprezenta și o oportunitate majoră pentru alte instituții de conservare a memoriei din țara noastră, în mod special pentru cei 13 parteneri pe linia Programului Național „Memoria Moldovei” (6 biblioteci, 5 muzee, Camera Națională a Cărții și Agenția Națională a Arhivelor). Europeana constituie o inițiativă pertinentă nu numai pentru instituții, ci și pentru cetățenii europeni. Aceasta a reunit instituții culturale europene, permițându-le să colaboreze

și să își partajeze materialele. Acest lucru a condus atât la partajarea celor mai bune practici privind standardele comune, cât și la dezvoltarea unei rețele europene de parteneri de date, agregatori și profesioniști din diverse domenii, care au stimulat consolidarea capacităților și schimbul de cunoștințe.

În ultimii cinci ani, Europeana, în raport cu partenerii și furnizorii de date, și-a concentrat atenția asupra consolidării capacităților, creării de instrumente pentru furnizarea și îmbogățirea metadatelor și a conținutului de înaltă calitate, precum și asigurării unei infrastructuri eficiente pentru transmiterea de date și suport permanent. Din momentul migrării datelor din portalul TEL spre Europeana, Fundația Europeana a lucrat în parte cu fiecare din partenerii săi. Din punctul de vedere al conținutului digital, care este unul foarte variat, Europeana a folosit anterior pentru metadata un model unic de date – ESE (Europeana Semantic Elements), care avea la bază standardul Dublin Core (set de metadata utilizat pentru descrierea resurselor electronice). La acest standard s-au adăugat alte 12 câmpuri de date specifice pentru Europeana, necesare pentru respectarea criteriului de interoperabilitate și pentru afișarea corectă a înregistrărilor. Acest model de date a fost înlocuit treptat cu noul model de date compatibil, denumit EDM (Europeana Data Model), mai complex, care extinde criteriile de căutare și oferă mai multe informații pentru utilizatori. EDM este compatibil, de asemenea, și cu formatele EAD, CIDOC-CRM, LIDO sau MARC și cu principalele standarde utilizate de către instituțiile din domeniul audiovizualului.

Exploatarea eficientă a datelor și reutilizarea datelor îmbogățite constituie o altă sarcină prioritară pentru Europeana. Extragerea informațiilor utile din metadata și alte date indexabile este foarte intensivă din punct de vedere informatic și, prin urmare, adesea prea costisitoare pentru instituțiile individuale. Astăzi, infrastructura Europeana folosește tehnici de ultimă oră de extragere a datelor și de îmbogățire a datelor pentru a identifica persoane, locuri, evenimente și concepte și pentru a le alinia la vocabularele contro-

late existente. Aceste informații suplimentare sunt disponibile prin intermediul API-ului (Application Programming Interface) pentru a fi reutilizate în infrastructura furnizorului de conținut.

Biblioteca Națională Digitală „Moldavica”, în calitate de partener și furnizor de date, trebuie să țină cont de câteva cerințe pentru metadatele care urmează a fi livrate către Europeana:

- metadatele să fie conforme formatelor de date Europeana, adică EDM (Europeana Data Model). EDM este o ontologie specifică Europeana, care cuprinde clase și proprietăți adaptate funcționalității acesteia,
- metadatele să fie oferite sub licența CC0 (Creative Commons), de exemplu. „No rights reserved”,
- să specifice licența sub care este expus obiectul digital; licențele acceptabile sunt: Marca Domeniului Public (Public Domain Mark - PDM), Ieșită de Sub Copyright – Reutilizare Necomercială (Out Of Copyright - Non Commercial Re-use - OOC-NC), Creative Commons CC0 1.0 - Dedicat Domeniului Public (Universal Public Domain Dedication - CC0), precum și Operă Orfană (Orphan Works - OW).

Pe parcursul participării în continuare a Bibliotecii Naționale Digitale „Moldavica” la Europeana au fost constatate unele probleme curente, acestea fiind de ordin tehnic, cum ar fi lipsa unui instrument online de furnizare/actualizare pentru îmbunătățirea transmiterii metadatelor. În prezent, capacitatea platformei software de a exporta fișiere XML în EDM (Europeana Data Model) este problematică și limitată. Fișierele XML nu îndeplinesc în întregime cerințele și nu pot fi trimise direct. Partenerul Europeana, în ultimii ani, a luat în calcul crearea unui instrument online de furnizare/actualizare a fișierelor XML/EDM și pentru îmbogățirea metadatelor furnizate cu date deschise asociate. Creșterea conținutului național în Europeana prin dezvoltarea de instrumente software pentru îmbunătățirea transmiterii metadatelor rămâne a fi o provocare în continuare pentru Biblioteca Națională, nu și pentru Europeana. Prin urmare, Europeana

poate scoate la iveală preocupări, abordări și cele mai bune practici pentru răspunsuri atât la nivel de instituție, cât și de sector. Criza climatică, criza provocată de pandemia de COVID-19 și, mai nou, cea provocată de războiul din Ucraina ne amintesc cât este de important să activăm împreună ca o comunitate globală.

Concluzii:

Având în vedere nivelul de integrare la care s-a ajuns în cadrul acestui proiect unic, se poate spune că Biblioteca Națională a Republicii Moldova este parte integrantă a Europei și parte comună a patrimoniului european, iar cale de ezitare și stagnare în continuare nu există. Următorii 10 ani vor fi decisivi și transformatori pentru Biblioteca Națională, în care tehnologia digitală va juca un rol central în realizarea acestei viziuni. Totuși, transformarea digitală se va reflecta în abordarea noastră față de acest rol și întreaga noastră mentalitate în viitor, precum și în cât de bine ne vom asuma provocarea de a îmbrățișa această oportunitate de transformare digitală. Cert este că funcția principală și misiunea bibliotecii vor rămâne la fel cum au fost dintotdeauna: să colecteze, să păstreze și să ofere acces la tot felul de cunoștințe, cu scopul de a furniza varii informații utilizatorilor săi. Pentru a-și îndeplini menirea, biblioteca este obligată să răspundă provocărilor mediului digital, integrându-se noului context informațional și de comunicare. În acest context, este necesară creșterea producției digitale pentru Europeana prin adăugarea de noi seturi de date și deschiderea acestora pentru (re)utilizare. Contribuția noastră la platforma Europeana va asigura un angajament mai puternic și o participare tot mai activă la formarea spațiului comun de date pentru patrimoniul cultural. BND Moldavia, fiind parte la platforma Europeana, va putea să ghideze în continuare standardizarea, soluțiile comune și cele mai bune practici în sectorul patrimoniului cultural național digital și va putea să funcționeze ca un catalizator și inovator al transformării digitale pentru instituțiile de conservare a patrimoniului cultural național.

Referințe bibliografice:

1. CARTA Europeană pentru Domeniul Public [online]. [citată 02.03.2022]. Disponibil: https://pro.europeana.eu/files/Europeana_Professional/IPR/Public%20Domain%20Charter/ROMANIAN%20Public%20Domain%20Charter.pdf
2. COMMISSION of the European Parliament: “i2010: Digital libraries” [online]. [citată 02.03.2022]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:l24226i>
3. COMUNICAT Biblioteca Națională Digitală [online]. [citată 02.03.2022]. Disponibil: <http://www.moldavica.bnrm.md/despre.html>
4. GHID de digitizare [online]. [citată 02.03.2022]. Disponibil: https://www.bibnat.ro/dyn-doc/Ghid%20de%20digitizare_Pilonul%20tematic_Biblioteci_versiunea01_25_11_2009.pdf
5. PEREȚEANU, Georgiana-Cristina. Europeană – de la portal la sistem. [online]. [citată 02.03.2022]. Disponibil: <https://rria.ici.ro/wp-content/uploads/2015/03/03-art.1-PereteanuC-CP-6.pdf>
6. PEREȚEANU, Georgiana-Cristina. Informația digitală – provocări pentru biblioteci în secolul XXI [online]. [citată 02.03.2022]. Disponibil: <https://rria.ici.ro/wp-content/uploads/2016/06/06-art.-4-Cristina-2.pdf>
7. MATEI, D. Spre Europeana.eu: o introducere în bibliotecile digitale. București: CIMEC, 2009. 188 p. ISBN 978-973-7930-28-6.
8. MODELUL strategic al BND Moldavica [online]. [citată 02.03.2022]. Disponibil: <http://www.moldavica.bnrm.md/despre.html>
9. RAPORT al Comisiei către Parlamentul European și Consiliu privind evaluarea proiectului Europeană și calea de urmat în continuare [online]. [citată 02.03.2022]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0612&from=RO>
10. RECOMANDAREA (2011/711/UE) Comisiei Europene privind digitizarea și accesibilitatea online a materialului cultural și conservarea digitală. 27 octombrie 2011 [online]. [citată 02.03.2022]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011H0711>
11. RECOMANDAREA 2021/1970 Comisiei Europene privind spațiul european comun al datelor pentru patrimoniul cultural. 10 noiembrie 2021 [online]. [citată 02.03.2022]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021H1970&from=EN>

12. SILIVESTRU, Diana. Biblioteca Națională a Republicii Moldova – parte integrantă a patrimoniului cultural european. In: Magazin bibliologic. 2018, nr. 3/4, pp. 4-9. ISSN 1857-1476.
13. STRATEGIA Europeana 2020-2025 [online]. [citat 02.03.2022]. Disponibil: https://pro.europeana.eu/files/Europeana_Professional/Publications/EU2020StrategyDigital_May2020.pdf
14. <http://www.europeana.eu/portal/> [accesat: 02.03.2022].

PROIECTE ȘI PARTENERIATE DE BIBLIOTECĂ: COMUNICARE – COLABORARE – COOPERARE. INDICATORII DE SUCCES ȘI PLUSVALOAREA OBȚINUTĂ

Mariana KIRIAKOV,
specialist principal, secția Relații internaționale
și suport managerial, BNRM

Rezumat: *Articolul conține mai multe repere legate de proiecte și parteneriate de bibliotecă: beneficiile și premisele unei colaborări eficiente. Este adus ca exemplu de colaborare recentă parteneriatul dintre Biblioteca Națională a Republicii Moldova și Biblioteca Națională a Lituaniei „Martynas Mažvydas”.*

Cuvinte-cheie: *parteneriate de bibliotecă, colaborare între biblioteci, Biblioteca Națională a Lituaniei „Martynas Mažvydas”, Biblioteca Națională a Republicii Moldova.*

Abstract: *The article includes several highlights related to the library projects and partnership, and describes benefits and premises of an efficient cooperation. Recent collaboration between the National Library of Moldova and the National Library of Lithuania „Martynas Mažvydas” is given as an example.*

Keywords: *library projects, library partnership, National Library of the Republic of Moldova, National Library of Lithuania „Martynas Mažvydas”.*

Aniversarea a 190 de ani a Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova este un prilej de a trece în revistă rezultatele în domeniul profesional, precum și de a analiza impactul factorilor care condiționează succesul în colaborarea cu mediul extern al bibliotecii. Totodată, este un prilej de mulțumire tuturor partenerilor noștri pentru ceea ce am făcut împreună în toți acești ani pentru

valorificarea, protejarea și susținerea domeniului biblioteconomic în Moldova.

Bibliotecile sunt organizații care dezvoltă cunoașterea – capitalul comun al națiunilor. Cum are loc creșterea acestui capital și care sunt factorii de care depinde ea? Este oare posibil de a limita funcțiile unei biblioteci naționale contemporane la păstrarea celor mai importante materiale scrise, tipărite și alte materiale de o mare valoare științifică, culturală și istorică pentru o țară (sau un grup de țări, precum și pentru întreaga lume) sau ele solicită o reevaluare? Ce rol au proiectele și parteneriatele pentru o bibliotecă națională? De ce avem nevoie de ele? Care sunt elementele-cheie, care condiționează succesul în domeniul proiectelor de interes comun și al parteneriatelor?

Succesul relațiilor de parteneriat de orice nivel se bazează pe o comunicare eficientă, necesară pentru interacțiunea părților. La o scară mai mare și/sau mai mică este la fel – progresul societății umane este imposibil fără comunicare; relațiile umane sunt definite prin comunicare. Orice interacțiune cu o altă persoană înseamnă comunicare.

Pentru a explora rolul comunicării pentru bibliotecă, vom aplica metoda excluderii. De exemplu, ne imaginăm că într-o bibliotecă, bibliotecarii nu comunică unul cu celălalt, cu cititorii, cu furnizorii de servicii, furnizorii de carte, cu reprezentanții administrației publice locale/centrale etc. Va fi oare posibil ca biblioteca să-și realizeze funcțiile de bază, să-și argumenteze necesitatea existenței instituției în societate? Edivent că nu! Acest exercițiu imaginativ ne oferă posibilitatea de a înțelege rolul comunicării atât pentru mediul interior, cât și cel exterior al organizației. Comunicarea este veriga principală de care depinde realizarea scopului bibliotecii și a rolului său în societate. Iar biblioteca este în sine un produs al comunicării, comunicarea fiind mediul care „modelează” și în care are loc „modelarea” bibliotecii în corespundere cu funcțiile sale și valorile societății.

Un alt element important pentru relațiile de parteneriat, pe lângă comunicarea propriu-zisă, este încrederea legată de organizarea și interacționarea oamenilor în colective de lucru. Un proiect și/sau un parteneriat presupune formarea unei echipe temporare sau permanente, alcătuite din reprezentanții a două sau mai multe organizații – ai BNRM și cei ai partenerului/partenerilor. Înfriparea unui parteneriat, care este o entitate vie cu regulile proprii de dezvoltare, nu este posibilă fără încrederea reciprocă a partenerilor și a unei comunicări vii.

După Oana Țerbea, specialist în management de proiecte IT, comunicarea bazată pe încredere este esențială pentru munca de echipă [3, p. 17]. Dacă comunicarea este derulată într-un climat lipsit de încredere, ea nu mai este eficientă, ci devine artificială. Fără încredere, echipa poate să se destrame ori să se formeze o nouă echipă din alți membri/parteneri. Mai târziu, la etapa de coagulare a parteneriatului, când echipa este deja lucrativă și se trece la activități în comun, apare necesitatea de cooperare și colaborare, indispensabilă realizării obiectivelor parteneriatului. Cooperare fără colaborare nu există, ele se sprijină reciproc. Toate aceste elemente stau la baza succesului unui parteneriat. Elementele menționate, fiind treptele funcționale ale unei colaborări, pot fi vizualizate în imaginea de mai jos.

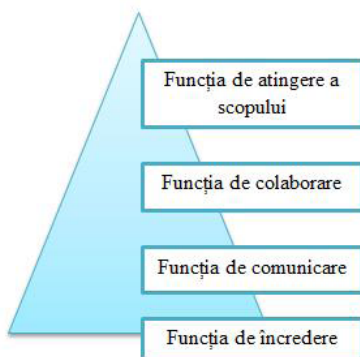

Figura nr. 1. **Funcțiile muncii în echipă**

În domeniul biblioteconomiei există și un specific profesional al comunicării - comunicarea este intermediată de carte, formând un sistem indirect de comunicare mai larg între creatorul/creatorii emoțiilor, sentimentelor, cunoașterii și informației și utilizatorul/utilizatorii finali.

Pentru a explora mediul extern al bibliotecii, format din parteneri diverși și pentru a valorifica unele aspecte importante, în articolul dat vom exclude aspectele de comunicare indirectă și ne vom axa pe nivelul de comunicare interpersonală - la nivel de indivizi. Aplicând metoda de excludere „în cascadă”, ne imaginăm că BNRM, pe parcursul existenței sale, nu i-a avut alături și nu a comunicat cu persoanele și organizațiile din afară - cei care au oferit donații de carte, obiecte de artă și alte materiale, care au oferit suportul lor, cu care am colaborat și am activat împreună și am implementat diferite proiecte. Câte lucruri ne-ar lipsi odată cu dispariția lor? Cât de mult am fi pierdut? Unde am fi ajuns și care ar fi fost rezultatele noastre? Ce model de organizație am fi dezvoltat? Am fi fost altceva, o organizație mai puțin „sofisticată”? Un astfel de exercițiu de excludere constituie o metodă simplă și rapidă pentru a demara procesul de conștientizare a rolurilor partenerilor și a plusvalorii pe care au adus-o bibliotecii și la care ne vom întoarce la sfârșitul acestui articol.

Biblioteca, ca entitate, trebuie să posede o strategie a comunicării, inclusiv cea legată de proiecte și parteneriate. La moment sesizăm aceasta ca o atitudine abordată în sprijinul dezvoltării societății prin prisma informațională, ce presupune participarea la acțiuni comune, interacțiuni constructive, acceptate de toți partenerii.

Astfel, în scopul aprofundării relațiilor de colaborare în domeniul biblioteconomic cu colegii din alte țări, BNRM participă și organizează diverse simpozioane, conferințe internaționale, seminare metodice, traininguri, mese rotunde, concursuri, festivaluri. Fiecare inițiativă se transformă într-o experiență de succes, împărtășită cu bunăvoință atât colegilor din bibliotecă, republică, cât și celor de peste hotare. Contactul și comunicarea specialiștilor în timpul

activităților poate și trebuie să ducă la încheierea unor noi parteneriate și colaborări.

La fel, pentru BNRM este important să participe la diferite evenimente organizate de colegii din alte biblioteci, din alte țări, cu organizații cât mai diverse, în scopul formării unor legături, care vor sta la baza unor proiecte și/sau colaborări de viitor. Strategia de activitate a bibliotecii trebuie să fie orientată spre încurajarea colaborării și schimbul de idei cu astfel de organizații din exterior.

Comunicarea în cadrul acestor activități este privită de autor ca o etapă necesară și un germen pentru parteneriatele de viitor. O comunicare orientată spre crearea parteneriatelor trebuie să fie preocuparea oricărui bibliotecar implicat în activitățile menționate.

În prezent, BNRM are acorduri de colaborare cu 14 biblioteci naționale din 10 țări (Azerbaidjan, Belarus, Kazahstan, Letonia, Lituania, Polonia, România, Rusia, Turcia, Ucraina).

La nivel de țară, Biblioteca Națională a Republicii Moldova a încheiat acorduri de colaborare cu 40 de entități: asociații profesionale, instituții de cultură, instituții de patrimoniu, instituții educative, instituții de învățământ etc.

Toți acești parteneri din interiorul și exteriorul țării, precum și cei cu care nu s-au semnat acorduri sau memorandumuri, dar constituie cercul de parteneri activi, prin participarea la activități în comun, contribuie la dezvoltarea unicității ei, venind cu o valoare adăugată pentru bibliotecă și comunitatea pe care o deservesc.

Pentru a exemplifica impactele relaționării a doi parteneri - biblioteci naționale, vom trece în revistă relațiile BNRM cu Biblioteca Națională a Lituaniei „Martynas Mažvydas”. Astfel, cronologia relațiilor din ultimii ani cuprinde mai multe evenimente, printre care putem menționa următoarele:

1. În zilele de 1-2 noiembrie 2017, prof. dr. Renaldas Gudauskas, directorul general al Bibliotecii Naționale a Lituaniei „Martynas Mažvydas”, s-a aflat într-o vizită de lucru pentru a participa la ciclul de reuniuni profesionale, prilejuite de consemnarea a

185 de ani de la fondarea Bibliotecii Naționale;

2. În perioada 4-8 decembrie 2017, are loc vizita de răspuns a directorului general Elena Pintilei și a directorilor adjuncți Vera Osoianu și Veronica Borș la Biblioteca Națională a Lituaniei „Martynas Mažvydas”;

3. La 6 decembrie 2017 are loc semnarea Acordului de colaborare între cele două biblioteci naționale;

4. În septembrie 2018 are loc un stagiu profesional a 10 specialiști din BNRM la Biblioteca Națională a Lituaniei „Martynas Mažvydas” cu scopul studierii experienței din perioada de independență a statului;

5. La 15-19 octombrie 2018, la BNRM se efectuează vizita specialiștilor Bibliotecii Naționale a Lituaniei „Martynas Mažvydas” cu scopul monitorizării rezultatelor vizitei profesionale a celor 10 specialiști ai BNRM la Biblioteca Națională a Lituaniei (Jolita Steponaitienė, directorul Departamentului de resurse informaționale, dr. Nijolė Bliūdžiuvienė, directorul Departamentului de științe ale informației, Viktorija Pukėnaitė, directorul Departamentului de comunicare și marketing).

Aceste activități au fost realizate grație suportului financiar oferit în cadrul a 2 proiecte internaționale: „Instituția: Biblioteca Națională – potențial și oportunități” (Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Lituania) și Grantul Erland Kolding Nielsen - 2017, oferit de CENL (Conferința Directorilor Bibliotecilor Naționale Europene).

Putem afirma că relațiile dintre cele 2 biblioteci au evaluat intensiv după vizitele reprezentanților ambelor biblioteci și semnarea contractului de colaborare. Rolul contribuției financiare este important pentru a menține relațiile și pentru o derulare a proceselor într-un timp oportun. Fără un sprijin financiar, necesar pentru a efectua vizitele specialiștilor ambelor biblioteci, procesele de colaborare ar fi fost mai lente și ar fi influențat în mod negativ procesul de fortificare a acestor relații.

Astfel, în baza analizei exemplului de mai sus, precum și din alte experiențe recente, putem veni cu propunerea de a utiliza în calitate

de indicatori de succes în domeniul colaborării și parteneriatelor internaționale următoarele caracteristici:

- prezența contactelor fizice, efectuarea vizitelor reciproce;
- semnarea acordurilor și/sau memorandumurilor de înțelegere și/sau statutul de partener activ;
- prezența oamenilor-„punte” (persoanelor de legătură) în organizațiile partenere;
- susținerea unui mediu de încredere, necesar pentru comunicarea eficientă;
- realizarea unor evenimente comune (numărul de evenimente);
- aplicarea la proiecte în calitate de parteneri (numărul de proiecte depuse, numărul de proiecte realizate);
- menținerea comunicării cu alți reprezentanți ai organizațiilor care fac parte din „familia lărgită” a celor două sau mai multe entități-partenere (comunități naționale, diasporă, ambasade etc.).

În cadrul parteneriatelor și colaborărilor se obțin beneficii diverse, care constituie plusvaloarea activității în comun și care stimulează dezvoltarea cunoașterii – capitalului comun al națiunilor. În cadrul parteneriatului cu Biblioteca Națională a Lituaniei „Martynas Mažvydas” au fost obținute următoarele rezultate:

- elaborarea *Sugestiilor pentru Biblioteca Națională a Republicii Moldova formulate de experții Bibliotecii Naționale a Lituaniei „Martynas Mažvydas”*, care reprezintă în sine un studiu de fezabilitate cu multiple recomandări pentru dezvoltarea BNRM. Studiul poate fi utilizat pentru elaborarea strategiilor ulterioare ale BNRM;
- obținerea experienței în organizarea conferințelor și întrunirilor internaționale;
- obținerea experienței de relaționare cu organizațiile care au sprijinit financiar parteneriatul: CENL, Ministerul Afacerilor Externe al Lituaniei;
- schimb de experiență între cele două biblioteci, precum și între două asociații de bibliotecari;
- cunoașterea altor biblioteci din Lituania;

- scrierea instrucțiunilor interne;
- inițierea altor proiecte care nu au primit încă sprijin financiar;
- un contact mai ușor cu bibliotecile publice din Lituania în afara proiectelor realizate (fără implicarea contactelor precedente);
 - participarea la evenimente online;
 - alte elemente de colaborare ce sunt în lucru.

La analiza beneficiilor proiectelor comune și parteneriatelor, în primul rând luăm în considerare o serie de aspecte. Cooperarea în domeniul culturii ajută la formarea și aprofundarea înțelegerii și încrederii între parteneri și la consolidarea rolului bibliotecilor în general. Pe lângă faptul că se partajează rezultatele proiectului, se obțin și rezultate frumoase la nivel organizațional pentru fiecare partener în parte. Beneficiile unui proiect sau parteneriat sunt diverse: experiența acumulată în comunicare, în soluționarea problemelor, implicarea în sarcini inovative, în crearea și implementarea unor produse și servicii noi și nu numai. În esență, parteneriatele și proiectele aduc în organizație inovarea, dezvoltarea și acoperirea unor necesități actuale.

Îmbunătățirea, adaptarea și extinderea practicilor profesionale, care se realizează prin parteneriate, creează un mediu prodigios ce stimulează realizarea misiunii culturale a bibliotecii. Totodată, la nivel de societate are loc sporirea încrederii publicului în profesia de bibliotecar, se construiește respectul și credibilitatea profesiei.

În general, parteneriatele contribuie la realizarea climatului moral și cultural, care permite ființelor umane să se realizeze pe deplin și să se bucure de drepturile imprescriptibile, de care pot beneficia conform Declarației Universale a Drepturilor Omului.

Concluzii:

- Comunicarea este unul din elementele de bază „perceptibile”, pe care se construiește succesul unei instituții;
- Încurajarea dezvoltării încrederii între parteneri este necesară pentru comunicare, colaborare;

- Comunicarea în cadrul activităților comune este privită ca factor premergător pentru crearea viitoarelor parteneriate;
- Este binevenită elaborarea strategiei de comunicare a BNRM, în care să fie incluse principiile de colaborare cu partenerii din mediul extern;
- Pentru conștientizarea rolului partenerilor și a plusvalorii lui, aplicăm metoda de excludere;
- Un parteneriat sau o colaborare aduc beneficii ambilor parteneri, cât și societății;
- Biblioteca Națională a Republicii Moldova, luând în considerație importanța parteneriatelor și colaborărilor, obținerea plusvalorii rezultate din comunicare, sporirea capitalului comun al națiunii – cunoștințele – și respectarea Declarației Universale a Drepturilor Omului, prin activitățile de colaborare și cooperare, va dezvolta și în continuare parteneriatele și colaborările, care constituie o verigă esențială pentru prosperarea instituției.

Referințe bibliografice:

1. COMUNICARE 4.0. Tratat de comunicare în afaceri internaționale. Ed. Roxana-Elisabeta Marinescu, Mariana Nicolae, Anca Teodora Șerban-Oprescu. București: Editura ASE, 2019. 574 p. ISBN 978-606-34-0306-4.
2. PRICOPIE, Remus. Relațiile publice: evoluție și perspective. București: Tritonic, 2011. 250 p. ISBN 978-606-8139-88-3.
3. ȚERBEA, Oana. Ghid de lucru în echipă. Timișoara: Artpress, 2013. 68 p. ISBN 978-973-108-482-4.

Spațiile Bibliotecii Naționale – monumente de istorie și arhitectură. Știute și uitate

Iurie COLESNIC,
istoric literar, scriitor

Rezumat: Chișinăul, în toate timpurile, a avut parte de intelectuali de marcă, de funcționari inimoși, care au pus interesul public mai presus de cel personal. Un loc deosebit în istoria Bibliotecii Publice din Chișinău îl ocupă personalitățile care s-au implicat și au făcut totul ca aceasta să reușească. Ei au creat pe loc gol o instituție de cultură de toată frumusețea, la prosperarea căreia și-au adus contribuția mai multe generații. Devenită bibliotecă națională a Republicii Moldova, cronologia și istoria sa este proiectată și pe clădirile în care a fost găzduită de-a lungul timpului.

Cuvinte-cheie: bibliotecă, arhitectură, istorie, patrimoniu, fond de carte.

Abstract: Chisinau has always been fortunate to have well-known intellectuals, kind-hearted officials, which put the public interest above the personal one. A special place in the history of the Public Library is occupied by personalities who got involved into library life and did everything to make their intention work. They created a beautiful institution of culture on almost empty place. And several generations have contributed to prosperity of the institution that became today the National Library of the Republic of Moldova. The chronology and history of the evolution of the Public Library is also projected on architecture of the buildings in which this institution was hosted.

Keywords: library, architecture, history, heritage, library collection.

Epigraf: „De-a lungul celor 190 de ani, Biblioteca a avut diverse locații și a purtat diferite denumiri, în funcție de situația social-politică din țară: Biblioteca Publică Gubernială (1832-1875), Biblioteca Publică din Chișinău (1876-1939), Biblioteca Republicană

de Stat a RSSM (1940-1990), Biblioteca Națională (din 1991).” (Sursa: <http://www.bnrm.md/index.php/biblioteca/despre-noi/prezentare-general/scurt-istoric>)

Biblioteca Publică din Chișinău a fost o instituție care a generat istorie, fără să se aplece pe linia întâi a confruntărilor sociale, fără să facă valuri politice. Dar în jurul ei întotdeauna a existat o atmosferă de pietate. Cartea nu numai că era scumpă ca obiect material, ea era de neprețuit ca obiect spiritual.

Cel care a organizat căutarea sediului, achiziționarea de fonduri de carte și inaugurarea ca atare a instituției a fost tutorele (epitropul) ei, doctorul în drept Petru Manega, originar din București.

Inaugurarea bibliotecii s-a făcut cu participarea arhiepiscopului Dimitrie Sulima, care a sfințit localul, în prezența guvernatorului A. Sorokunski, mitropolitului Grigorie al Irinopolului, arhiepiscopului armenilor Nersen, episcopului de Arcadiopol Anfim, comandantului diviziei a 20-a de infanterie, general-locotenentului Otrașcenko, generalului Ceremisov, colonelului Danenberg, fostului președinte al Tribunalului regional Reabinin, doctorului în drept Manega și nobililor Donici, Krupenski, Rosetti, Kohanovski, Polonski, Pribalski, Pruncul, Cristi ș.a.

În timpul festivității de inaugurare s-a adunat și a fost donată bibliotecii suma de 945 de ruble, iar la final a avut loc o recepție la care au participat toți cei prezenți.

În 1831 se ajunge la o înțelegere cu negustorul Bogaciov de a închiria pentru Biblioteca Publică din Chișinău una din casele sale. Dar, în 1832, negustorul I. Kriukov cumpără casa lui Bogaciov și propune administrației guberniale să prelungească contractul de închiriere până la 1853. Epitropul Petru Manega găsește banii necesari pentru chiria casei lui Kriukov, iar biblioteca rămâne să activeze în trei camere mici până în 1834. În următorul an, Petru Manega închiriaza pentru bibliotecă o clădire nouă, construită de negustorul Bogaciov.

Primul bibliotecar a fost Gavriil Bilevici, un intelectual cu studii făcute la Cernăuți, profesor de limba română la Gimnaziul nr. 1 de băieți din Chișinău, unde a fost găzduită un timp biblioteca. La baza fondului inițial de documente au stat cărțile procurate de la colonelul I. P. Liprandi (428 de volume), de la Kelhner și de la profesorul Arhanghelski, de asemenea, publicațiile donate de către G. Polonski și Balen de Bal. Pentru organizarea funcționării Bibliotecii chișinăuiene, directorul școlilor din regiune, I. Grinevici, a adoptat Regulamentul Bibliotecii Publice din Odesa.

La 25 iunie 1835, în locul lui Gavriil Bilevici a venit fostul membru al Comitetului de revizie al Basarabiei, Nicolai Kozlov, care a deținut funcția de bibliotecar în perioada 1835-1846, anterior fiind consulul Rusiei în SUA. El a efectuat o revizie, descoperind că în bibliotecă existau cu 101 cărți mai mult decât erau înregistrate. În evidența bibliotecii erau: 363 de cărți în limba rusă, 178 de cărți în limba franceză, 39 de cărți în limba moldovenească, în total 580 de exemplare.

Scriitorul N. I. Nadejdin, în lucrarea sa „O plimbare prin Basarabia” (Odesa, 1840), face o remarcă interesantă: „Chișinăul are o bibliotecă publică bine întocmită. Bibliotecar este un bătrânel plăcut, pe nume Kozlov, fostul consul al Rusiei în Statele Unite ale Americii”.

După decesul lui Kozlov, survenit în 1846, bibliotecar a devenit consilierul titular Mihail Saburov, ce a ocupat acest post din 1846 până în 1847. Acesta a efectuat o revizie și a constatat că în bibliotecă erau deja la evidență 2 644 de volume.

Dar Saburov a lucrat bibliotecar doar un an, fiind avansat în post și trecând cu traiul la Odesa. Locul lui l-a ocupat Ivan Tanski, profesor la gimnaziul regional, care a fost bibliotecar între anii 1848 și 1855, iar mai târziu a ajuns viceguvernator al Basarabiei.

În anul 1852, timp de patru luni, bibliotecar a fost Platon Globaciov. Probabil din motive de sănătate, perioada în care a activat a fost atât de scurtă.

Un an de zile a fost în funcție la bibliotecă Botean, din 1855 până în 1856. Tot un an de zile a fost bibliotecar Petru Șuşchevici, din 1856 până în 1857.

Schimbări mari în viața instituției au intervenit abia în 1857, când bibliotecar a devenit Venedict Beller, profesor de germană și matematică la Gimnaziul nr. 1 de băieți. Acesta a solicitat ajutorul guvernatorului Fanton de Verrayon, argumentând că biblioteca e într-o stare de suspans și este cazul ca instituției culturale să i se dea un statut ce i-ar garanta stabilitatea. În consecință, guvernatorul a intervenit astfel ca sediul bibliotecii să fie transferat într-un spațiu adecvat, pus la dispoziție chiar în clădirea Cărmuirii guberniale.

În 1869, biblioteca a început să fie finanțată de primăria orașenească. Peste câțiva ani, în 1877, în baza deciziei Ministerului de Interne al Rusiei, biblioteca este mutată în sediul Dumei orașenești. Această clădire era situată pe partea stângă a străzii Aleksandrovskaja, acolo unde astăzi se află Centrul Comercial „Gemeni”.

Trebuie de subliniat că patrimoniul bibliotecii, în 1862, era constituit din 6 469 de exemplare de carte. Peste cincisprezece ani, în 1877, fondul cuprindea 8 073 de cărți.

Din 1871 are loc o schimbare importantă în conducerea bibliotecii, locul de bibliotecar fiind oferit unei femei, doamna Kurkovskaia, care s-a aflat în funcție până în 1877. Experiența reușită, acumulată în urma acestei schimbări, a adus-o în funcție pe Daria Harjevschi, care s-a dovedit a fi un bibliotecar-fenomen datorită perioadei lungi în care s-a aflat în fruntea bibliotecii, din 1884 până în 1924, și eficiența de care a dat dovadă.

Odată cu trecerea anilor, Biblioteca Publică din Chișinău a devenit o instituție respectată, fiind una dintre primele de acest gen deschise în sudul Imperiului Rus. Mai vechi ca ea erau doar bibliotecile din Nikolaev (1803), Odesa (1817) și Sevastopol (1822).

După ocuparea Basarabiei de către URSS la 28 iunie 1940, chiar în luna august, la Chișinău este fondată Biblioteca Republicană a RSSM, care avea sediul în clădirea fostei Biblioteci Centrale

românești, evacuate în România.

În 1944, odată cu revenirea administrației sovietice la Chișinău, bibliotecii i se repartizează un sediu pe strada N. Gogol (azi Bănulescu-Bodoni), la intersecției cu strada Iskra (azi București), în anexele fostului Liceu de băieți „B. P. Hasdeu”.

Necesitatea de a avea o clădire care să fie adecvată cerințelor unei instituții speciale, care are menirea de a depozita, păstra și conserva cartea, a fost pusă pe agenda guvernului. În 1961 a fost dată în exploatare clădirea bibliotecii construită special după un proiect original realizat de arhitectul Agasi Ambarțumean, pe strada Kiev 78 A. Această realizare se datorează în mare parte directorului de atunci al instituției, Alexandru Chirtoacă.

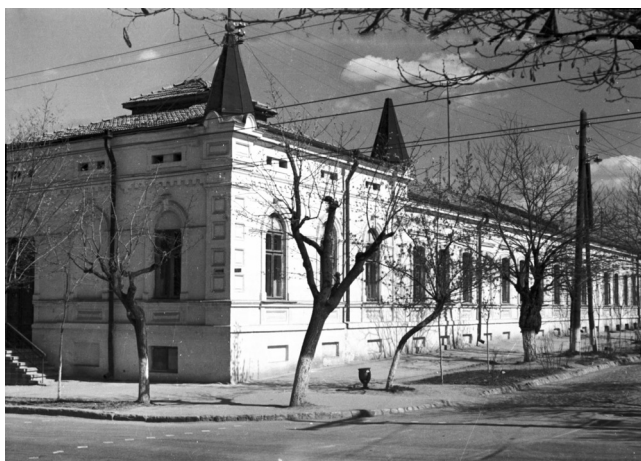
O nouă achiziție de spațiu pentru bibliotecă s-a produs după 1990, când i-a fost oferit fostul bloc de studii al Universității Tehnice din Moldova. Clădirea a fost construită de Mitropolia Basarabiei. Era ultima clădire din complexul Seminarului Teologic din Chișinău. Vasili Mihailovici Elkășev (1849-1914?) e arhitectul care a proiectat edificiul. Fost student al Academiei de Arte Frumoase din Sankt Petersburg (1879), el s-a remarcat, în primul rând, ca artist plastic, obținând medalia de argint la absolvire. Dar, odată ce specializarea profesională îi permitea să se ocupe de arhitectură, el a preferat acest domeniu. Inițial a fost arhitect eparhial în Novgorod (1883-1891), de unde a ajuns, în 1898, să participe la concursul de proiectare a noului bloc al Seminarului Teologic. Clădirea a fost înălțată între anii 1900-1902 și, ca prin minune, a ajuns până în zilele noastre, fiind la început bloc de studii cu capelă interioară a Seminarului Teologic, iar din 1926 până în 1940, clădirea a aparținut Facultății de Teologie din Chișinău. În timpul celui de Al Doilea Război Mondial, începând cu anul 1942 și până în 1944, aici a activat Liceul Militar din Chișinău „Regele Ferdinand I”, evacuat ulterior la Craiova. După război, edificiul a ajuns în proprietatea Institutului Pedagogic din Chișinău, iar din 1964 a devenit blocul de studii al Facultății de Mecanică a Institutului Politehnic „S. Lazo”. Actual-

mente clădirea (extinsă) este împărțită între două instituții: Biblioteca Națională a Republicii Moldova și Facultatea de Energetică a Universității Tehnice a Moldovei.

Timpu trece și șterge din memorie evenimentele de odinioară. Și e păcat. Sunt lucruri care nu trebuie uitate niciodată...

Clădirea primăriei Chișinăului, 1889. Foto: P. Kondrașki

**Biblioteca Republicană, strada N. Gogol (azi Bănulescu-Bodoni)
la intersecție cu str. Iskra (azi București)**

Clădirea Seminarului Teologic

Carte poștală cu orașul Chișinău

Biblioteca Națională și proiectele relevante: reflecții și aprecieri

Biblioteca Națională a Republicii Moldova nu este numai Biblioteca moldovenilor, ea este Biblioteca tuturor vorbitorilor de limba română din întreaga lume. Acesta este un moment atât de introspecțiune, cât și de considerații de perspectivă. Aveți onoarea să slujiți cartea și cititorii ei și, în egală măsură, datoria de a conduce prima Bibliotecă a Moldovei în era digitală. Am încrederea că acest lucru va fi posibil. Cu dăruire și pasiune, dar și cu sprijin material de la guvern, acest vis al oricărui bibliotecar va deveni realitate.

Dr. Hermina G. B. ANGHELESCU

Biblioteca Națională, promotoare dinamică a valorilor noastre, a contribuit și la afirmarea și modelarea unor importanți oameni de cultură. Sunt un cititor constant, care, modelat de cărțile de aici, am ajuns să consider Biblioteca adevărata mea Universitate, adică ALMA MATER. Succese celor ce muncesc aici în numele valorilor ce ne reprezintă în dialogul cu Europa și lumea întreagă.

Acad. Mihai CIMPOI

Sper ca tânăra generație să se aplece asupra patrimoniului cultural care există aici, la Biblioteca Națională, pentru că faceți așa ca publicul să cunoască acest tezaur, să-l citească, să-l înțeleagă și să-l analizeze așa cum trebuie făcut.

Andrei CHISTOL

S-a reușit a fi consolidată acea poziție a Bibliotecii Naționale de a fi un motor și un centru unde pot fi asistate bibliotecile publice în procesul de modernizare a activității lor. Biblioteca Națională are un potențial foarte bun și trebuie valorificat pentru a crește prestigiul bibliotecilor.

Andrei CHISTOL

Biblioteca Națională a fost și rămâne un templu în care sălășluiește Frumosul și Eternul!

Iurie COLESNIC

O Bibliotecă Națională, alături de Stemă și Drapel, sunt atribuțiile unui stat care ține, apreciază și valorifică patrimoniul cultural, științific și literar din trecut, prezent și viitor. O bibliotecă națională este și un simbol al identității profesionale, unității și forței bibliotecare, continuității acesteia. Aportul și sprijinul Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova pentru statornicirea sistemului național de biblioteci este multilateral, ea fiind nucleul relațiilor de coordonare și cooperare.

Ludmila CORGHENCI

Biblioteca Națională este un spațiu al cunoașterii și al promovării valorilor, inclusiv al celor europene.

Daniela CUJĂ

De ce mi-i dragă Biblioteca Națională? Pentru că, de când mă știu, îmi este o școală unde am învățat Visul și Zborul.

Acad. Nicolae DABIJA

Biblioteca Națională este inima Chișinăului cultural.

Acad. Nicolae DABIJA

Clubul Homo Aestheticus face lucruri mari. Merită să fie mai eficient promovat în mass-media și rețelele de comunicare inteligentă. De dorit ca aceste ședințe de la Biblioteca Națională să fie vizionate cu regularitate de mai mult tineret studios din Moldova. Doar atunci când masa critică a informației pozitive o va depăși pe cea toxică, distructivă, vom avea și speranța în ziua de mâine și a reîntregirii în spațiul cultural daco-românesc.

Klaus DIETZMANN

Întâlnirea cu cititorii în sala mare a Bibliotecii Centrale (astăzi Biblioteca Națională a Republicii Moldova) era cununa, punctul de vârf al tuturor întâlnirilor. Acolo se puneau probleme serioase, fundamentale, încolo duceam musafirii veniți din alte părți, pentru că în sala ceea se adunau cei mai citiți, cei mai competenți studenți de la Universitate, de la Institutul de Medicină, de la Institutul Pedagogic. Deseori veneau cu profesorii lor, stăteau alături, împreună puneau întrebări.

Ion DRUȚĂ

Valoarea colecției „Arhiva de voci” [proiect realizat sub egida BNRM] va crește tot mai mult odată cu trecerea timpului, astfel încât va dori să o cunoască tot mai multă lume îndrăgită de creația artistică a poporului nostru.

Dr. Iulian FILIP

Prima dată când am intrat în Biblioteca Națională am avut clar senzația că pătrund într-o instituție care își cunoaște și își asumă rosturile sale, iar oamenii cu care am vorbit erau conștienți de locul lor în realizarea acestor rosturi. Am învățat foarte multe, lucru care, sper, este reciproc. Căci deschiderea pe care au arătat-o prietenii basarabeni pentru a vedea lucrurile bune din bibliotecile din România a fost totală. Fără a încerca să fiu patetic, am simțit în permanență o punte de comunicare profesională și umană și o bucurie a întâlnirii.

Mihai GHERMAN

Materialele pe care le-am găsit în colecția Centrului Pro-European de servicii și comunicare sunt extrem de valoroase. Mi-ați ușurat existența științifică! Cu multe gânduri de recunoștință.

Dr. Andrei GUȘTIUC

Forumul Managerilor [organizat de BNRM] este important prin prisma priorităților naționale și locale ale sistemului de biblioteci. Asta ne dă puterea să lucrăm la unison, pe aceleași direcții. Aflăm multe noutăți și ne încadrăm în tendințele general globale ale biblioteconomiei. Este un eveniment benefic pentru bibliotecari.

Dr. Lidia KULIKOVSKI

Veniți la această bibliotecă superbă! Cu fiecare carte citită vă veți forma ca cetățeni, ca oameni, veți merge încrezut pe cărarea adevărului!

Dr. Ion NEGREI

Cu mare drag vin la evenimentele de la Biblioteca Națională. Vin cu inima deschisă. Vin de parcă aș veni la întâlnire cu Dumnezeu. Aici sufletul meu e mai aproape de Creator. Biblioteca Națională pentru mine a fost și a rămas locul sfânt și drag Neamului.

Claudia PARTOLE

Consemnarea aniversării de 190 de ani de la fondarea Bibliotecii Naționale pentru mine semnifică renașterea mea (altfel zis: înzestrarea mea spirituală). Aș putea spune cu toată certitudinea că, din acești ani (două secole fără un deceniu), cincizeci sunt și ai mei, căci... Aici am învățat să zbor și tot aici îmi aduc azi roadele semănate, crescute și adunate de mine prin Cuvânt. Mai știi că vârsta Bibliotecii e cu totul alta decât ar fi a omului. Există însă o asemănare ce constă în numărul de cărți pe care le are în arsenalul său și Biblioteca, și Omul.

Claudia PARTOLE

Secția Colecția de arte mi-a oferit un sprijin substanțial în formarea mea profesională, atât prin posibilitatea de acces la toate sursele bibliografice din sfera artelor plastice ce mă interesează, cât și posibilitatea de afirmare profesională prin expunerea lucrărilor de pictură în incinta acestei săli. Atmosfera luminoasă, liniștită și pașnică a sălii de lectură creează un mediu prielnic interconexiunii virtuale cu marile valori ale artei din sfera spațial-temporală a trecutului.

Liliana PLATON

Pe parcursul anilor, Biblioteca Națională a fost acel templu de cultură care a unit creația, energiile și visele tuturor doritorilor de Lumină. Succes tuturor celor pentru care acest Lăcaș al Memoriei și Civilizației a devenit a doua casă.

Gutiera PRODAN

Drumul spre Conștiința noastră Națională nu poate trece decât prin Biblioteca noastră Națională.

Am trăit profund acest lucru cu foarte mulți ani în urmă, când am pășit pentru prima oară pragul Bibliotecii.

O instituție strategică pentru dreapta și temeinica noastră creștere spirituală.

O instituție strategică pentru sănătatea sufletului nostru românesc.

Vasile ROMANCIUC

Biblioteca este, trebuie să fie ca o candelă care arde mereu, aducând lumină în sufletele fiecăruia dintre noi.

Constantin RUSNAC

Colecțiile Centrului Pro-European de servicii și comunicare al Bibliotecii Naționale și portalul de bloguri cuprind informații vaste și valoroase care vor ajunge mai aproape de cetățeni, pentru ca aceștia, la rândul lor, să cunoască mai bine valorile și acțiunile promovate de Uniunea Europeană și Consiliul Europei.

Lilia SNEGUREAC

Dacă mi-aș împărți timpul liber, aș recunoaște că a cincea parte am trăit-o aici, în această Catedrală a Cărții, pirotând asupra cărților îndrăgite. Mulțumiri pentru prietenie, îndrumări și osteneală!

Ion ȚÂBULEAC

Pe parcursul anilor, Biblioteca Națională a Republicii Moldova a reușit pe deplin să se afirme ca o instituție națională ce făurește bibliotecarul și biblioteca de mâine. De fapt, este memoria de mâine. La acest ceas aniversar, îmi exprim recunoștința și respectul față de colectivul BNRM și îi doresc înalt profesionalism, iar receptivitatea cea cu care ne ascultă și ne ghidează să dăinuie mereu!

Galina DAVÎDIC

Doamne, cât de mult mă bucur că am intrat din nou în acest lăcaș al cunoștințelor [Biblioteca Națională], ca pe vremurile studenției! Am aflat de la colaboratorii Bibliotecii Naționale că aici se păstrează toate interviurile mele. Vă rog să le păstrați pentru generațiile viitoare!

Ioana CĂPRARU

Salut cu drag acest Templu al Cărții, care va dăinui mândru peste vremuri și peste transformări, sfidări și provocări. E un loc de suflet, unde mi-am lansat cărțile, mi-am prezentat ideile și am primit de fiecare dată o satisfacție intelectuală.

Dorian FURTUNĂ

(selecție de Natalia Ghimpu, Lilia Povestca, Ecaterina Dmitric și colaboratorii secției Marketing și comunicare socioculturală, BNRM)

**Biblioteca Națională a Republicii Moldova –
dimensiune identitară a țării:
190 de ani de la fondare și trei decenii
de la atribuirea statutului de bibliotecă națională**

Biblioteca Națională a Republicii Moldova
Str. 31 August 1989, nr. 78 A
Chișinău, MD-2012
Republica Moldova
Tel./Fax: (37322) 22-14-75
E-mail: biblioteca@bnrm.md

Bun de tipar: 02.08.2022
Coli de tipar: 12
Tiraj: 50 ex.
Apărut: 2022

Tiparul sub comanda nr. 15,
executată la F.P.C. „Primex-Com” SRL
Bd. Grigore Vieru, nr. 26
Chișinău, MD-2005
Republica Moldova
Tel./Fax: (37322) 27-53-05, (37322) 22-66-82
E-mail: primex@dnt.md